

291
10

NOBEL ÖDÜLÜ

steinbeck

BÜTÜN ESERLERİ/ 10

AY BATTI

BİLGİ YAYINEVİ

STEINBECK / AY BATTI

5

BİLGİ YAYINLARI : 291
JOHN STEINBECK BÜTÜN ESERLERİ : 10

ISBN 975 - 494 - 207 - 2
90 06 Y. 0105 0303

Birinci Basım 1984

İkinci Basım
Aralık 1990

BİLGİ YAYINEVİ
Meşrutiyet Cad. 46 / A
Tel 131 81 22 - 131 16 65 - 134 12 71
134 49 98 - 134 49 99
Telefaks: 131 77 58
Yenişehir - Ankara

JOHN STEINBECK

Bütün Eserleri

10

Ay Battı

Türkçesi Erol Mutlu

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni : fahri karagözoğlu

**Milli Eğitim Gençlik ve Spor
Bakanlığının 3.9.1987 gün ve 6962
sayılı yazılarıyla okullara tavsiye
edilmiş; karar, 21.9.1987 gün ve 2243
sayılı Tebliğler Dergisinde
yayınlanmıştır.**

BİRİNCİ BÖLÜM

Saat tam on kırk beşte her şey bitmişti. Kasaba ele geçirilmiş, direnenler yenilgiye uğramış, savaş sona ermişti. Düşman bu saldırıya, daha büyüklerine gösterdiği özenle hazırlanmıştı. O pazar sabahı, postacıyla polis görevlisi, kasabanın önde gelen tüccarlarından Bay Corell'in teknesiyle balığa çıkmışlardı. Corell, zarif yelkenli teknesini, bir günlüğüne ödünç vermişti onlara. Postacıyla polis görevlisi, içi asker dolu, küçük ve esrarengiz taşıma gemisinin yanlarından sessizce geçip gittiğini gördüklerinde, kıyıdan kilometrelerce açıktaydılar. Kasabanın resmi görevlileri olarak onları, yakından ilgilendiren bir konuydu bu; hemen toparlanıp, tekneyi karaya yönelttiler. Ama onlar kıyıya ulaşana değin, düşman taburu, duruma çoktan el koymuştu. Polis görevlisiyle postacı, Belediye Konağındaki odalarına bile ulaşamadılar. Dahası kendilerini savunmaya kalkıştıklarında da savaş tutsağı olarak, kasabanın tutukevine tıklandılar.

O pazar sabahı, topu topu on iki kişi olan yerel askeri birlik de kasabadan epeyce uzaktaydı. Kasabanın ünlü tüccarı Corell, kasabadan altı mil ötede ki tepelerin arasında, kendisinin olan güzel bir yerde atış yarışması düzenlemiş; yemeği, hedefleri, kovanları her şeyi kendisi hazırlamış; verilecek

ödülü bile, kendisi koymuştu. Yerel birliğin iri kıyım, göğüs bağır açık delikanlıları uçakların sesini duyup, uzaktan paraşütçüleri gördüklerinde, koşa koşa kasabaya döndüler. Ancak kasabaya ulaştıklarında düşman çoktan makineli tüfeklerle yolu kesmişti. Hemen hemen hiç savaş deneyimleri olmayan, yaşamlarında yenilgi yüzü de görmeyen bu başıbozuk askerler, tüfekleriyle ateş açtılsa da makineli tüfeklerin takırtısı, yalnızca bir an sürdü. Askerlerin altısı, delik deşik olmuş bir halde birbirlerinin üstüne yığılıp hemen oracıkta can vermiş; üçü delik deşik olmakla birlikte ölmemiş, yarı canlı bir durumda oldukları yerde yıkılıp kalmış; geriye kalan üç delikanlıysa, tüfeklerini omuzladıkları gibi tepelere kaçmıştı.

Saat on otuzda, sapsarı pirinç çalgıları ıslıl ıslıl parlayan düşman bandosu, kasaba alanında güzel ve duygulu ezgiler çalarken, kasabalılar gözleri şaşkınlıkla irileşmiş, ağızları bir karış açılmış, bir yandan müziği dinliyor, bir yandan da kollarında makineli tüfek taşıyan, başlarında kü rengi çelik başlık olan adamlara dik dik bakıyorlardı.

Saat on otuz sekizde, kalbura dönen altı asker gömülmüş; paraşütler katlanıp kaldırılmış; düşman taburu da Bay Corell'in rıhtımın kıyısındaki, raflarında bir tabura yetecek sayıda battaniye ve açılır kapanır yataklar olan ambarına yerleşmişti.

Saat on kırk beşte, Belediye Başkanı Orden'e, düşman komutanı Albay Lanser'in kendisiyle görüşme isteği resmen bildirilmiş; görüşmenin, saat tam on birde, Belediye Başkanının beş odalı konağında yapılması kararlaştırılmıştı.

Konağın konuk odası, çok şirin ve konforluydu. Nakış işlemeli döşemesi yıpranmış yaldızlı koltuk-

lar, yapacak işi olmayan uşaklar gibi, kaskatı kesilmişçesine, odanın dört bir yanına yerleştirilmişti. Kemerli mermer bir şöminede için için bir ateş yanıyordu. Ocağın üzerinde yağlı boyayla süslenmiş bir kömür kovası duruyordu. Ocak rafındaki geniş gövdeli saksıların arasında, üzerine melek kabartmaları işlenmiş kocaman, porselen bir saat vardı. Odanın koyu kırmızı duvar kâğıdı, altın sarısı motiflerle süslüydü. Ağaç işi olan bölümler ise, beyaz, gösterişli ve tertemizdi. Duvardaki resimlerin çoğunluğu, korkulu bir duruma düşen çocukların karışısındaki, kocaman köpeklerin akıl almaz yiğitliklerini konu alıyordu. Elinin altında iri kıyım bir köpek bulunduğu sürece, bir çocuğa, ne taşkın su, ne yangın, ne de yer sarsıntısı bir zarar verebilirdi.

Şöminenin yanında kasabanın hem tarihçisi, hem doktoru, kendi halinde, iyi yürekli, sakallı, gün görmüş bir adam olan Doktor Winter oturuyordu. Kucağına koyduğu ellerinin başparmaklarını birbiri üzerinde döndürürken, şaşkın şaşkın önüne bakıyordu. Doktor Winter, ancak çok derin birinin ondaki derinliği sezebileceği ölçüde yalın, kendi halinde bir adamdı. Parmaklarını böyle şaşkın şaşkın çevirini görüp görmediğini anlamak için, başını kaldırıp Belediye Başkanının uşağı Joseph'e baktı.

"Saat on birde mi?" diye sordu Doktor Winter.

Joseph dalgın dalgın yanıtladı: "Evet, efendim. Notta on bir diyor."

"Sen mi okudun?"

"Hayır, efendim. Ekselansları okudu bana."

Joseph, son yerleştirildikleri yerden oynayıp oynamadıklarını saptamak için yaldızlı koltukları tek tek yoklamaya koyuldu. Joseph eşyalara saygı-

sız, arabozucu ya da tozlu olmalarını bekleyerek, çatık kaşlarla bakmayı alışkanlık edinmişti. Belediye Başkanı Orden'in insanların önderi olduğu bir dünyada, Joseph de mobilyaların, gümüşlerin, kap kacağın önderiydi. Yaşlı, incecik, çok ciddi bir adamdı Joseph. Yaşamı, ancak çok derin bir insanın görebileceği karmaşıklıktaydı. Doktor Winter'in başparmaklarını döndürüp durmasını hiç de şaşırtıcı bulmamıştı. Ona göre, sinir bozucuydu, doktorun bu yaptığı. Çok önemli şeylerin olup bittiğinden kuşkulanıyordu Joseph. Yabancı askerler dolaşıyordu ortalıkta. Kasabanın askerleri ya öldürülmüş, ya da tutuklanmıştı. Joseph, er geç bu konuda bir görüşe ulaşacaktı elbette. Ne anlamsız davranışlara, ne birbirinin çevresinde dönen başparmaklara, ne de mobilyanın saçmalıklarına katlanabilirdi. Doktor Winter, koltuğunu saptanmış olan yerinden birkaç santim öteye çekince Joseph koltuğu eski yerine koyabileceği anı sabırsızlıkla beklemeye başladı.

"On bir demişlerse, tam on birde burada olurlar. Dakik insanlardır onlar, Joseph," diye yineledi Doktor Winter.

Joseph doktorun söylediklerine kulak asmaksızın, "Evet, efendim," dedi.

"Çok dakik insanlar," diye yineledi doktor.

"Evet, efendim," dedi Joseph.

"Zaman ve makineler."

"Evet, efendim."

"Beklemiyorlar; sanki kaçacakmış gibi yazgılarına doğru koşturuyorlar. Dönüp duran dünyayı, sanki omuzlarıyla itekleyerek onlar döndürüyorlar."

Joseph, "Evet, efendim," demekten bıktığı için, bu kez, "Çok doğru, efendim," dedi.

Joseph, olup bitenleri anlamasına yardımcı olmadığı için, bu konuşmayı onaylamıyordu. Öyle ya Joseph de daha sonra aşçıya gidip, "Çok dakik insanlar bunlar, Annie," deseydi, ne kadar anlamsız olurdu. Annie, "Kim, neden, niçin?" gibi sorular soracak; en sonunda da, "Saçmalayıp durma, Joseph," diyecekti. Joseph, daha önceleri de Doktor Winter'in sözlerini alt kata taşımaya çalışmış ve sonuç hep aynı olmuştu. Annie bu sözleri, her zaman saçma sapan bulmuştu.

Doktor Winter gözlerini başparmaklarından ayırıp, koltukları düzeltmeye çalışan Joseph'e baktı: "Belediye Başkanı ne yapıyor?"

"Albayı karşılamak için giyiniyor, efendim."

"Sen de ona yardım etmiyorsun, öyle mi? Kendi başına doğru dürüst giyinemez o."

"Hanımefendi yardım ediyor Hanımefendi onun kusursuz görünmesini istiyor. O –Joseph hafif kızardı– Hanımefendi, kulaklarının üzerindeki kılları yoluyor. Gıdıklandığı için benim yapmama izin vermiyor."

"Elbette gıdıklanır," dedi Doktor Winter.

"Hanımefendi üsteliyor," dedi Joseph

Doktor Winter birden gülmeye başladı. Ayağa kalkıp ellerini ateşe doğru uzattı. Joseph de olağanüstü bir hızla doktorun arkasına geçip koltuğu durması gereken yere çekti.

"İnanılmaz insanlarız doğrusu," dedi doktor. "Ülkemiz elden gidiyor, kasabamız düşman çizmeleri altında, Belediye Başkanı düşmanla görüşmek üzere, Hanımefendi ise tepinip duran Belediye Başkanının boğazına basarak kulaklarındaki kılları yoluyor "

"Çok uzamıştı," dedi Joseph. "Kaşları da öyle. Ekselansları kaşlarındaki kılların alınmasından daha da rahatsız oluyor. Acıyormuş, öyle diyor. Bana sorarsanız, kaşlarının alınması konusunda Hanımefendi bile zorlanıyor."

Doktor Winter, "Deneyecektir," dedi.

"Hanımefendi, onun kusursuz görünmesini istiyor."

Giriş kapısındaki pencereden, çelik başlıklı birisi baktı içeri. Kapıda bir tıkırtı oldu. Sanki ılık odanın ışığı birden yitip gitmiş; yerini, hafif bir kurşunilik almıştı.

Doktor Winter başını kaldırıp saate baktı: "Erkenciler," dedi, "içeri al onları, Joseph."

Joseph gidip kapıyı açtı. İçeriye uzun ceketli bir asker girdi. Çelik başlıklıydı. Kolunda küçük bir makineli tüfek taşıyordu. Askerin gözleri hızla çevreyi taradı; sonra yana çekildi adam. Arkasında, kapının eşiğinde bir subay duruyordu. Subayın sırtında sıradan bir üniforma vardı. Rütbesi, ancak omzundaki işaretlerden anlaşılıyordu.

Subay içeri girip Doktor Winter'e baktı. Adam, bir askerden çok, abartılarak çizilmiş bir İngiliz soyusunun resmini andırıyordu. Hafif kamburu vardı. Kırmızı yüzlüydü. Burnu uzun ama, oldukça cana yakındı. Çoğu İngiliz generalleri gibi, üniformasının içinde çok mutsuz görünüyordu. Kapının eşiğinde durup, Doktor Winter'e gözlerini dikti. Sonunda, "Belediye Başkanı Orden siz misiniz, efendim?" dedi.

Doktor Winter gülümsedi: "Yok, hayır, değilim."

"Öyleyse resmi görevlilerden birisiniz. değil mi?"

"Hayır, kasabanın doktoruyum ben, Belediye Başkanının da dostuyum."

Subay, "Belediye Başkanı Orden nerede?" dedi.

"Sizi karşılamak için giyiniyor. Albay siz misiniz?"

"Hayır, değilim. Ben Yüzbaşı Bentick'im." Başını eğerek selam verdi. Doktor da bu selamı belli belirsiz eğilerek karşıladı. Yüzbaşı Bentick, söylemek zorunda kaldığı şeylerden sıkılıyormuş gibi, konuşmayı sürdürdü: "Efendim askeri yönetmeliğimiz, komutan bir odaya girmeden önce orada silah araması yapmamızı buyuruyor. Amacımız saygısızlık etmek değil, efendim." Cıvzunun üzerinden arkasındaki askere seslendi: "Çavuş!"

Çavuş, çabucak Joseph'in yanına gelip, ceplerini yokladıktan sonra, "Bir şey yok, komutanım," dedi.

Yüzbaşı Bentick, Doktor Winter'e dönüp, "Umarım bağışlarsınız bizi," dedi. Çavuş, Doktor Winter'in yanına gelerek ceplerini araştırmaya başladı. Ceketin iç cebini yoklarken birden durdu. Elini hızla cebin içine soktu, siyah deriden yapılmış, yassı ve küçük bir çantayı çıkarıp Yüzbaşı Bentick'e verdi. Yüzbaşı Bentick çantayı açınca, içindeki bir doktora gerekli birkaç basit cerrahi araç gereci gördü; iki küçük bıçak, birkaç iğne, pens, bir de şırınga. Çantayı kapayıp, Doktor Winter'e geri verdi.

Doktor Winter, "Görüyorsunuz," dedi, "bir köy doktoruyum ben. Bir kezinde, mutfak bıçağıyla apandisit ameliyatı yapmam gerekti. O günden beri bunları hep yanımda taşıyorum."

Yüzbaşı Bentick, "Sanırım ateşli silahlar varmış burada, öyle mi?" dedi. Cebinden küçük, deri kaplı bir defteri çıkararak açtı.

Doktor Winter, "Yamansınız doğrusu," dedi.

"Evet, adamımız çok uzun süredir çalışıyordu burada."

Doktor Winter, "Sanırım bu adamın kim olduğunu söylemek istemezsiniz," dedi.

"Görevi bitti artık. Söylemekte bir sakınca olduğunu sanmam. Adı Corell'dir," diye karşılık verdi Bentick.

Doktor şaşkınlıkla, "George Corell mi?" dedi. "Ama bu olanaksız! Bu kasabaya çok yararı dokunmuş biridir o. Nasıl olur? Daha bu sabah, tepelerdeki atış yarışması için ödül dağıttı." Bu sözleri söyler söylemez, gözlerinde olan biteni anladığını ortaya koyan bir anlatım belirdi. Ağzı yavaş yavaş kapandı. Sonra, "Anlıyorum," dedi, "atış yarışması düzenlemesinin nedeni de bu. Evet, anlıyorum. George Corell ha... insanın inanası gelmiyor."

Soldaki kapı açıldı. İçeriye, Belediye Başkanı Orden girdi. Küçük parmağıyla sağ kulağını karıştırıyordu. Resmi sabah giysilerini geçirmişti üstüne. Boynunda, belediye başkanlarının taktığı zincir asılıydı. Kalın, gür, ağarmış bıyıkları fırça gibiydi. Kaşları da bıyığından aşağı kalmıyordu. Bembeyaz saçlarını daha yeni fırçaladığı, saç tellerinin yeniden dikilmeye çalışarak, özgürlük savaşımı vermeye başlamış olmasından belli oluyordu. Orden, öylesine uzun zamandır Belediye Başkanlığı görevini yürütüyordu ki, Belediye Başkanı imgesiyle özdeşleşmişti artık. İster yazılı, ister sözlü ne zaman "Belediye Başkanı" sözcüğünü görseler, duysalar yaş-

lısıyla genciyle tüm kasabalının gözlerinin önünde hemen, Belediye Başkanı Orden canlanıveriyordu. O ve görevi bütünleşmişti. Görevi ona ağırbaşlılık; o da görevine bir sıcaklık kazandırmıştı.

Orden'in arkasından ufak tefek, kırıışık yüzlü, sinirli bir kadın olan Hanımefendi girdi odaya. Bu adamı her şeyiyle var edenin, onu yaratanın kendisi olduğunu düşünüyordu. Aynı şeyi yeniden yapma olanağı olsa, çok daha iyi bir iş gerçekleştirebileceğine emindi. Yaşamı boyunca kocasını ya bir, ya da iki kez anlamıştı; ancak kocasının anlayabildiği yönlerini de en ince ayrıntısına dek tanıyordu. Onun en küçük isteği, acısı ya da çingeneliği hiç gözünden kaçmazdı. Buna karşılık adamın düşüncelerini, düşlerini, ya da özlömlerini hiç; ama hiç, anlamazdı. Yine de yaşamında ara sıra da olsa, ileriye gördüğü olmuştu.

Hanımefendi, Belediye Başkanının yanından dolanıp, elini yakaladı. Adamın kulağını kaşıyan parmağını ağzından çekercesine, kulağından çekti.

"Söylediğin kadar acıdığına hiç inanmıyorum," diyerek Doktor Winter'e döndü. "Kaşlarını düzeltmememe izin vermiyor."

Belediye Başkanı Orden, "Acıtıyor," dedi.

"Peki, o görünüşle dolaşmaktan hoşnutsan yapabileceğim bir şey yok." Adamın düzgün duran boyunbağını yeniden düzeltti. "İyi ki buradasınız, doktor," dedi. "Kaç kişi gelecek dersiniz?" Sonra başını kaldırıp bakınca, Yüzbaşı Bentick'i gördü: "Ah," dedi, "Albay."

Yüzbaşı Bentick, "Hayır, Hanımefendi," dedi, "ben, albay için gerekli hazırlıkları yapıyorum. Çavuş!"

Yastıkları alt üst edip resimlerin arkasını araştı-

ran çavuş, çabucak Belediye Başkanının yanına gelerek adamın ceplerini yokladı.

Yüzbaşı Bentick, "Onu bağışlarsınız umarım, efendim," dedi. "Buyrukları yerine getiriyor yalnızca."

Yeniden elindeki küçük deftere bir göz atıp, "Ekselansları," dedi, "sanırım burada ateşli silahlar varmış. İki parça, öyle mi?"

Belediye Başkanı Orden, "Ateşli silahlar mı? Ha, sanırım tüfeklerden söz ediyorsunuz," dedi. "Evet bir çiftem, bir de av tüfeğim var." Sonra hoşnutsuzluğunu dile getiren bir yüzle, "Pek ava çıkamıyorum artık," diye ekledi. "Hep çıkacağım diyorum, av mevsimi açıldığında da cayıveriyorum. Av eskisi kadar tat vermiyor bana."

Yüzbaşı üsteledi: "Bu silahlar nerede, Ekselansları?"

Belediye Başkanı yanağını sıvazlayarak anımsamaya çalıştı. "Şey, sanırım..." Karısına döndü. "Yatak odasındaki dolapta, bastonların yanında değil miydi?"

Hanımfendi, "Evet," dedi. "Üstelik dolaptaki giysilerin iliklerine dek yağ kokusu sindi. Keşke onları başka bir yere koysaydın."

Yüzbaşı Bentick, "Çavuş!" dedi. Çavuş hızla yatak odasına daldı.

"Pek hoş bir görev değil. Özür dilerim," dedi yüzbaşı.

Çavuş bir çifte, bir de oldukça süslü, omuz askılı bir av tüfeğiyle döndü. Tüfekleri giriş kapısının yanına dayadı.

Yüzbaşı Bentick, "Hepsi bu, teşekkür ederim, Ekselansları. Teşekkür ederim, Hanımfendi," dedi.

Sonra dönüp Doktor Winter'e hafifçe eğilerek, "Teşekkür ederim doktor," dedi. "Albay Lanser birazdan gelecek. İyi sabahlar."

Bentick, hızla ön kapıya doğru yürüdü. Çavuş bir elinde bu iki tüfeği, sağ kolunda da kendi küçük makineli tüfeğini taşıyarak yüzbaşığı izledi.

Hanımefendi, "Bir an için albay sandım onu," dedi. "Oldukça cana yakın bir genç."

Doktor Winter alaycı bir sesle, "Hayır," dedi. "Albayın güvenliğini sağlamaya çalışıyor yalnızca."

Hanımefendi, "Acaba kaç subay gelecek?" diye düşünüyordu. Sonra Joseph'in utanmadan konuşulanlara kulak kabarttığını görünce, kaşlarını çatarak başını salladı. Joseph, yarıda bıraktığı ufak tefek işlere dönüp yeniden toz almaya başladı.

Hanımefendi, "Kaç kişi gelecek dersiniz?" diye sordu.

Doktor Winter sert bir hareketle bir koltuk çekip oturdu: "Bilmiyorum," dedi.

"Şey" –Joseph kaşlarını çattı– "şeyi konuşuyorduk. Onlara çay mı yoksa bir bardak şarap mı çıkarırsak? Kaç kişi olacaklarını bilmiyoruz, bir şey ikram etmesek olmaz."

Doktor Winter başını sallayıp gülümsedi. "Bilmiyorum. Yıllardır ne kimsenin toprağına zorla girdik, ne de bizim toprağıımıza zorla girildi. Neyin uygun düşeceğini bilmiyorum."

Belediye Başkanı Orden, parmağını kaşınan kulağına sokmuştu yeniden. "Şey," dedi, "Bence hiçbir şey ikram etmemeliyiz. Halk bundan hoşlanmayacaktır. Onlarla karşılıklı şarap içmek istemiyorum. Bunun nedenini de bilmiyorum."

Hanımefendi bu kez yeniden doktora sordu: "Eskiden insanlar... yani önderler, birbirlerine övgüler yağdırıp, karşılıklı şarap içmiyorlar mıydı?"

Doktor Winter başını sallayarak onayladı: "Ama o zaman durum farklıydı. Krallarla prensler savaşı, eğlence olsun diye yapıyorlardı. Tıpkı İngilizlerin avcılığı gibi. Tilki öldürüldüğünde bir av şöleni veriyorlardı. Ancak bana sorarsanız, Belediye Başkanı Orden haklı; halk, onun düşmanla karşılıklı şarap içmesinden hoşlanmayabilir."

Hanımefendi, "Halk meydanda müzik dinliyor, Annie söyledi," dedi. "Onlar bunu yapabiliyorlarsa, biz neden uygar davranış kurallarını gözetmeyelim ki?"

Belediye Başkanı bir an için karısına dik dik baktı. Sesi bıçak gibi keskindi: "Hanımefendi, izniniz olursa şarap içmeyeceğiz. Şu anda halkın aklı karışmış durumda. Öylesine uzun süre barış içinde yaşadılar ki, savaşa inanmıyorlar. Durumu iyice kavradıklarında şaşkınlıkları yok olacak. Kafalarında her şey yerli yerine oturacak. Beni, ne yapacağımı bilmeden ortalıkta dolanayım, diye seçmediler. Bu sabah kasabanın altı delikanlısı öldürüldü. Belli ki, bu durumda av şöleni vermemiz yakışık almaz. Halk, spor olsun diye savaşmaz."

Bayan Orden hafifçe başını öne eğdi. Yaşamında birçok kez, Belediye Başkanı olarak karşısına çıkmıştı kocası. Kocasıyla Belediye Başkanını birbirine karıştırmamayı öğrenmişti.

Belediye Başkanı saatine baktı. Joseph, elinde küçük bir fincan kahveyle içeri girdi. Orden kahveyi alıp, dalgın dalgın, "Teşekkür ederim," dedi. Kahveyi yudumladı. Doktor Winter'e, "Açık olmam ge-

rek," dedi özür dilercesine. "Öyle olmalıyım... düşmanın kaç adamı var, biliyor musunuz?"

"Çok değil," dedi doktor, "iki yüz elliden çok olduğunu sanmam. Ama hepsinin elinde o küçük makineli tüfekten var."

Belediye Başkanı yine kahvesini yudumladı. Yeni bir konuya geçti sonra. "Peki, ülkenin öteki bölgelerinde durum nasıl?"

Doktor omuz silkti.

Belediye Başkanı, umutsuz bir sesle konuşmayı sürdürdü: "Hiçbir yerde direnme yok mu?"

Doktor yine omuzlarını silkti: "Bilmiyorum. Telgraf telleri ya kesilmiş, ya da düşmanın eline geçmiş durumda. Hiç haber yok."

"Ya bizim delikanlılar, askerlerimiz?"

"Bilmiyorum," dedi doktor.

Joseph söze karıştı: "Duyduğuma göre, yani Annie'nin işittiğine göre.."

"Neymiş o, Joseph?"

"Altı kişi öldürülmüş, efendim, makineli tüfeklerle. Annie, üç askerimizin de yaralı olarak tutsak düştüğünü işitmiş."

"Ama on iki kişi olmaları gerek."

"Annie, üçünün de kaçtığını duymuş."

Belediye Başkanı birden dönüp, "Kaçanlar hangileriymiş?" diye sordu.

"Bilmiyorum, efendim. Annie bu konuda bir şey duymamış."

Hanımefendi parmağının ucuyla, masalardan birinin üzerinde toz yoklaması yaptı. Sonra, "Joseph," dedi, "geldiklerinde zilin yanından ayrılma."

Belki ufak tefek şeyler istememiz gerekir. Ayrıca öbür ceketini giy, şu düğmeli olanı, Joseph." Bir an düşündü, "bir şey daha var: işini bitirince odadan çık. Ortalıkta dikilip konuşulanları dinlemen kötü izlenim uyandırır. Taşralılık olur bu, tam bir taşralılık."

"Baş üstüne, Hanımefendi," dedi Joseph.

"Şarap servisi yapmayacağız, Joseph. Ama şu küçük gümüş sigaralıkta birkaç sigara bulundur. Ayrıca albayın sigarasını yakarken kibriti ayakkabının altına sürterek çakma. Kibrit kutusunu kullan."

"Baş üstüne, Hanımefendi!"

Belediye Başkanı Orden, ceketinin düğmelerini çözdü. Saatini çıkarıp baktı. Sonra yerine koyup, ceketini yeniden düğmeledi. Ama yukarıdaki düğme boşlukta kalmıştı. Hanımefendi başkanın yanına gelip, ceketin düğmelerini düzgün olarak yeniden ilikledi.

Doktor Winter, "Saat kaç?" diye sordu.

"On bire beş var."

"Çok dakik insanlardır" dedi doktor "Tam zamanında burada olacaklar. Gitmemi ister misin?"

Belediye Başkanı Orden kaygılı görünüyordu. "Gitmek mi? Hayır.. hayır, kal." Gülmeye çalışarak, "Korkuyorum biraz," dedi özür dilercesine. "Şey, korkmuyorum da sinirliyim." Sonra umarsız bir tavırla, "Çok uzun zamandır, düşman eline düşmemiştik..." Sustu. Çevreye kulak kabarttı. Uzaktan, bandonun çaldığı marş duyuluyordu. Hepsi birden, sesin geldiği yöne dönerek müziği dinlediler.

Hanımefendi, "Geliyorlar işte," dedi. "Umarım bir sürü insan doluşmaz içeri. Çünkü oda yeterince büyük değil."

Doktor Winter alaycı bir sesle, "Hanımefendi, Versay'daki Aynalı Salona ne buyururlar acaba?" dedi.

Kadın dudaklarını ısırarak çevreye bakındı. Düşmanları şimdiden kafasında odaya, yerleştirmeye başlamıştı. "Ah, ah, çok küçük bir oda bu," dedi.

Bandonun müziği biraz yükselmiş, sonra yine hafiflemişti. Kapı, hafif hafif vuruldu.

"Hayda, kim olabilir bu Joseph? Gelen her kimse daha sonra gelmesini söyle. Şu anda çok işimiz var."

Kapı yine vuruldu. Joseph gidip kapıyı araladı, sonra biraz daha açtı. Külrengi üniformalı, çelik başlıklı ve kolçaklı bir asker görüldü eşikte.

Asker, "Albay Lanser saygılarını sunar, Ekselanslarının huzurlarına kabul edilmeyi diler," dedi.

Joseph kapıyı ardına kadar açtı. Çelik başlıklı asker içeri girip hızla odayı gözden geçirdi, sonra yine çekilerek, "Albay Lanser!" diye bildirdi.

Çelik başlıklı bir subay girdi içeri. Rütbesi, ancak omuzlarındaki işaretlerden anlaşıyordu. Subayın arkasında siyah iş giysili, ufak tefek bir adam vardı. Orta yaşlıydı albay. Kır saçlı, sert bakışlı, yorgun görünüşlüydü. Bir askere yaraşan dik ve geniş omuzlarına karşılık, gözlerinde sıradan bir askerin boş ve anlamsız bakışlarından en küçük bir iz bile yoktu. Yanındaki adamın başı cavlaktı. Pembe pembe yanakları; küçük küçük kara gözleri; etli kalın dudakları vardı.

Albay Lanser çelik başlığını çıkardı. Eğilerek, "Ekselansları!" dedi. Bayan Orden'e doğru dönüp eğildi: "Hanımefendi!" dedi. Sonra askere, "Kapıyı

örtün, onbaşı!" diye emir verdi. Joseph tezelden kapıyı kapatıp, küçük de olsa, bir utku kazanmış-
çasına askere baktı.

Lanser, soru dolu gözlerini doktora çevirdi. Belediye Başkanı Orden, "Doktor Winter," dedi.

Albay, "Resmi bir görevli mi?" diye sordu.

"Bir doktor yalnızca, efendim. Aynı zamanda kasabanın tarihçisi olduğunu da söyleyebilirim."

Lanser hafifçe eğilerek doktoru selamladı: "Doktor Winter," dedi, "saygısızlık olarak almazsanız, tarihinizde yepyeni bir yaprak açıldığını belirtmek isterim; belki de..."

Doktor Winter hafifçe gülümseyerek, "Belki de birçok yapraklar açılacaktır," dedi.

Albay yanındaki adama doğru dönerek, "Sanırım Bay Corell'i tanıyorsunuzdur," dedi.

Belediye Başkanı, "George Corell mi? Elbette tanıyorum," dedi. "Nasılsın, George?"

Doktor Winter çarçabuk araya girdi. Çok resmi bir sesle, "Ekselansları," dedi, "arkadaşımız George Corell, kasabanın düşman eline geçmesinde yardımcı olmuş. Velinimetimiz George Corell, askerlerimizi bilerek tepelere göndermiş. Soframızın konuğu George Corell, kasabadaki tüm silahların da bir listesini çıkarmış. Dostumuz George Corell!"

Corell öfkeyle, "İnandığım yola baş koymuşum ben! Onurlu bir davranıştır bu," dedi.

Orden'in ağzı şaşkınlıktan bir karış açılmıştı. Bir süre öyle durduktan sonra, umutsuz bir tavırla gözlerini Winter'den Corell'e çevirdi. "Doğru değil bu," dedi. "George, bu doğru olamaz! Soframda oturdun, birlikte içki içtik. Şey, hastanenin yapımında bana yardım ettin! Doğru olamaz bu!"

Gözlerini kırpmaksızın Corell'e bakıyordu. Corell, bu bakışa düşmanca gözlerle karşılık verdi. Uzun bir sessizlik oldu. Sonra Belediye Başkanının yüzü, yavaş yavaş gerildi. Gövdesi kaskatı kesilmişti. Resmi bir tavırla Albay Lanser'e dönüp, "Bu beyefendinin yanında konuşmak istemiyorum," dedi.

Corell, "Burada bulunmak hakkım!" dedi. "Öbürleri gibi askerim ben de. Bir tek üniformam yok."

Belediye Başkanı, "Bu beyefendinin yanında konuşmak istemiyorum," diye yineledi.

Albay Lanser, "Şimdi bizi yalnız bırakın lütfen, Bay Corell," dedi.

Corell, "Burada bulunmak hakkım," dedi yeniden. Lanser kesin bir sesle, "Burayı terk edin lütfen, Bay Corell," diye yineledi. "Üstlerinizin buyruğuna karşı mı çıkıyorsunuz yoksa?"

"Şey, hayır, efendim."

"Lütfen gidin, Bay Corell," dedi Albay Lanser.

Corell, Belediye Başkanına öfkeli gözlerle baktı. Sonra dönüp, hızla dışarı çıktı. Doktor Winter yüzünde gülücükler saçarak, "Tarihimde bir paragraflık yer tutacak önemde bir olay bu," dedi. Albay Lanser, doktora kızgın kızgın baktı, ama ses de çıkarmadı.

Tam o sırada, sağdaki kapı açıldı. Saman rengi saçlarıyla, gözleri kıpkırmızı olmuş Annie, öfkeli yüzünü içeri uzattı. "Arka avluda askerler var, Hanımefendi. Orada dikilmiş duruyorlar."

"İçeri girmeyecekler," dedi Albay Lanser, "kendilerine buyruk verdiğim için orada duruyorlar."

Bayan Orden buz gibi bir sesle, "Annie, söyleyeceğin bir şey varsa, Joseph'e anlat, o ilet sin bize," dedi.

"İçeri girmeye çalışıp çalışmayacaklarını nereden bilecektim?" dedi Annie. "Kahvenin kokusunu aldılar."

"Annie!"

"Peki, Hanımefendi," diyerek çekildi Annie.

Albay, "Oturabilir miyim?" dedi. Sonra açıklama yaptı: "Günlerdir bir dirhem uyku girmedi gözümüze."

Belediye Başkanı uykudan uyanır gibi, "Evet," dedi, "elbette, buyurun oturun!"

Albay Hanımefendiye baktı. Hanımefendi oturduktan sonra, yorgunluğunu dile getiren bir hareketle koltuğa çöktü. Belediye Başkanı, hâlâ uyur gezer gibi, ayakta duruyordu.

Albay, "Elimizden geldiğince iyi geçinmek istiyoruz," diye söze başladı. "Görüyorsunuz efendim, bu olay her şeyden önce ticari bir girişime benziyor. Buradaki kömür madenine ve balıklara gereksinim duyuyoruz. Olabildiğince az sürtüşmeye neden olup dostça geçinmeye çalışacağız."

Belediye Başkanı, "Olan bitenden hiç haberi-miz yok," dedi. "Ülkenin geri kalanı ne durumda?"

"Tümüyle ele geçirildi," diye karşılık verdi albay. "Planımız çok kusursuzdu."

"Hiç direniş olmadı mı?"

Albay, Belediye Başkanına acıma dolu gözlerle baktı: "Olmasaydı keşke. Evet, direnme oldu, ama sonuçta bir sürü kan aktı. Bu harekâtı büyük bir özenle planlamıştık."

Orden sorusunu üsteledi: "Ama, direniş oldu, öyle değil mi?"

"Evet, ama direnmek aptallıktı. Tıpkı burada olduğu gibi, anında yok edildi direnenler. Direnmek aptallıktı, çok da üzücü oldu sonuçları."

Doktor Winter, Belediye Başkanının bu konudaki kaygısını paylaşıyordu, "Evet," dedi, "aptallıktı. Ama yine de direndiler."

Albay Lanser, "Yalnızca birkaç kişi, onlar da öldürüldü," diye karşılık verdi. "Halk genel olarak çok sakin."

Doktor Winter, "Halk olup biteni anlamış durumda değil," dedi.

"Yavaş yavaş anlıyorlar," dedi Lanser. "Yeni-den bir aptallık yapmayacaklardır." Boğazını temizledi, sesi sertleşti. "şimdi, efendim, hemen konumuza girelim. Gerçekten çok yorgunum. Ama uyu-madan önce gerekli düzenlemeleri yapmam gerekli." Koltuğunda öne doğru eğilerek, "Askerden çok mühendisim ben," dedi: "Bu olay da bir yeri ele ge-irmekten çok mühendislikle ilgili bir iş. Kömürün çıkarılıp gönderilmesi gerekiyor. Teknisyenlerimiz var. Ama bura halkı da madeni işletmeyi srdre-ceptir. Anlamışsınızdır söylediğimi umarım. Sert önlemlere başvurmak istemiyorum."

Orden, "Evet, söyledikleriniz yeterince açık," dedi. "Ama, ya halk madeni işletmek istemezse?"

Albay, "Umarım isterler," dedi. "İstemek zorun-dalar. Bize kömür gerek."

"Ama, ya istemezlerse?"

"İstemeleri gerek. Uysal bir halk gördüğüm ka-darıyla. Başlarına dert açılsın istemeyeceklerdir." Belediye Başkanının yanıtını bekledi, ama hiçbir

karşılık alamayınca, "Öyle değiller mi, efendim?" diye sordu.

Belediye Başkanı Orden dudaklarını büzerek, "Bilmiyorum, efendim," dedi. "Kendi hükümetlerinin yönetimi altında çok uysaldırlar Sizin yönetiminiz altında ne yapacaklarını bilemem. Burası hiç düşman çizmesi altına girmemiş bir topraktır. Dört yüz yıldır başımıza buyruk yaşıyoruz."

Albay, "Bunu biliyoruz," dedi çabucak. "Bu nedenle iç yönetiminize karışmaya niyetimiz yok. Belediye Başkanlığınız sürecek. Buyrukları siz vereceksiniz. Ceza ve ödül dağıtma işi sizin yetkinizde kalacak. Böylelikle halk sorun yaratmayacak.

Belediye Başkanı Orden, Doktor Winter'e baktı: "Sen ne düşünüyorsun?"

"Bilmiyorum," dedi Doktor Winter, "olacakları izlemek ilginç olacak. Bence bir sürü sorun çıkacaktır ortaya. Bu halk gerektiğinde çok acımasız olabilir."

Belediye Başkanı Orden, "Ben de bilmiyorum," dedi. Albaya döndü. "Ben de bu insanlardan biriyim, komutan. Ama yine de ne yapacaklarını bilemiyorum. Belki siz biliyorsunuzdur. Ya da belki sizin ve bizim bildiklerimizin dışında bir şeyler olur. Bazı insanlar, atanmış önderleri onaylayıp onlara boyun eğler. Ama beni, halkım seçti. Beni onlar Belediye Başkanı yaptılar, bu görevden de onlar alabilir. Sizinle işbirliği yaptığımı düşünürlerse, belki de görevden alacaklardır beni. Bilemiyorum."

Albay, "Onların boyun eğmelerini sağlarsanız, onlara hizmet etmiş olacaksınız," dedi.

"Hizmet mi?"

"Evet, hizmet. Onları zarar görmekten korumak sizin göreviniz. Eğer ayak direrlerse başları derde girer. Anlıyorsunuz sanırım, bu kömüre gereksinimimiz var. Önderlerimiz bu işin nasıl yapılacağını söylemiyorlar bize. Yalnızca kömürü çıkarıp göndermemizi buyuruyorlar. Ama sizin, halkınızı kollamanız gerek. Onları çalıştırmak, böylelikle de güvenliklerini sağlamak zorundasınız."

Belediye Başkanı, "Ama, ya güven içinde olmak istemezlerse?" diye sordu.

"O zaman, onlar adına düşünmesi gereken sizsiniz."

Orden biraz övünürcesine, "Halkım, başkalarının kendi adına düşünmesinden hoşlanmaz," dedi. "Belki de sizin halkınızdan değişikler. Kafam hâlâ karmakarışık, ama bundan kesinlikle eminim."

Bu arada Joseph içeri girmiş, öne doğru eğilerek ayakta bekliyordu. Bir şeyler söylemek için kıvrandığı belliydi. Hanımefendi, "Ne var, ne oluyor, Joseph?" dedi. "Gümüş sigaralığı getirsene."

"Bağışlayın, Hanımefendi," dedi Joseph. "Bağışlayın, Ekselansları."

Belediye Başkanı, "Ne istiyorsun?" diye sordu.

"Annie," diye karşılık verdi adam, "Öfkeden küplere bindi."

Hanımefendi, "Sorun nedir?" dedi.

"Annie, arka avluda askerlerin durmasından hoşlanmıyor "

Albay, "Bir sorun mu yaratıyorlar?" diye sordu.

"Kapının aralığından Annie'ye bakıyorlar," dedi Joseph. "Annie bundan nefret eder."

Albay, "Buyrukları yerine getiriyorlar yalnızca," dedi. "Kimseye bir zararları dokunmaz."

"Şey, Annie kendisine bakılmasından nefret eder," dedi Joseph.

Hanımefendi, "Joseph, Annie'ye dikkat etmesini söyle," dedi.

Joseph, "Baş üstüne, Hanımefendi," diyerek dışarı çıktı.

Albayın yorgunluktan gözleri kapanıyordu. "Bir şey daha var, Ekselansları," dedi. "Kurmaylarımla birlikte, burada kalabilir miyiz?"

Belediye Başkanı Orden bir an düşündü: "Küçük bir yer burası," dedi. "Çok daha geniş, rahat yerler var."

Joseph elinde gümüş bir sigaralıkla döndü. Kutuyu açıp albaya sigara tuttu. Albay bir sigara aldığı anda Joseph, gösterişli bir tavırla sigarayı yaktı. Albay sigaradan derin bir nefes çekti.

"Konu bu değil," dedi. "Kurmayların yerel yöneticiyle aynı çatı altında kalması daha yumuşatıcı bir etki yaratıyor."

"Yani," dedi Orden, "halk, işbirliği yapıldığını düşünecek, öyle mi?"

"Evet, öyle sanırım."

Belediye Başkanı Orden, umutsuz bakışlarını Doktor Winter'e çevirdi. Winter'in şu anda elinden, kuru bir gülümsemeyle karşılık vermekten başka bir şey gelmiyordu. Orden yumuşak bir sesle, "Bu onuru geri çevirme olanağım var mı?" dedi.

"Korkarım hayır," dedi albay, "önderlerimizin buyruğudur bu."

"Halk bundan hiç hoşlanmayacak," dedi Orden

"Hep halktan söz ediyorsunuz! Halk silahsız. Halkın söz hakkı yok."

Belediye Başkanı Orden başını iki yana salladı: "Anlamıyorsunuz, komutan," dedi.

Kapıdan öfkeli bir kadın sesi duyuldu. Bu sesi bir gürültü ve bir adamın çığlığı izledi. Joseph fırtına gibi içeri daldı: "Annie kaynar su atıyor," dedi. "Öfkeden kan beynine sıçramış."

Odanın dışında sağa sola verilen buyruklarla, ayak sesleri duyuldu. Albay Lanser sıkıntıyla yerinden kalktı: "Uşaklarınıza söz geçiremiyor musunuz efendim?" diye sordu.

Belediye Başkanı Orden gülümsedi: "Çok az," dedi. "İşler yolunda gittiğinde, çok iyi bir aşçıdır Annie." Sonra Joseph'e dönüp, "Yaralanan oldu mu?" diye sordu.

"Su çok kaynardı, efendim."

Albay Lanser. "Görevimizi yapmak istiyoruz yalnızca," dedi. "Bu bir mühendislik işi. Aşçınızı yola getirmeniz gerek."

"Yapamam," dedi Orden, "o zaman işten ayrılır."

"Olağanüstü bir durum bu. İş bırakamaz."

"O zaman da kaynar su döker," dedi Doktor Winter.

Kapı açıldı. Eşikte bir asker durdu: "Bu kadını tutuklayacak mıyız, komutanım?"

"Yaralanan var mı?" diye sordu Lanser.

"Evet efendim, iyice haşlandılar, biri de yandı. Kadın elimizde komutanım."

Lanser, ne yapacağını bilemeden bir süre askere baktı, sonra, "Bırakın kadını," dedi. "Siz de avludan çekilin."

"Baş üstüne, komutanım." Kapı, askerin ardından kapandı.

Lanser, "Kurşuna dizdirebilirdim onu; deliğe tıktırabilirdim," dedi.

"O zaman aşçısız kalırdınız," dedi Orden.

"Bakın," dedi albay. "Bize halkınızla iyi geçinmemiz için buyruk verildi."

Hanımfendi, "Özür dilerim, efendim," dedi. "Gidip askerlerin Annie'ye bir şey yapıp yapmadıklarına bakmalıyım." Sonra odadan çıktı.

Lanser ayakta duruyordu şimdi: "Çok yorgun olduğumu söyledim size, efendim. Biraz uyumak zorundayım. Lütfen, herkesin iyiliği için bizimle işbirliği yapın." Belediye Başkanı Orden karşılık vermeyince, "Herkesin iyiliği için," diye yineledi Lanser. "Olur mu?"

Orden, "Burası küçücük bir kasabadır," dedi. "Bilemiyorum. Halkın aklı karıştı. Benim de öyle."

"İşbirliği için çabalayacaksınız, değil mi?"

Orden başını iki yana salladı: "Bilmiyorum. Kasabalı ne yapmak istediğine karar verdiğinde, büyük bir olasılıkla ben de bu karara uyacağım."

"Ama yetkili olan sizsiniz."

Orden gülümsedi: "İnanmayacaksınız belki, ama söylediğim doğrudur; yetki, kasabalınındır. Nasıl ve niçin olduğunu bilmiyorum, ama öyledir işte. Bu, sizin kadar hızlı harekete geçemememiz anlamına geliyor. Ama bir kez yön saptandığında, hep birlikte hareket ederiz. Aklım çok karışık. Şu anda bir şey bilmiyorum."

Lanser bezgin bir sesle, "Umarım birlikte iyi geçinebiliriz. Herkes için çok daha kolay olur bu. Size

güvenebileceğimize inanmak istiyorum. Düzeni sağlamak için zor kullanmaktan hoşlanmıyorum."

Belediye Başkanı Orden ses çıkarmadı.

"Umarım size güvenebiliriz," diye üsteledi Lan-ser.

Orden parmağını kulağına sokup elini salladı: "Bilemiyorum," dedi.

Hanımfendi kapıdan içeri girip, "Annie'nin tepesi iyice atmış," dedi. "Komşuya gitmiş. Christine'le konuşuyor. Christine de çok kızgın."

"Christine, Annie'den daha da iyi bir aşçıdır," dedi Belediye Başkanı.

İKİNCİ BÖLÜM

Albay Lanser'in karargâhı, Belediye Başkanı'nın küçük konağında, üst kata yerleşmişti. Karargâhta albayın yanı sıra beş subay vardı. Ufak tefek, ürkek görünümlü, daha çok bir hesap adamı olan Binbaşı Hunter, kendisi hep başkalarına dayanarak yaşadığı için, herkesi ya kendisi gibi bağımlı, ya da yaşaması yakışık almayan insanlar olarak görüyordu. Binbaşı Hunter mühendisti. Savaş olmasa, onun buyruğuna adam vermek, kimsenin aklının ucundan bile geçmezdi. Çünkü Binbaşı Hunter adamlarını sayılar gibi diziyor, sonra onları toplayıp, çıkarıp, çarpıyordu. Matematikçiden çok aritmetikçiydi. Ne şakadan anlardı, ne de müzikten; dahası, yüksek matematiğin gizemliliğinden payını almış da değildi. Ona göre, insanlar tıpkı altının sekizden ayrılışı gibi boy, kilo ya da renk olarak birbirlerinden ayrılıyorlardı. Başkaca ayrımlar, ona göre çok önemsizdi. Birçok kez evlenmişti. Ama karılarının onu terk etmeden önce, sinir hastası olmalarının nedenini bir türlü anlayamamıştı.

Yüzbaşı Bentick, tam bir ev erkeğiydi. Köpeklerle, pembe yanaklı çocuklara ve Noel bayramına çok düşküdü. Yüzbaşılığı çoktan geride bırakmış olması gereken bir yaştaydı. Ama anlaşılması güç bir tutku yoksunluğu nedeniyle, bu rütbeye çakılıp

kalmıştı. Savaştan önce, İngiliz taşra soylularına hayrandı. İngilizler gibi giyinir İngiliz köpekleri besler; İngiltere'de yapılmış piposuyla, Londra'dan özel olarak getirttiği harmanlanmış tütünden içerdi. Bahçeciliği göklere çıkaran, sürekli olarak İngiliz ve Gordon türü av köpeklerinin ustalıklarını karşılaştıran o taşra dergilerine aboneydi. Yüzbaşı Bentick, tüm dinlencelerinde Sussex'e giderdi. Budapeşte ya da Paris'teyken, kendini İngilizize benzetmelerine bayılırdı. Savaş, bütün bunları görünüşte değiştirmişti; ama Yüzbaşı Bentick, öylesine uzun bir süre pipo çekmiş, baston kullanmıştı ki, bunları bir çırpıda bırakamadı. Beş yıl önce, bir kez, *The Times*'a, Midlands'deki çimenlerin yok edilmesine ilişkin bir mektup yazmış, mektubu Edmund Twitchell, Esq.* diye imzalamıştı; üstüne üstlük, *The Times* da bu mektubu yayımlamıştı.

Yüzbaşı Bentick yüzbaşılık için ne denli yaşlıysa, Yüzbaşı Loft da o denli gençti. Yetkin, kusursuz bir yüzbaşıydı Yüzbaşı Loft. Yüzbaşılığı yaşıyordu; hava yerine, yüzbaşılığı çekiyordu içine. Yaşamının her anı askerceydi. Askerlik uğraşında, zeytinyağının suyun üzerine çıkışı gibi, büyük bir tutkuyla yükseliyordu. Topuklarını, ancak dansçıların becerebileceği bir ustalıkla birbirine tokuştururdu. Askerliğin yolunu yordamını tüm inceliğiyle bilir, bilmekle de kalmayıp uygulardı. Askerce davranış kurallarını kendilerinden daha çok bildiği için, generaller bile ondan çekinirdi. Yüzbaşı Loft, askerliğin hayvan yaşamındaki en gelişkin evre olduğunu düşünür, buna yürekten inanırdı. Tanrı'yı düşünecek olsa, O'nu, yılda birkaç kez teğmenlerinin

* Esq. (Esquire'in kısaltılmış biçimi) Soyluluğu belirten bir san, (çev.)

mezarlarına çelenk koyan, savaş anılarıyla yaşayan, yaşlı, apak saçlı, onurlu bir emekli general olarak canlandırırđı gözünde. Tüm kadınların üniformaya vurgun olduklarına inanırđı. Bunun tersinin olabileceği, aklının ucundan bile geçmezdi. Olaylar, olağan akışını sürdürürse, kırk beş yaşına geldiğinde tuğgeneral olacaktı. Uzun boylu, soluk yüzlü, dantelli güzel şapkaları olan erkekşi kadınların ortasında çekilmiş resimleri gazetelerde yayımlanacaktı.

Teğmen Prackle ile Teğmen Tonder, üniversite mezunu, çiçeği burnunda gençlerdi. Günün politika anlayışıyla iyice yoğrulmuşlardı. Bir üstün insanın bulguladığı, yarattığı o büyük yeni düzene yürekten inanıyorlardı. Bu öylesine büyük bir düzendi ki, sonuçlarını sınavarak doğrulama gereğini bile, duymuyorlardı. Gözleri bir anda sulanan, ya da çabucak öfkelenen duygulu gençlerdi bunlar. Teğmen Prackle, cep saatinin kapağının altında, mavi atlas kumaş parçasına sarılı bir tutam saç saklıyordu. Saç telleri sürekli olarak dağılıp, saatin çarkını tıkadığı için, zamanı öğrenmek amacıyla bir de kol saati kullanıyordu. Prackle, dans için eşi bulunmaz bir kavalıeydi. Güleç yüzlü bir gençti. Yine de önderi gibi kaşlarını çatabilir; önderi gibi kuluçkaya yatmış tavuk benzeri, derin düşüncelere dalabilirdi. Yoz sanattan tiksiniyordu. Bir sürü tabloyu kendi elleriyle parçalamıştı. Meyhaneye gittiğinde, yanında bulunanların kara kalem resimlerini yapardı. Kimi kez, bu resimler öylesine başarılı olurdu ki, arkadaşları ona, sanatçı olması gerektiğini söylerlerdi sık sık. Prackle'ın bir sürü sarışın kız kardeşi vardı. Onlarla kıvanç duyardı. Öyleki bir kezinde, kardeşlerinin aşağılandığını düşünüp ortalığı karıştırmıştı. Kardeşleriye bundan pek hoşlanmamıştı.

Birinin tutup bir şeyler kanıtlamaya kalkışmasından; bu kanıtlama işinde de pek zorluk çekmemesinden korkmuşlardı. Teğmen Prackle, görev dışındaki tüm zamanını, Teğmen Tonder'in sarışın kız kardeşini ayartmayı düşleyerek geçiriyordu. Teğmen Tonder'in kız kardeşi, Teğmen Prackle'nın tersine, saçını başını dağıtmayacak, daha yaşlı erkeklerle ilişki kurmaya can atan tombulca, oynak bir kızdı.

Teğmen Tonder, soylu genç erkeklerin yoksul kızlara duyduğu kusursuz, yüce aşkı düşleyen, yüreği.hüzün dolu bir ozandı. Düş gücü ancak yaşam deneyimince geniş olan, tam bir romantikti. Kimi kez düşlerinde yarattığı esmer kadınlara, içinden bir koşukla seslenirdi. Tüm özlemi, savaş alanında ölmekti. Geride gözleri yaşlı ana babası, baş ucunda da yiğit ama gözleri buğulu önder olacaktı. Ölümünü sık sık düşlerinde canlandırırdı. Batan güneşin ölgün ışığı kırık dökük askeri gereçlerde yansırken, çevresinde sesi soluğu çıkmayan, başları önlere düşmüş adamları; kocaman bir bulutun üzerinde iri göğüslü Valkiriler* dört nala kalkmış; analarla metresler tek bir bütün olmuşlar, bu arada gerilerde Wagner'in müziğini çağrıştıran bir gök gürültüsü gümbürdemekte. Ölürken söyleyeceği sözleri bile hazırlamıştı Tonder.

Kurmaylar kurulunu oluşturan subaylar bunlardı işte. Her biri, savaşı çocukların "Tavşan kaç, tazi tut" oyunu gibi görüyordu. Binbaşı Hunter, savaşı evine, şöminesinin başına dönebilmek için yapılması gerekli bir aritmetik ödevi olarak düşünüyor-du; Yüzbaşı Loft'a göre, savaş iyi yetiştirilmiş genç

* Valkiriler İskandinav bilgelik, tarım, şiir ve savaş Tanrısı Odin'in habercileri; atlı, silahlı, savaşçı bakireler, (çev.)

bir erkeğe en yaraşan uğraştı; Teğmen Prackle ile Teğmen Tonder için, hiçbir şeyin gerçek olmadığı, düşsel bir evrendi savaş. Savaşları da o zamana değin hep oyun gibi olmuştu doğrusu... yetkin silahlar; hazırlıksız, silahsız düşmanlara karşı kusursuz bir planlama. Hiç yenilgi yüzü görmemişlerdi. Yitirdikleri şey, çok azdı. Herkes gibi, koşullar zorladığında onlar da korkak ya da yürekli olabilirlerdi. Savaşın uzun bir gelecekte gerçekten ne olduğunu, ilerinde bir tek Albay Lanser biliyordu.

Lanser, yirmi yıl önce Belçika ve Fransa'da bulunmuştu. Bildiklerini –savaşın ihanet ve kirli, yeteneksiz generallerin her şeyi arapsaına çevirmesi, işkence ve ölüm, hastalık ve bezginlik olduğunu; sona erdiğinde de yeni bıkkınlıklar ve kirli dışındaki hiçbir şeyi değiştirmediğini– aklına getirmeneye çalışıyordu. Lanser kendi kendine, verilen buyrukları yerine getirmekle yükümlü bir asker olduğunu söylüyordu. Soru sorması, ya da düşünmesi istenmiyordu ondan. Görevi, verilen buyrukları yerine getirmektir yalnızca. Geride kalan savaşın acı dolu anılarını, bu savaşın da ondan değişik olmayaına iiiişkin sarsılmaz inancını kafasından kovmaya çalışıyordu. Günde elli kez, bu değişik olacak diyordu kendi kendine; bu çok değişik olacak.

Geçit töreninde, kalabalıklarda, futbol maçlarında, savaşta biçimler belirginliğini yitirir; gerçekler gerekdişi olur; insanın düşünce yetisini yoğun bir sis örtüsü kaplar. Gerilim, coşku, bıkkınlık, devinim tümü birbirine geçerek külrengi tek bir büyük dşe dnşrlir. Öyleki, bu dşten ayıldığında, insanları nasıl öldürdüğünü, onları öldürme buyruğunu nasıl verdiğini anımsamazsın bile. Sonra, bu olaya tanık olmamış başkaları, bu olayın nasıl olduğunu anla-

tırlar sana. Sen de, "Evet, anlaşılan öyleydi," dersin belli belirsiz.

Bu kurmaylar topluluğu, Belediye Başkanı konutunun üst katındaki üç odayı almıştı. Portatif yataklarını, battaniyelerini, eşyalarını yatak odalarına yerleştirmişlerdi. Yatak odalarının yanında, giriş katındaki konuk odasının tavan üstündeki odayı da bir tür subay kulübüne çevirmişlerdi. Oldukça gösterişsizdi bu lokal. Odada birkaç koltuk, bir de masa vardı. Burada mektup yazıyorlar, gelen mektupları okuyorlardı. Birbirleriyle konuşuyorlar, kahve içiyorlar, türlü tasarılar yapıyorlar, dinleniyorlardı. Pencereilerin arasındaki duvarları inek, göl, küçük çiftlik evlerini konu alan resimler dolduruyordu. Pencereden bakıldığında, kıyıya, gemilerin bağlandığı, kömür mavnalarının yanaştığı, yüklendiği, sonra da denize açıldığı rıhtıma doğru uzanan kasaba, kuşbakışı görülebiliyordu. Subaylar ortadaki alandan kıvrılarak deniz kıyısına ulaşan kasabayı, körfezde demirlemiş yelkenleri sarılı balıkçı teknelerini görebiliyor, kumsalda kurutulan balıkların pencereden odaya dolan kokusunu duyabiliyorlardı.

Odanın tam ortasında büyük bir masa vardı. Binbaşı Hunter, masanın başında oturuyordu. Kucakındaki resim tahtasının bir yanını masaya dayamış, elinde T cetveli ve gönye ile, yeni bir yan demiryolu hattının tasarımı üzerinde çalışıyordu. Resim tahtası bir türlü düzgün durmuyor, binbaşı da giderek öfkeleniyordu. Başını çevirip omzunun üzerinden, "Prackle!" diye seslendi. "Teğmen Prackle!"

Yatak odasının kapısı açıldı. Yüzünün yarısı sabun köpüğüyle kaplı teğmen, odadan çıktı. Elinde tıraş fırçası vardı: "Buyurun?" dedi.

Binbaşı Hunter, önündeki çizim tahtasını sağa sola oynattı: "Şu benim tahtanın ayakları eşyaların arasından çıkmadı mı?"

"Bilmiyorum, efendim," dedi Prackle, "bakmadım."

"Tamam, şimdi bak öyleyse, oldu mu? Bu öl-gün ışıktaki çalışmak yeterince dert zaten. Mürekeplemeden önce bunu yeniden çizmem gerekecek."

Prackle, "Tıraşımı bitirir bitirmez bakarım," dedi.

Hunter sinirli bir sesle, "Bu yan yol senin görünüşünden daha önemli," dedi. "Bak bakalım, oradaki yığının altında, golf çantasına benzeyen bir kılıf var mı? Yelken bezinden bir kılıf?"

Prackle yatak odasına girdi. Sağdaki kapı açıldı bu arada. Yüzbaşı Loft görüldü, kapıda. Çelik başlığı başındaydı. Göğsünde bir dürbün, belinde silahları, her yanından da bir sürü küçük deri torbalar sarkıyordu. Odaya girer girmez üzerindeki çıkarmaya başladı Loft.

"Şu Bentick gerçekten kaçık," dedi. "Sokağın tam ortasında, nöbete başında kışla kepiyle giderken gördüm onu."

Loft dürbünü masanın üstüne koydu. Sonra dürbünün yanına çelik başlığını, gaz maskesi torbasını yerleştirdi. Masanın üstü askeri araç gereçlerle dolmuştu.

Hunter, "Bunları buraya bırakma," dedi. "Görüyor musun, çalışıyorum! Niye kep giymeyecekmiş ki? Ortalık süt liman. Bu teneke parçasından ben de bıktım. Hem çok ağır, hem de insan çevresini göremiyor."

Loft soğuk bir sesle, "Çelik başlığı çıkarmak

doğru olmaz," dedi. "Halkın üzerinde olumsuz bir etki uyandırır. Askeri düzeni, bunun gerektirdiği canlılığı yansıtmak zorundayız. Askerce kuralları çiğnemememiz gerekir. Bunları gözetmezsek, kargaşayı kendi ağızımızla çağırmış oluruz."

Hunter, "Nereden çıkarıyorsun bunu?" dedi.

Loft duruşunu biraz daha dikleştirdi. Dudakları, söylediklerine olan sarsılmaz inancını pekiştirecek biçimde inceldi. Bu kesin görüşleri nedeniyle, hemen herkesin yüreğinde, Loft'un burnuna okkalı bir yumruk kondurma isteği uyanması kaçınılmazdı. "Bunu ben uydurmuyorum. *X-12 Yönergesi*'nde ele geçirdiğimiz ülkelerdeki askeri tutum ve davranışlarla ilgili buyrukları aktarıyorum," dedi. "Siz," diye başlayarak sözünü sürdüreceksen, bu başlangıcı değiştirerek, "Herkes *X-12*'yi dikkatle okumalıdır," diye ekledi.

Hunter, "Acaba onu yazan her kimse, hiç ele geçirilmiş bir ülkede bulunmuş mu?" dedi. "Bu adamlar kuzu gibi. İyi yürekli, uysal bir halk."

Prackle kapıda göründü. Yüzünün yarısı hâlâ tıraş sabunuyla kaplıydı. Elinde kahverengi keten bir tulum vardı. Teğmen Tonder de onun arkasındaydı. Prackle, "Bu mu?" diye sordu.

"Evet. Onu açıp kuruver, lütfen."

Prackle ile Tonder ayakları açmaya koyuldular. Sonra sağlamlığını sınavıp Hunter'in yanına koydular. Binbaşı tahtasını üç ayağın üzerine yerleştirip üstten sıkıştırdı. Sağa sola oynatarak tahtayı düzeltti. Sonunda hırıldayarak tahtanın önüne oturdu.

Yüzbaşı Loft, "Yüzünüzde sabun olduğunu biliyor musunuz, teğmen?" dedi.

"Evet, efendim," dedi Prackle. "Binbaşım uça-yağı getirmemi emrettiğinde tıraş oluyordum."

"Eh, şimdi yüzünü silsen iyi olur," dedi Loft. "Al-bay görebilir seni."

"Onun buna aldıracağını sanmam. Böyle şeyle-ri önemsemiyor."

Tonder, Hunter'in omzunun üzerine eğilmiş, adamın yaptığı tasarıma bakıyordu.

Loft, "Belki aldırmaz, ama yine de doğru olmaz böyle dolaşman," dedi.

Prackle bir mendil çıkarıp çenesindeki sabunu sildi. Tonder binbaşının tahtasının köşesindeki kü-çü bir çizimi gösterdi. "Çok güzel bir köprü bu, bin-başım. Ama, nereye kuracağız onu?"

Hunter önce çizime, sonra da omzunun üzerin-den Tonder'e baktı. "Haa? Bu bizim kuracağımız bir köprü değil. Yapacağımız işle ilgili çizim şu."

"Peki, bu köprü nereden çıktı öyleyse?"

Hunter biraz sıkılmış gibiydi: "Şey, evde, arka bahçede bir demiryolu yapmıştım. Bir ırmak ağzını köprüyle bağlayacaktım. Yolu ırmak ağzına kadar getirdim. Ama köprüyü yapmaya bir türlü zaman bulamadım. Evden uzaktayken, hiç değilse bu işi kâğıt üzerinde çözmeyi düşünmüştüm de.."

Teğmen Prackle cebinden katlanmış bir gazete yaprağı çıkardı, açtı, kaldırıp baktı. Bacakları orta-lıkta, güzel giysili, upuzun kirpikli, dolgun gövdeli sarışın bir kızın resmiydi bu. Bacaklarında siyah fi-le çoraplar vardı; çoraplar incecik bir korseye bağ-lanıyordu. Sarışın güzel, elindeki siyah dantelli bir yelpazenin üzerinden bakıyordu. Teğmen Prackle resmi kaldırıp, "İşte kız diye buna denir, değil mi?"

dedi. Teğmen Tonder eleştirici bir bakış atıp, "Hoşlanmadım ondan," dedi.

"Nesini beğenmedin?"

"Yalnızca hoşlanmadım, o kadar," dedi Tonder. "O resmi niye saklıyorsun?"

"Bu kızdan hoşlanıyorum," dedi Prackle, "bahse girerim sen de bayıldın ona."

"Hiç hoşlanmadım," dedi Tonder.

"Elinde olsa onunla kırıştırmayacağını mı söylemek istiyorsun?" diye sordu Prackle.

Tonder, "Evet," dedi.

"Eh, kaçığın tekisin sen öyleyse," dedi Prackle. Perdelerden birine doğru yürüdü. "Kızı buraya asacağım. Sen de karşısına geçip, kuluçkaya yatarsın."

Sonra resmi perdeye iğneledi.

Yüzbaşı Loft'un kolları masadan topladığı araç gereçlerle dolmuştu.

"Sanırım burada pek yakışık almaz bu resim, teğmen. Kaldırırsanız iyi olur.. Buralılar üzerinde olumlu bir izlenim uyandırmaz."

Hunter başını tahtasından kaldırıp baktı: "Neymiş o?" Gözleriyle resmi taradı. "Bu da kim?" diye sordu.

"Sanatçı," diye yanıtladı Prackle.

Hunter kıza dikkatle baktı: "Ah, onu tanıyor musun?"

Tonder, "Yosmanın teki," dedi.

Hunter, "Demek tanıyorsun onu, öyle mi?" dedi.

Prackle gözlerini dikmiş Tonder'e bakıyordu:

"Söyle bakalım, orospu olduğunu nereden biliyorsun?"

"Orospuya benziyor da ondan." dedi Tonder.

"Tanıyor musun onu?"

"Hayır, tanımak da istemiyorum."

Loft söze karıştığında, Prackle, "Öyleyse nereden biliyorsun?" demek üzereydi. Loft, "Bu resmi oradan kaldır," dedi. "İstiyorsan onu yatağının baş ucuna asabilirsin. Ama bu oda resmi bir yer."

Prackle, ona karşı çıkacakmış gibi bakıyordu. Tam söze başlayacakken, Yüzbaşı Loft, "Bu bir emirdir, teğmen," dedi. Bunun üzerine eli kolu bağlanan Prackle, kâğıdı katlayıp yeniden cebine yerleştirdi. Neşeli görünmeye çalışarak konuyu değiştirmek istedi: "Bu kasabada gerçekten güzel kızlar var," dedi. "Buraya iyice yerleşelim, her şey yoluna girsin hemen birkaçıyla tanışacağım."

Loft, "X-12'yi okusan iyi olur," dedi. "Kadınlarla ilişkiler konusunda bir bölüm var." Sonra elinde torbaları, dürbünü ve donanımıyla dışarı çıktı. Hunter'in omzunun üzerinden tahtaya bakmayı sürdüren Teğmen Tonder, "Çok akıllıca bir iş bu," dedi. "Yani kömür taşıyan arabaların madenden çıkıp doğrudan gemilere ulaşması."

Hunter yavaş yavaş yaptığı işten uzaklaşarak, "İş hızlandırmamız gerek," diye karşılık verdi. "Kömürü hiç zaman geçirmeden yükleyip göndermek zorundayız. Büyük bir iş bu. Halkın ağırbaşlı ve uysal olması da büyük bir şans doğrusu."

Loft, eli kolu boşalmış olarak, odaya döndü. Pencerenin önünde durup, limana, kömür madeni-ne doğru baktı: "Uysal ve ağırbaşlılar, çünkü biz de ağırbaşlı ve uysal davranıyoruz. Sanırım bundan

kendimize de bir pay çıkarabiliriz. Tutum ve davranışlarımız üzerinde ayak dirememin nedeni bu. Yönetmelikler büyük bir özenle hazırlanmıştır."

Kapı açıldı. Albay Lanser, ceketini üzerinden çıkararak içeri girdi. Kurmayları çok katı olmamakla birlikte, yine de yeterince saygılı biçimde ve askeri kurallara uygun olarak selamladılar albayı. Lanser, "Yüzbaşı Loft" dedi, "gidip Bentick'in nöbetini alır mısınız? Pek iyi değil, başı dönüyormuş."

"Baş üstüne, efendim," dedi Loft. "Bu arada size, nöbetten yeni döndüğümü anımsatabilir miyim komutanım?"

Lanser adamı dikkatle inceledi: "Nöbeti alma konusunda bir sıkıntınız yoktur umarım, yüzbaşı."

"Kesinlikle hayır, efendim. Kayıt için belirtmiştim yalnızca."

Lanser gevşeyip gülümsedi: "Kayıtlarda adınızın geçmesini istiyorsunuz, öyle değil mi?"

"Bunun hiçbir zararı olmaz, efendim."

"Yeterince adınız geçtiğinde de" diye sürdürdü sözünü Lanser, "göğsünüzde küçük bir madalya sallanacak."

"Bunlar askerlik uğraşındaki kilometre taşlarıdır, efendim."

Lanser içini çekti: "Evet, sanırım öyledir. Ama gelecekte anımsayacaklarınız, onlar olmayacak yüzbaşı."

"Bağışlayın, anlayamadım?" diye sordu Loft.

"Ne demek istediğimi daha sonra anlayacaksınız... belki."

Yüzbaşı Loft hızla donanımını takınırken, "Evet, efendim," dedi. Sonra dışarı çıktı. Düzenli

adımları, tahta merdivenlerde tok bir ses çıkarıyordu. Lanser adamın gidişini bıyık altından gülümseyerek izledi. Durgun bir sesle, "İşte anadan doğma bir asker," dedi. Hunter de başını kaldırdı, kalemını dengeledi ve "Anadan doğma bir eşek," dedi.

"Yok, hayır," dedi Lanser. "politikacı olan bir sürü insan gibi, o da asker. Genelkurmay'a geçmesi çok zaman almayacak. Savaşa tepeden bakıyor. Böylelikle de savaşı hep sevecektir."

Teğmen Prackle, "Savaş ne zaman sona erecek sizce, komutanım?" dedi.

"Sona ermek mi? Sona ermek mi? Ne demek istiyorsun?"

Teğmen Prackle sözünü sürdürdü: " Ne zaman kazanacağız."

Lanser başını iki yana salladı: "Ah, bilmiyorum. Düşmanın dünyadan kökü hâlâ kazınmadı."

"Ama onları yalayıp yutacağız," dedi Prackle.

Lanser, "Öyle mi?" dedi.

"Öyle değil mi?"

"Evet, evet, hep yalayıp yutarız düşmanı."

Prackle coşkuyla, "Şey," dedi, "ortalık düzene girerse Noel'de izine çıkabilir miyiz?"

"Bilmem," dedi Lanser, "bu konuda emirler memleketten gelir. Noel'de memlekete mi gitmek istiyorsun?"

"Şey, isterim elbette."

"Gidersin belki," dedi Lanser, "belki gidersin."

Teğmen Tonder, "Savaş bittikten sonra burayı boşaltmayacağız, değil mi, komutanım?" diye sordu.

"Bilmiyorum," dedi albay. "Neden sordun?"

"Şey," dedi Tonder, "güzel bir ülke burası. İnsanları çok iyi. Adamlarımız –bazılarımız yani– buraya yerleşmek isteyebilir."

Lanser şakacı bir sesle, "Sonunda hoşlandığın bir yer buldun anlaşılan?" dedi.

"Şey," dedi Tonder, "verimli tarım alanları var burada. Dördü beşi birleştirilirse güzel bir çiftlik meydana gelir."

"Görünüşe göre, memlekette aileden kalma toprağın yok, öyle mi?" diye sordu Lanser.

"Hayır, komutanım, artık yok. Enflasyon elde avuçta ne varsa silip süpürdü."

Lanser çoluk çocukla konuşmaktan sıkılmıştı biraz: "Şey, neyse, savaş hâlâ sürüyor. Hâlâ kömür çıkarmamız gerek. Şu senin çiftliği kurmadan önce savaşın bitmesini beklemeye ne dersin? Bu konuda buyruklar tepeden gelir. Yüzbaşı Loft'a başvurursanız, o sizi aydınlatacaktır." Sesi değişti. "Hunter," dedi, "çelik yarın geliyor. Bu hafta yolların yapımına başlayabilirsin."

Kapı vuruldu. Bir nöbetçi başını içeriye uzatıp, "Bay Corell sizinle görüşmek istiyor, komutanım," dedi.

"Gönder içeri," dedi albay. Odadakilere dönüp, "Buradaki önhazırlıkları yapan adam," dedi. "Başımıza dert olabilir."

Tonder, "Görevini iyi yaptı mı?" diye sordu.

"Evet, yaptı. Ama artık halkın gözünden düştü iyice. Bakalım bizim gözümüzde durumu ne olacak?"

Tonder, "Ödülü hak etmiş, bu kesin," dedi.

"Evet," dedi Lanser. "Hak ettiği ödülü istemeyeceğini de sanmayın."

Corell ellerini oğuşturarak içeri girdi. Çevreye buram buram iyi niyet ve dostluk duyguları saçıyordu. Üzerinde hâlâ siyah iş giysisi vardı. Ama başına beyaz bir sargı parçası yerleştirilmişti. Sargı, saçına çaprazlamasına yapıştırılmış bir yara bandıyla tutturulmuştu. Odanın ortasına doğru ilerleyip, "Günaydın, albay," dedi. "Sizi, dün alt kattaki o gürültü patırtıdan sonra aramam gerekiyordu. Ama ne çok işiniz olduğunu biliyordum."

Albay, "Günaydın," dedi. Sonra elini odada dolaştırarak, "Kurmaylarım, Bay Corell," diye ekledi.

"Çakı gibi delikanlılar," dedi Corell, "çok iyi iş yaptılar. Eh, ben de elimden geldiğince, onların başarıya ulaşmalarına katkıda bulundum."

Hunter başını tahtasına indirdi, mürekkepli bir kalem aldı, mürekkebe batırdı, çiziminin üzerinden mürekkeple geçmeye başladı.

Lanser, "Çok başarılı oldunuz," dedi. "Yine de, o altı adamın ölmesine neden olmasaydınız keşke. Askerler kasabaya dönmeseydi, daha iyi olurdu."

Corell ellerini iki yana açıp rahat bir sesle, "Altı adam bu büyüklükte, üstelik bir de kömür madeni olan bir kasaba için büyük bir yitik değil," dedi.

Lanser sert bir sesle, "İşi çözümleyecek olursa, insanları öldürmeye karşı değilim" dedi. "Ama kimi kez, insanları öldürmemek daha iyi olur."

Corell subayları inceliyordu. Yanlarda duran teğmenlere baktı. Sonra, "Acaba... olanak varsa... baş başa görüşebilir miyiz, albayım?" dedi.

"Evet, öyle istiyorsanız, elbette. Teğmen Prackle, Teğmen Tonder, lütfen odanıza gider misiniz?" Sonra Corell'e dönüp, "Binbaşı Hunter çalışıyor," dedi. "Çalışırken konuşulanları işitmez o."

Hunter başını tahtasından kaldırıp, ses çıkarmadan gülümsedi: sonra yine, işine koyuldu. Genç teğmenler odadan çıktılar. Teğmenler çıkar çıkmaz, "Evet. işte baş başa kaldık," dedi Lanser, "oturamaz mısınız?"

"Sağ olun, efendim," dedi Corell. Masanın başına oturdu.

Lanser, Corell'in başındaki sargıya bakıp, damdan düşercesine, "Demek daha şimdiden öldürmeye kalkıştılar sizi, öyle mi?" diye sordu.

Corell parmaklarıyla sargıya dokundu: "Ha, bu mu? Bu sabah tepedeki kayalıktan bir taş düştü başıma."

"Taşın kasten atılmadığına emin misiniz?"

"Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu Corell. "Buralılar çok yumuşak insanlardır. Yüzyıllardır savaş yüzü görmədiler. Dövüşmeyi bile unuttular."

"Eh, siz onlarla birlikte yaşadınız," dedi albay, "elbette daha iyi bilirsiniz." Corell'e doğru yaklaştı. "Ama eğer güvencedeyseniz, bu insanlar dünyadaki öbür insanlara hiç benzemiyor, demektir. Daha önce başka ülkeleri ele geçirme işinde bulundum. Yirmi yıl önce Belçika'daydım, sonra da Fransa'da." Sözlerinin daha iyi anlaşılmasını istercesine başını salladı. Boğuk bir sesle, "İyi iş becerdiniz," dedi sonra. "Size teşekkür borçluyuz. Yaptıklarınızı raporumda belirttim."

"Sağ olun, efendim," dedi Corell. "Elimden geleni yaptım."

Lanser, biraz bezgin bir sesle, "Evet efendim, şimdi ne yapmak istersiniz?" dedi. "Başkente dönmek ister misiniz? Eğer ivedilikle gitmek isterseniz, kömür mavnalarından biriyle gönderebiliriz sizi.

Yok beklemek isterseniz, bir destroyerle dönebilirsiniz."

Corell, "Ama dönmek istemiyorum ben. Burada kalacağım," dedi.

Lanser, kısa bir süre Corell'in sözlerini düşündü, sonra, "Biliyorsunuz burada adamlarımın sayısı çok kısıtlı. Size iyi bir koruma görevlisi veremem," dedi.

"Ama koruyucuya falan gereksinimim yok ki benim. Buralıların şiddetten hoşlanmayan insanlar olduğunu söyledim size."

Lanser bir an için adamın başındaki sargı bezi- ne baktı. Hunter bakışlarını önündeki tahtadan kaldı- rarak, "Başınıza bir çelik başlık geçerseniz iyi olur," dedi. Sonra yine işine döndü.

Corell koltuğunda öne doğru eğilerek, "Sizinle özel olarak konuşmak istediğim bir konu var, al- bay," dedi. "Size sivil yönetimde yardımcı olabile- ceğimi düşünüyorum."

Lanser topuklarının üzerinde dönerek pencere- ye doğru yürüdü, dışarıya baktı. Sonra geri dönüp yumuşak bir sesle, "Aklınızdan geçenler nedir?" di- ye sordu.

"Şey, güven duyacağınız bir sivil yöneticiniz ol- malı. Düşündüm ki, Belediye Başkanı Orden göre- vinden alınıp, şey, bu görevi ben üstlenirsem, sivil yönetimle askeri yönetim uyum içinde olacaktır."

Lanser'in gözleri büyüyüp parlar gibi oldu. Co- rell'e iyice yaklaşıp sert bir sesle, "Buna raporunuz- da değinmiş miydiniz?" dedi.

"Şey, evet, doğal olarak... görüşlerimi belirtti- ğim bölümde değindim bu konuya," diye karşılık verdi Corell.

Lanser adamın sözünü kesti: "Buraya geldiğimizden bu yana kasabalılardan biriyle konuştunuz mu?.. Belediye Başkanı dışında biriyle.."

"Şey, hayır. Görüyorsunuz, şaşkınlığı hâlâ üzerlerinden atamadılar. Bunu beklemiyorlardı." Corell hafifçe güldü. "Hayır efendim, kesinlikle böyle bir şey beklemiyorlardı."

Ama Lanser üsteledi: "Öyleyse neler düşündüklerini, akıllarından neler geçtiğini bilmiyorsunuz, değil mi?"

"Şey, şaşkınlık," dedi Corell, "şey gibi, uyurgez gibiler."

"Sizinle ilgili düşüncelerini biliyorsunuz, değil mi?" diye sordu Lanser.

"Birçok dostum var burada. Herkesi tanıyorum."

"Bu sabah dükkânınızdan alışveriş yapan oldu mu?"

"Şey, kuşku yok ki, işler durgun," diye yanıtladı Corell, "kimse bir şey almıyor."

Lanser birden gevşemişti. Bir koltuğa doğru gidip oturdu. Bacak bacak üzerine attı. Durgun bir sesle, "Göreviniz çok zordu," dedi. "Üstelik büyük bir yüreklilik de gerektiriyordu. Karşılığında büyük bir ödül verilmesi gerek."

"Sağ olun, efendim."

"Zamanla sizden tiksinemeye başlayacaklar," dedi albay.

"Bunu göğüsleyebilirim, efendim. Ne de olsa düşmanlarımız onlar."

Lanser konuşmadan önce uzun bir süre duraksadı, sonra yumuşak bir sesle, "Bizim saygımızı bile kazanamayacaksınız," dedi.

Corell heyecanla ayağa fırladı: "Bu önderin sözlerine aykırı!" dedi. "Önder, tüm görevlerin eşit saygınlıkta olduğunu söylemiştir."

Lanser, ağır ağır konuşarak sözlerini sürdürdü: "Umarım önder her şeyi biliyordur. Umarım, askerlerin aklından geçenleri okuyabiliyordur." Sonra, neredeyse acıyarak, "Büyük bir ödülle onurlandırılmanız gerek," dedi. Bir an için sustu. Sonra toparlandı: "Şimdi konumuza dönelim. Burada sorumluluk benim omuzlarımda. Görevimse, kömür çıkarmak. Bu görevi başarıyla yerine getirebilmek için, düzen ve disiplini kollamak zorundayım. Düzen ve disiplini koruyabilmek içinse bu insanların aklından geçenleri bilmem gerek. Herhangi bir ayaklanma girişimini önceden kestirmeliyim. Bunu anlayabiliyor musunuz?"

"Şey, bilmek istediklerinizi öğrenebilirim ben, efendim. Belediye Başkanı olarak çok işinize yararım."

Lanser, başını iki yana salladı: "Bu konuda tepeden bir buyruk almış değilim. Dolayısıyla, kendi başıma karar vermem gerekiyor. Bence, bundan sonra hiçbir konuda bilgi sahibi olamayacaksınız. Sanırım sizinle kimse konuşmayacaktır. Sizin paranızla geçinen, ancak sizin paranızla yaşamlarını sürdürebilenler dışında kimse yanınıza bile yaklaşmayacaktır. Bence bir koruyucunuz olmazsa, her zaman tehlike içinde olacaksınız. Başkente dönerseniz, yaptığınız iş karşılığı orada ödüllendirilirseniz, beni de sevindirmiş olursunuz."

"Ama benim yerim burası, efendim," dedi Corell, "belli bir yer yaptım burada. Hepsi raporumda yazılı."

Lanser, adamın söylediklerini duymamış gibi, konuşmasını sürdürdü: "Belediye Başkanı Orden,

yalnızca bir belediye başkanı değil," dedi. "Aynı zamanda buralılardan biri. Onların ne yaptıklarını, ne düşündüklerini biliyor. Hem de kimseye sormadan. Çünkü o da onların düşündüklerini düşünüyor. Yalnızca onu izleyerek, onları tanıyacağım. Orden'in görevde kalması gerek. Kararım budur."

"Yerine getirmiş olduğum görev, buradan kovulmamdan daha olumlu bir davranışı gerektirir. efendim," dedi Corell.

Lanser ağır ağır konuşarak, "Evet, bu doğru," diye yanıt verdi. "Ama şimdi daha büyük bir işten çok, yalnızca zararınız dokunacaktır bize. Sizden hâlâ tiksiniyorlarsa bile, tiksineceklerdir. En küçük bir ayaklanma girişiminde ilk öldürülecek sizsiniz. Ne yazık ki, size gitmenizi salık vermek durumundayım."

Corell kaskatı kesilmişti: "Başkente gönderdiğim raporun yanıtını beklememe izin verirsiniz umarım," dedi.

"Elbette. Ama kendi güvenliğiniz için geri dönmeyi öğütlerim size. Açıkçası, Bay Corell, burada hiçbir değeriniz kalmadı artık. Ama... şey, başka tasarılar, başka ülkeler olmalı. Belki yeni bir ülkeye, yeni bir kente gidersiniz. Yepyeni bir ortamda güven kazanırsınız. Daha büyük bir kasaba, hatta bir kentte görev verebilirler size, daha büyük bir sorumluluk üstlenebilirsiniz. Buradaki başarınızdan dolayı sizi, bütün gücümle salık vereceğimden emin olabilirsiniz."

Corell'in gözleri, hoşnutlukla parladı: "Sağ olun, efendim," dedi. "Doğrusu çok sıkı çalıştım. Belki de haklısınız. Ama yine de başkentten gelecek yanıt beklememe izin vermelisiniz."

Lanser'in sesi gerginleşti. Gözlerini kısmıştı. Sert bir tavırla, "Başınıza  elik başlık geçirin, evde oturun, geceleri dışarı çıkmayın, en önemlisi de i ki içmeyin," dedi. "Ne bir kadına, ne de bir erkeğe güvenin. Bunu anlıyor musunuz?"

Corell acıyan gözlerle albaya baktı: "Sanırım hâlâ anlamıyorsunuz. Küçük bir evim var burada. şipşirin bir köylü kızı hizmetimi görüyor. Üstelik biraz da vurgun bana. Bunlar sıradan, barışçı insanlardır. Onları çok iyi tanıyorum."

Lanser, "Barışçı halk yoktur," dedi. "Ne zaman  reneceksiniz bunu? Dost halk yoktur. Nasıl oluyor da anlayamıyorsunuz bunu? Bu ülkeyi zorla ele geçirdik.. Siz, onların ihanet dediği şeyi yaparak bize yardım ettiniz." Yüzü kızarmış, sesi yükselmişti: "Bu insanlarla savaştı ımızı nasıl anlamazsınız?"

Corell, biraz böbürlenerek, "Yendik onları," dedi.

Albay ayağa kalkıp, ne yapacağını bilemeden, kollarını salladı. Hunter başını kaldırıp, devrilmesini önlemek için tahtasını tuttu: "Aman, dikkat edin, efendim. Mürekkep geçiyorum. Her şeyi yeni baştan yapmak istemem doğrusu."

Lanser, Hunter'e bakıp, "Ba ışla," dedi. Sonra sınıfta ders veriyormuş asına sözlerini sürdürdü. "Yenilgi geçici bir durumdur. Sonsuza değin sürmez. Biz de yenilmiştik, şimdiyse saldırıya kalkıştık. Yenilgi sözcüğünün, hiçbir anlamı yoktur. Nasıl olur da anlamazsınız bunu? Kapıların ardında neler fısıldaştıklarını biliyor musunuz?"

Corell, "Siz biliyor musunuz?" diye sordu.

"Hayır, ama kestirebiliyorum."

Corell üstü örtülü bir suçlamayla, "Korkuyor musunuz yoksa, albayım?" dedi. "Başarıdan başarıya koşan askerlerimizin komutanı, korkuyor mu yoksa?"

Lanser, ağır ağır yerine oturdu: "Belki de, " dedi. Sonra tiksintiyle "Ömründe hiç savaşa girmemiş, ama savaşla ilgili her şeyi bilen insanlardan bıktım usandım," diye ekledi. Çenesini tutarak, "Brüksel'de ufak tefek tiridi çıkmış bir kadını anımsıyorum... Şirin bir yüz, bir buçuk metrelik bir boy, apak saçlar.. Zayıflıktan simsiyah damarları fırlamıştı derisinin üzerine. Siyah şalı, mavi beyaz saçları vardı. Titrek, tatlı bir sesle ulusal ezgilerimizi söylerdi bize. Sigara, ya da kız oğlan kızların neredede bulunabileceğini bilirdi." Elini çenesinden çekti. Uykudan uyanır gibi silkindi: "Oğlunun öldürülmüş olduğunu bilmiyorduk. Sonunda o kadını kurşuna dizdiğimizde, uzun, siyah bir şapka iğnesiyle tam on iki adamımızı öldürmüştü. O iğneyi hâlâ saklarım, memlekette. Üzerinde kırmızı ve mavi bir kuş işlemeli, mineli düğmesi olan bir şapka iğnesi."

Corell, "Kurşuna dizdiniz onu ama, öyle değil mi?" dedi.

"Elbette, elbette kurşuna dizdik."

"Böylelikle de cinayetler sona erdi, değil mi?" diye sordu Corell.

"Hayır, cinayetler sona ermedi. Sonunda geriye çekilirken, birliklerinden arta kalanların yolunu kestiler. Bazılarını yaktılar, bazılarının gözlerini oyduklar, hatta bazılarını da çarmıha gerdiler."

Corell yüksek sesle, "Bunlar şu anda konuşulacak şeyler değil," dedi.

"Doğrusu, anımsanacak şeyler de değil," dedi. Lanser.

Corell, "Korkuyorsanız komutan olamazsınız," dedi.

Lanser yumuşak bir sesle karşılık verdi: "Gördüğünüz gibi, nasıl dövüşüleceğini biliyorum. İnsan bildiği bir işte, hiç değilse aptalca yanlışlar yapmaz."

"Genç subaylarınıza da anlatıyor musunuz bunları?"

Lanser başını salladı: "Hayır, bana inanmayacaklardır onlar "

"Öyleyse bana, niçin anlatıyorsunuz?"

"Çünkü, Bay Corell, sizin göreviniz bitti. Hâlâ anımsarım, bir kezinde... Albay konuşurken, merdivenlerde ayak sesleri duyuldu. Sonra kapı, ardına kadar açıldı. Kapıda bir nöbetçi görüldü. Yüzbaşı Loft, nöbetçiyi bir yana iterek, içeri gidi. Albayın karşısında dimdik durarak. "Bir sorun var, efendim," dedi. Duruşu sert. soğuk, askerceydi.

"Sorun mu?"

"Yüzbaşı Bentick'in öldürüldüğünü bildirmek zorundayım, efendim."

Lanser, "Ha... evet... Bentick!" dedi.

Merdivende yeniden birtakım ayak sesleri duyuldu. İki er, üstü battaniye ile örtülü bir sedyeyle içeri girdi.

Lanser, "Öldüğünden emin misiniz?" dedi.

Loft, dimdik duruşunu bozmadan, "Tamamıyla eminim, komutanım," diye karşılık verdi.

Teğmenler yatak odasından fırlayıp, içeri girdiler. Ağızları bir karış açık, sedyeye bakıyorlardı. Korkmuş gibiydiler. Lanser, pencerelerin yanındaki duvarı göstererek, "Oraya koyun," dedi. Sedyeyi

taşıyan erler dışarı çıktığında, Lariser sedyenin yanında diz çöktü, battaniyenin köşesini kaldırdı, kaldırmasıyla, kapaması bir oldu. Durumunu bozmadan, Loft'a döndü: "Kim yaptı bunu?" diye sordu.

"Bir madenci," dedi Loft.

"Niçin?"

"Ben oradaydım, efendim.

"Tamam, raporunu ver öyleyse! Lanet olsun, raporunu versene, oğlum!"

Loft duruşuna yeniden çekidüzen vererek, resmi bir dille anlatmaya başladı. "Albayımın emri üzerine, Yüzbaşı Bentick'in nöbetini yeni devralmışım. Yüzbaşı Bentick, buraya gelmek üzere nöbet yerinden ayrılırken, çalışmamak isteyen başına buyruk bir madenciyle aramızda tartışma çıktı. Madenci, özgürlük falan gibi sözler ederek bağırıp çağırmaya başladı. Ona çalışmasını emrettiğimde, kazmasıyla üzerime saldırdı. Yüzbaşı Bentick, araya girmek istedi." Belli belirsiz bir el hareketiyle, sedyenin içinde hareketsiz yatan Yüzbaşı Bentick'i gösterdi.

Lanser, diz çöktüğü yerde, yavaş yavaş başını salladı: "Bentick garip bir adamdı," dedi. "İngilizleri severdi. Her şeylerini severdi onların. Dövüşmekten hoşlandığını sanmam... Adamı yakaladınız mı?"

"Evet, komutanım," dedi Loft.

Lanser yavaş yavaş ayağa kalktı. Kendi kendine konuşurcasına, "İşte yine başladık. Bu adamı kurşuna dizeceğiz, sonra yirmi yeni düşman kazanacağız. Bildiğimiz tek şey bu, bildiğimiz tek şey!"

Prackle, "Ne buyurdunuz, komutanım?" dedi.

"Hiç, hiçbir şey," diye karşılık verdi Lanser, "düşünüyordum yalnızca." Loft'a dönerek. "Belediye Başkanı Orden'e," dedi, "saygılarımla birlikte ivedilikle görüşmek istediğimi bildirin lütfen. Çok önemlidir."

Binbaşı Hunter, başını kaldırdı. Mürekkepli kalemmini büyük bir özenle silip, kadife astarlı bir kutuya yerleştirdi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kasaba sokaklarında dolaşan halkın, yüzünden düşen bin parçaydı. Gözlerdeki şaşkınlık az da olsa yok olmuş, ama yerini hâlâ bir öfke parıltısı almamıştı. Madendeki işçiler, kömür arabalarını somurtarak itiyordu. Esnaf, tezgâhın gerisinde, halka hizmeti sürdürüyordu. Ancak kimse, tek bir söz bile etmiyordu. Halk, birbiriyle tek heceli sözcüklerle konuşuyordu. Herkes savaşı, kendini, geçmişi ve her şeyin böyle apansız nasıl değiştiğini düşünüyordu.

Dışarıda hava, boz bulanık bir renge bürünmüştü. Ayaz vardı. Bu nedenle, Belediye Başkanı Orden'in konağındaki konuk odasında küçük bir ateş yakılmıştı. Lambalar açıktı. Oda oldukça değiştirilmişti. Döşemesi nakışlı koltuklar geriye çekilmiş, küçük masalar ayak altından kaldırılmıştı. Sağdaki kapının ağzında, Joseph ile Annie, dört köşeli, kocaman bir yemek masasını içeriye sokmaya çalışıyorlardı. Masayı yan yatırmışlardı. Joseph odaya girmişti; Annie'nin kızarmış yüzü kapı aralığından görülüyordu. Joseph, masanın bacaklarını yanlara doğru kımıldatarak bağırdı: "İtme, Annie! Şimdi, hadi!"

Burnu ve gözleri kızarmış olan Annie öfkeli bir

sesle, "Hadi demesi kolay," dedi. Annie her zaman biraz öfkeliydi. Askerlerin gelmesi. düşmanın kasa-bayı ele geçirmesi, bu huyunu değiştirmemişti. Gerçekte, yıllardır yalnızca kötü bir huy diye düşünülen öfkesi, birden yurtseverce bir coşkuya dönüşmüştü. Annie, askerlere kaynar su fırlatmakla, özgürlük simgesi olarak ufaktan bir ün yapmıştı. Avlusunda toplanan kim olursa olsun, kaynar suyu boşaltırdı başından aşağı, ancak bu durumda bir kahraman olmuştu. Başarısının kökeninde öfke yattığı için, Annie öfkesini artırıp süreklileştirerek yeni yeni başarıların ardından koşmaya başlamıştı.

Joseph, "Masayı yerde sürttürme, dedi. Masa kapının ağzında sıkışıp kalmıştı. "Sallama!" diye uyardı Joseph.

"Sallamıyorum " dedi Annie.

Joseph, uzaklaşıp masayı inceledi. Annie de kollarını göğsünde kavuşturup gözlerini Joseph'e dikti. Joseph masanın bir bacağını yokladı. "İtme, dedi. "Öyle sert itme Annie kollarını göğsünde kavuşturmuş onu izlerken, Joseph tek başına masayı kapının aralığından kurtardı. "Evet, oldu işte, dedi Joseph. Sonunda Annie de onun, masayı dört ayağı üzerine oturtmasına ve odanın ortasına çekmesine yardım etti. "Oldu, dedi Annie. "Ekselansları söylemeseydi bu işi yapmazdım. Ne hakla buradaki masaları sağa sola çektiriyorlar?"

"Buraya gelmeye ne hakları var?" dedi Joseph.

"Hiç," dedi Annie.

"Hiç," diye yineledi Joseph. "Hiç hakları yok, ama geldiler işte. Tüfekleriyle paraşütleriyle yapıyorlar bunu, Annie."

"Hiç hakları yok" dedi Annie. "üstelik bu masa-

dan ne istiyorlar anlamadım. Yemek odası değil ki burası."

Joseph masanın yanına bir koltuk çekti. Koltuğu masadan uygun bir uzaklığa yerleştirerek düzeltti. "Mahkeme kuruluyor," dedi. "Alexander Morden'i yargılayacaklar."

"Molly Morden'in kocasını mı?"

"Evet, Molly Morden'in kocasını."

"O herifi kazmayla yere devirdiği için mi?"

"Evet, onun için," dedi Joseph.

Annie, "Ama çok iyi bir adamdır o, dedi. "Ne hakla yargılıyorlar onu? Molly'ye doğum günü için çok güzel kırmızı bir giysi almıştı. Ne hakla yargılıyorlar Alex'i?"

"Şey," diye açıklama yaptı Joseph, "o herifi öldürdü."

"Ne olmuş öldürdüyse? Duyduğuma göre, herif Alex'e bir sürü emir yağdırmış. Alex emir almaktan hiç hoşlanmaz. Zamanında belediye meclis üyesiydi, babası da öyle. Ayrıca Molly Morden çok güzel pasta yapar," diye acınarak ekledi Annie, "ama tatlısı, çok katı oluyor. Alex'e ne yapacaklar?"

Joseph hüzünlü bir sesle, "Kurşuna dizecekler," dedi.

"Yapamazlar bunu!"

"Koltukları getir, Annie. Evet, yapabilirler. Yapacaklar da."

Annie parmağını Joseph'in yüzüne doğru salladı: "Söyleyeceklerimi bir yana yaz," dedi öfkeyle. "Alex'e bir şey yaparlarsa, halk bundan hiç hoşlanmayacaktır. Herkes sever Alex'i. Daha önce kimseye bir zararı dokundu mu hiç? Kimseyi incitti mi ha? Hadi yanıt versene!..."

"Hayır," dedi Joseph.

"İşte, gördün mü?! Alex'in kılına dokunacak olurlarsa, halk çılgına dönecektir; ben de elbette. Buna gelemem doğrusu."

Joseph, "Ne yapacaksın?" diye sordu kadına.

"Ne mi yapacağım? Onlardan birkaçını da ben öldürürüm," dedi Annie.

"O zaman seni de kurşuna dizerler," dedi Joseph.

"Dizerlerse dizsinler. Sana söylüyorum Joseph, bu işler böyle sürüp gitmez... bütün gece rap rap dolaşmalar, insanları kurşuna dizmeler..."

Joseph masanın başındaki bir koltuğu düzeltirken, garip bir biçimde, gizli bir örgütün üyesiymiş gibi bir havaya giriverdi birden. Yumuşak bir sesle, "Annie," dedi.

Kadın durdu. Sonra adamın sesindeki garipliği sezerek, ona doğru yaklaştı. Joseph ona, "Gizli bir şey söylesem sana, saklayabilir misin?" diye sordu.

Annie, Joseph'e yaşamında ilk kez bir giz sahibi olması nedeniyle, biraz hayranlık duyarak baktı: "Evet, neymiş bu giz?"

"Şey, William Deal ile Walter Doggel dün gece kaçtılar."

"Kaçtılar mı? Nereye?"

"İngiltere'ye kaçtılar, bir tekneyle."

Annie, sevinçle ve umutla içini çekti: "Herkes biliyor mu, bunu?"

"Şey, herkes değil," dedi Joseph. Başparmağını bir an için kaldırıp tavanı göstererek, "Onlar dışında herkes," diye ekledi.

"Ne zaman gittiler? Niye ben duymadım bunu?"

"Senin işin başından aşkındı." Joseph'in sesiyle yüzü bir anda buz kesti. "O Corell'i biliyorsun, değil mi?"

"Evet."

Joseph kadına iyice yanaşarak, "Artık iyice suyu ısındı," dedi.

Annie, "Ne demek istiyorsun?" diye sordu.

"Şey, herkes öyle diyor."

Kızgın kızgın içini çekti Annie: "Ahhhhh!"

Joseph, sonunda bir görüşe varmıştı: "Halk birleşiyor," dedi, "tutsaklıktan hoşlanmıyorlar. Yakında bir şeyler olacak. Gözlerini dört aç, Annie. Çorbada senin de tuzun bulunacaktır."

Annie, "Ya Ekselansları?" diye sordu. "O ne yapacak? Nasıl hareket edecek?"

Joseph, "Kim bilir?" dedi. "Ağzından tek bir söz çıkmıyor ki!"

"Bize karşı durmaz," dedi Annie.

"Bir şey söylediği yok," dedi Joseph.

Soldaki kapının tokmağı döndü. Belediye Başkanı Orden, yavaş yavaş içeriye girdi. Yorgun ve bezgin görünüyordu. İyice yaşlanmış gibiydi. Doktor Winter de arkasındaydı. Orden, "Eline sağlık, Joseph," dedi. "Sağ olasın, Annie. Çok güzel olmuş."

Joseph ile Annie odadan çıktılar. Joseph, kapıyı örtmeden önce dönüp, bir an için odaya baktı.

Belediye Başkanı Orden ocağa doğru yürüyüp, sırtını sıcağa verdi. Doktor Winter masanın başın-

daki koltuğu çekerek oturdu. Orden, "Bu görevi daha ne kadar sürdürebilirim dersin?" diye sordu. "Halk pek güvenmiyor bana, düşman da öyle. Hoş bir durum değil."

"Bilmiyorum," dedi Winter, "sen kendine güveniyor musun? Kafanda en küçük bir kuşku bile yok mu?"

"Kuşku mu? Hayır. Ben Belediye Başkanıyım. Yine de bir sürü şeyi anlayamıyorum." Masayı gösterdi. "Bu yargılamayı niçin burada yapmak istiyorlar? Adam öldürme suçuyla Alex Morden'i yargılayacaklar Alex'i anımsıyor musun? Molly adında ufak tefek, hoş bir karısı vardır "

"Biliyorum," dedi Winter. "İlkokulda öğretmenlik yapardı kadıncağız. Evet anımsıyorum. Çok alımlı bir kadındır. Gözlük takması gerektiğinde çok üzül-müştü. Şey, Alex bir subayı öldürmüş sanırım. Bu kesin. Kimsenin kuşkusu yok.

Belediye Başkanı Orden acı bir sesle, "Bundan kimsenin kuşkusu yok," dedi. "Ama niçin yargılıyorlar onu? Niçin hemen kurşuna dizmiyorlar? Konu kuşku ya da kesinlik, adalet ya da adaletsizlik değil. Böyle şeylere yer yok burada Niçin yargılamak istiyorlar onu.. hem de benim evimde?"

Winter, "Gösteriş olsun diye sanırım," dedi. "Şöyle bir görüş vardır. Bir şeyi kılıfına uygun olarak yaparsan, başarıya ulaşırsın. İnsanlar, kimi zaman işin, biçimiyle yetinir. Bir ordumuz vardı –tüfekli askerler– ama gerçek bir ordu talan değildi o. Düşmanlar mahkeme kurarak, halkı adaletin varlığına inandıracaklarını düşünüyorlar. Biliyorsun, Alex yüzbaşıyı öldürdü."

"Evet, bunu anlıyorum." dedi Orden.

Winter sözlerini sürdürdü: "Hele mahkeme senin evinde, halkın adalet beklediği bu evde yapılır sa..."

Sağdaki kapı açılınca doktor sözlerine ara verdi. Genç bir kadın girdi içeri. Otuz yaşlarındaydı, çok güzeldi. Elinde gözlüğü vardı. Gösterişsiz, ama temizdi üstü başı. Çok heyecanlıydı. Çabuk çabuk konuşarak, "Annie doğrudan içeri girmemi söyledi, efendim," dedi.

"Ah, elbette, dedi Belediye Başkanı. "Molly Morden'siniz siz."

"Evet, efendim. Alex'in yargılanacağı, sonra da kurşuna dizileceği söyleniyor "

Orden bir an yere baktı. Molly sözlerini sürdürdü: "Onu sizin mahkûm edeceğinizi söylüyorlar. Yaşamı sizin iki dudağınızın arasındaymış."

Orden başını kaldırdı, ürkmüş gibiydi: "Ne demek oluyor bu? Kim söylüyor bunu?"

"Kasabalılar." Kadın duruşunu iyice dikleştirdi. Yarı yalvarırcasına, yarı hak ararcasına, "Bunu yapamazsınız, değil mi efendim?" dedi.

Orden, "Benim bilmediğimi halk nereden bilebilir ki?" dedi.

"Büyük bir gizdir bu," dedi Doktor Winter. "Dünyanın her yanındaki yöneticilerin rahatını kaçıran bir gizdir bu... halk nasıl biliyor? Şimdi de düşmanı şaşkına çeviriyor; haberlerin yasaklamalara karşın nasıl yayıldığı, gerçeğin tüm denetim çabalarına karşın herkesçe nasıl öğrenilebildiği konusu onların da rahatını kaçırıyor. Büyük bir giz bu."

Kadın başını kaldırdı. Oda birden kararmıştı; Molly korkmuş gibiydi: "Bir bulut," dedi. "Kar yağa-

cak diyorlar, ama daha çok erken." Doktor Winter pencereye gidip gökyüzüne şöyle bir göz attı: "Evet kocaman bir bulut," dedi. "Belki geçip gider."

Belediye Başkanı Orden, yalnızca çevresinde küçük bir ışık çemberi oluşturan lambayı yaktı. Yeniden söndürüp, "Günün ortasında ışık yakınca, insanın yüreğini terk edilmişlik duygusu kaplıyor," dedi.

Molly, Orden'in yanına iyice yaklaşarak, "Alex insan öldürecek biri değildir," dedi. "Çabuk öfkelenen bir adamdır, ama asla yasalara saygısızlık etmez. Sayılan sevilen biridir o."

Orden elini kızın omzuna koydu: "Alex'i çocukluğundan beri tanırım," dedi. "Babasını, dedesini tanırım. Dedesi eskiden ayı avcılığı yapardı. Bunu biliyor muydunuz?"

Molly, Orden'in söylediklerine kulak asmadı: "Alex'i mahkûm edecek misiniz?"

"Hayır," dedi Orden. "Onu nasıl mahkûm edebilirim ben?"

"Halk, düzen uğruna onu mahkûm edeceğinizi söylüyor."

Belediye Başkanı Orden, bir koltuğun arkasında durdu, koltuğun arkalığını iki eliyle sıkı sıkıya tuttu: "Halk düzen istiyor mu, Molly?"

"Bilmiyorum," dedi genç kadın, "Özgür olmak istiyor onlar."

"Peki, bunun nasıl olacağını biliyorlar mı? Silahlı bir düşmana karşı, ne gibi bir yöntem kullanılması gerektiğini biliyorlar mı?"

"Hayır," dedi Molly, "sanmam."

"Sen akıllı bir kızsın Molly; sen biliyor musun peki?"

"Hayır efendim, ama uysal davranırsak alt edileceğimizi biliyor halk. Bu askerlere, yenilmemiş olduğunu göstermek istiyor."

"Hiç dövüşme olanağı yok. Makineli tüfeklere karşı ne yapılabilir ki?" dedi Doktor Winter.

Orden, "Halkın ne yapmak istediğini öğrendiğinde bana haber verir misin, Molly?" dedi.

Genç kadın, Orden'e kuşkuyla bakarak, "Evet!.." dedi.

"Hayır, demek istedin. Bana güvenmiyorsun."

"Peki, ama Alex'e ne olacak?"

"Onu mahkûm edecek olan ben değilim. Halkımıza karşı bir suç işlemedi o," dedi Belediye Başkanı.

Molly duraksıyordu şimdi. "Ya onlar.. onlar Alex'i öldürecekler mi?" dedi.

Orden, kadına gözlerini dikti: "Vah yavrum, zavallı yavrum," dedi.

Molly kaskatı olmuştu. "Sağ olun!"

Orden, genç kadına yaklaştı. Kadınsa, zayıf bir sesle, "Dokunmayın bana. Lütfen dokunmayın bana. Lütfen dokunmayın," dedi. Orden'in eli düştü. Kadın, bir an kımıldamadan, öylece kaldı. Sonra, hızla dönüp kapıdan çıktı.

Molly, tam kapıyı kapadığı sırada, Joseph girdi içeri: "Bağışlayın efendim. Albay sizi görmek istiyor. İşiniz olduğunu söyledim ona. Molly'nin burada olduğunu biliyordum. Ayrıca, Hanımefendi de sizinle görüşmek istiyor."

Orden, "Söyle Hanımefendiye gelsin," dedi.

Joseph çıktı, hemen ardından da Hanımefendi girdi içeri.

"Bu evi nasıl çekip çevireceğimi bilmiyorum," diye söze başladı kadın. "Bu evin kaldırılabileceğinden çok daha fazla, insan var burada. Annie hep öfkeli."

"Hişşt!" dedi Orden.

Hanımefendi, Orden'e şaşkın şaşkın baktı: "Bilmiyorum ne..."

"Hişşt!" dedi adam, "Sarah, Alex Morden'in evine gitmeni istiyorum. Anlıyor musun? Molly Morden'in yanında kalmanı istiyorum. Sana gereksinimi var kadının. Bir şey söylemen gerekmez. yalnızca yanında kal yeter."

Hanımefendi, "Yüzlerce işim..." diye söze başladı.

"Sarah, Molly Morden'in yanında kalmanı istiyorum. Onu tek başına bırakma. Şimdi git hadi!"

Kadın, yavaş yavaş durumu kavramıştı: "Olur," dedi, "olur, giderim. Ne zaman biter?"

"Bilmiyorum," dedi adam, "zamanı gelince Annie'yi yollarım."

Kadın, Orden'in yanağına yavaşça bir öpücük kondurdu, sonra çıkıp gitti. Orden, kapıya doğru yürüyüp seslendi: "Joseph! Albayla görüşebilirim artık."

Lanser içeri girdi. Yeni ütülenmiş bir üniforma vardı üzerinde. Kemerinde küçük, süslü bir kama asılıydı: "Günaydın, Ekselansları," dedi. "Sizinle özel olarak görüşmek istiyorum." Doktor Winter'e bir göz attı. "Baş başa görüşmek istiyorum, eğer olanak varsa," dedi.

Winter ağır ağır kapıya doğru yürüdü. Kapıya vardığında, Orden, "Doktor!" diye seslendi.

Winter döndü: "Evet?"

"Bu akşam gelebilir misin?"

"Yapmam gereken bir iş mi var?" diye sordu doktor.

"Hayır.. hayır. Yalnız kalmak istemiyorum da!"

"Gelirim," dedi doktor.

"Bir de Molly'nin durumu nasıl sence, iyi mi, doktor?"

"Ah, sanırım iyi. Sinir bunalımı geçirebilir her an. Ama yapısı çok sağlam. Gerçekten çok sağlam bir yapısı var. Kenderly'lerdendir, bilirsin."

"Tümüyle unutmuştum," dedi Orden. "Evet, doğru ya, Kenderly'lerden o, öyle değil mi?"

Doktor çıkıp kapıyı arkasından yavaşça kapattı.

Lanser hiç ses çıkarmadan, nezaketle beklemişti. Kapının kapanışını izledi. Masaya, masayı çevreleyen koltuklara baktı. "Bu olan bitenden nedenli üzgün olduğumu söylemem gereksiz, efendim. Hiç olmasın isterdim."

Belediye Başkanı Orden, saygıyla başını salladı. Lanser sözlerini sürdürdü: "Sizden hoşlanıyorum efendim, size saygı da duyuyorum. Ama yapmam gereken bir görevim var. Anladığınıza eminim bunu."

Orden karşılık vermedi. Gözlerini Lanser'in gözlerine dikmiş, öyle bakıyordu.

"Tek başımıza, ya da kendi düşüncelerimize göre davranamayız."

Konuşurken ara sıra duruyor, sözlerine bir yalıt almak için bekliyordu Lanser. Ama hiçbir karşılık alamadı.

"Uymamız gereken kurallar var, merkezde hazırlanmış olan kurallar. Bu adam bir subayı öldürdü."

Sonunda Orden karşılık verdi: "Niye kurşuna dizmediniz onu öyleyse? Bu işin o zaman yapılması gerekmez miydi?"

Lanser başını salladı: "Eğer görüşünüze katılsaydım, bu hareketin hiçbir yararı olmazdı. Cezanın büyük ölçüde, gelecekteki suçluları caydırma amacı taşıdığını, en az benim kadar siz de bilirsiniz. Ceza, cezalandırılıandan çok başkalarını amaçladığına göre herkese duyurulmalıdır. Dramatize edilmesi bile gerekir." Parmağını kemerinin içine sokup kamasıyla oynamaya başladı.

Orden geri dönüp pencereden dışarıya, karanlık gökyüzüne doğru baktı: "Bu gece kar yağacak," dedi.

"Başkan Orden, buyruklarımızın değiştirilemez olduğunu biliyorsunuz. Kömür çıkartmamız gerek. Halkınız düzeni bozmaya kalkışacak olursa, düzeni zor kullanarak sağlamak durumunda kalacağız." Sesi sertleşti.

"İnsanları kurşuna dizmemiz gerekecek. Halkınıza bir zarar gelmesini istemiyorsanız, düzeni korumada bize yardımcı olmalısınız. Hükümetim cezanın, yerel yetkili tarafından verilmesini uygun bulmaktadır. Düzenin korunmasına yardımcı oluyor bu durum."

Orden yumuşak bir sesle, "Halk da biliyor bunu. Bu büyük bir giz işte," dedi. Sonra sesini yükseltti. "Buradaki yargılamadan sonra, Alexander Morden'in ölüm fermanını benim imzalamamı istiyorsunuz, öyle mi?"

"Evet. Bunu yaparsanız, daha sonraki olası ölümleri önleyeceksiniz."

Orden masaya gitti. Masanın başındaki büyük koğu çekip oturdu. Birden o yargıç, Lanser de sanık konumuna geçmişlerdi sanki. Parmaklarını masanın üzerinde tıkırdatarak, "Siz ve hükümetiniz bir türlü anlamıyorsunuz?" dedi Orden, "tüm dünyada yüzyıllarca. yenilgi üzerine yenilgiye uğrayan tek hükümet ve halk sizin hükümetiniz ve halkınız. Nedeni de halkı hiç anlayamamış olmanız."

Konuşmasına kısa bir süre ara verdi. "Bu düşünceniz işe yaramaz," dedi sonra. "Her şeyden önce ben yalnızca Belediye Başkanım. Ölüm cezası verme hakkım yok. Bu toplulukta kimsenin de böyle bir hakkı yoktur. Eğer böyle bir şey yaparsam, sizin gibi yasaları çiğnemiş olurum."

"Yasaları çiğnemek mi?" dedi Lanser.

"Geldiğinizde altı adam öldürdünüz. Bizim yasalarımıza göre, adam öldürmekten suçlusunuz, tümünüz. Niçin bu yasa saçmalığıyla uğraşıyorsunuz, albay? Sizinle bizim aramızda, yasa filan yok. Savaş bu. Hepimizi öldürmeniz gerektiğini, yoksa zamanla bizim sizleri öldüreceğimizi bilmiyor musunuz? Buraya gelerek yasaları ortadan kaldırmış oldunuz; onların yerini şimdi yeni yasalar aldı. Bunu bilmiyor musunuz?"

Lanser, "Oturabilir miyim?" dedi.

"Niçin soruyorsunuz bana? Bu da başka bir yalan. İsterseniz beni önünüzde esas duruşa geçirebilirsiniz."

Lanser, "Yok, hayır; doğru değil bu," dedi. "İster inanın ister inanmayın, kişisel olarak size ve görevinize büyük saygım var, ve" –bir an için elini al-

nına götürdü- "neler düşündüğümü anlıyorsunuz, efendim, belli bir yaşa gelmiş, belli anıları olan bir adam olarak benim hiçbir önemim yok. Sizinle aynı düşünceyi paylaşıyor olabilirim, ama bu hiçbir şeyi değiştirmez. Çalışmamı belirleyen askeri ve siyasi modelin belli eğilimleri, uygulamaları var; bunlar değiştirilemez."

Orden, "Üstelik bu eğilimlerin ve uygulamaların yanlışlığı," dedi, "dünya yaratıldığından beri, binlerce kez kanıtlanmıştır "

Lanser acı acı güldü: "Ben, geçmişte yaşadığım birtakım olaylara dayanarak, sizin bu görüşünüze katılabilirim, dahası askeri düşünce ve uygulamalardan birinin de anlamsızlık olduğunu, adam öldürmenin ötesinde hiçbir işe yaramadığını da ekleyebilirim. Ama geçmişe, anılarına bağlı bir adam değilim ben. Madenci, halkın gözü önünde kurşuna dizilmelidir. Çünkü, kurama göre, halkın geri kalanı, böylelikle adamlarımızı öldürmekten çekinecektir."

Orden, "Öyleyse konuşacağımız bir şey kalmadı," dedi.

"Kaldı. Konuşmamız gerek. Yardım etmenizi istiyorum sizden."

Orden bir süre ses çıkarmadan oturdu, sonra, "Ne yapacağımı anlatayım size," dedi. "Askerlerimizi öldüren makineli tüfeklilerin sayısı ne kadardır?"

"Sanırım yirmiden fazla değil," dedi Lanser.

"Çok iyi. Eğer onları kurşuna dizerseniz, ben de Morden'i mahkûm ederim."

"Ciddi olamazsınız!" dedi albay.

"Çok ciddiylim."

"Olanaksız bu. Çok iyi biliyorsunuz."

"Çok iyi biliyorum," dedi Orden. "Sizin istediğiniz de olanaksız."

Lanser, "En başından biliyordum," dedi. "Sonunda Corell'in Belediye Başkanı olması gerekecek." Hızla başını kaldırdı. "Mahkemede bulunacak mısınız?"

"Evet, bulunacağım, Alex kendini çok yalnız hissetmesin diye.."

Lanser adama, buruk bir gülümsemeye bakarak, "Üzücü bir görev yüklenmişiz, öyle değil mi?" dedi.

"Evet," dedi Belediye Başkanı, "dünyadaki tek olanaksız görev, yapılamayacak tek şey."

"Nedir o?"

"İnsan ruhunu sonsuza değin yok etmek."

Orden başını masaya doğru eğdi. Gözlerini kaldırmadan, "Kar yağmaya başladı," dedi. "Geceyi beklemedi. Karın o tatlı, serin kokusunu çok severim."

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Saat on birde lapa lapa kar yağmaya başlamıştı. Kocaman, yumuşak kar taneleri yüzünden gökyüzü görünmez olmuştu. Kasabalılar karın altında koşuşturarak yürüyorlardı. Kapı önleri, alandaki heykel, madenderi limana giden demiryolu karla örtülmüştü. Her yer, öbek öbek kar altında kalmıştı. İtilerek çekilen küçük iki tekerlekli arabaların tekerleri sağa sola kayıyordu. Kasabanın üzerini bu luttan daha yoğun bir karanlık kaplamıştı; kasabaya bir küskünlük, kuru ve giderek artan bir kin çökmüştü. Halk uzun süre sokaklarda durmuyor, hemen evlerine dağılıyor, kapılarını sıkı sıkı kapıyordu. Ama perdelerin gerisinden dışarıyı izliyordu gözler; sokaklarda askerler geçerken, ya da caddeden aşağıya doğru devriyeler yürürken, soğuk ve küskün gözler devriyelerin üzerine dikiliyordu. İnsanlar dükkânlara girip öğle yemeği için ufak tefek şeyler alıyorlar, yalnızca ne almak istediklerini söylüyor, onları alıyor, parasını ödeyip, başkaca tek söz etmeden çıkıp gidiyorlardı.

Konağın küçük konuk odasında ışıklar yanıyordu. Bu ışıklar pencerenin dışında yağın karı da aydınlatıyordu. Mahkeme toplanmıştı. Lanser masanın başında oturuyordu. Sağında Hunter vardı. Onun yanında Tonder, en uçta da önünde küçük

bir kâğıt tomarıyla Yüzbaşı Loft oturuyordu. Tam karşı tarafta, Belediye Başkanı Orden albayın solunda oturuyordu. Prackle de onun yanındaydı. Prackle önündeki kâğıt tahtasının üzerine bir şeyler çiziktiriyordu. Masanın yanında, süngüleri takılı, çelik başlıklı iki muhafız vardı. Küçük tahta heykellere benziyorlardı. Onların arasında, geniş, kısa alınlı, çukur gözlü, uzun, sivri burunlu, iriyarı bir genç olan, Alex Morden duruyordu. Sert bir çenesi vardı Morden'in, dudakları kalın, dolgundu.

Geniş omuzlu, dar kalçalıydı. Önündeki kelepçeli ellerini bir kavuşturuyor, bir açıyordu. Üzerinde siyah bir pantolon, boynu açık, mavi bir gömlek ve eskilikten parlayan koyu renk bir ceket vardı.

Yüzbaşı Loft önündeki kâğıdı okuyordu: "Çalışmaya dönmesi emredildiğinde bu emre karşı çıktı. Emir yinelenildiğinde tutuklu, Yüzbaşı Loft'un üzerine elindeki kazmayla saldırdı. Yüzbaşı Bentick araya girdi..."

Belediye Başkanı Orden öksürdü. Loft okumayı bıraktığında, "Otur, Alex," dedi. "Muhafızlar, biriniz ona bir koltuk verin." Muhafız dönüp sorgusuz sualsiz bir koltuk getirdi.

Loft, "Tutuklunun ayakta durması gerekir kuralara göre," dedi.

"Bırakın otursun," dedi Orden. "Bunu bir tek biz bileceğiz. Raporunuza ayakta duruyordu diye geçersiniz."

"Tutanaklara yalan yanlış şeyler geçmek kuralara aykırıdır," dedi Loft.

Orden, "Otur, Alex," diye yineledi.

İriyarı genç oturdu. Kelepçeli elleri kucağında kıpırdamadan duruyordu.

Loft konuşmaya başladı: "Bu tüm kurallara..."

Albay, "Bırak otursun," dedi.

Yüzbaşı Loft genzini temizledi. "Yüzbaşı Benthick araya girince, kafasına bir darbe yedi, kafatası parçalandı. Tıp raporu ilişiktir. Okumamı ister misiniz?"

"Gerek yok," dedi Lanser. "Olabildiğince kısa kesin."

"Bu olaylara, ifadeleri ekli olan birçok askerimiz tanıktır. Bu askeri mahkeme, tutukluyu adam öldürmekten suçlu bulmakta, ölüm cezasına çarptırılması isteminde bulunmaktadır. Askerlerin ifadelerini okumamı ister misiniz?"

Lanser içini çekti: "Hayır." Sonra Alex'e döndü. "Yüzbaşıyı öldürdüğünüzü inkâr etmiyorsunuz, değil mi?"

Dokunaklı bir gülümseme belirdi Alex'in yüzünde: "Vurdum ona," dedi. "Onu öldürdüğümü bilmiyordum."

Orden, "İyi iş becermişsin, Alex," dedi. Dostça bakiştılar birbirlerine.

Loft, "Yüzbaşıyı başka birinin öldürdüğünü mü öne sürüyorsunuz?" dedi.

"Bilmiyorum," dedi Alex. "Yalnızca vurdum ona, sonra da biri bana vurdu."

Albay Lanser, "Açıklama yapmak ister misiniz? Kararı değiştirecek bir şey olabileceğini sanmıyorum, ama dinleyeceğiz," dedi.

Loft, "Albayım böyle konuşulmaması gerektiğini saygıyla belirtmek isterim," dedi. "Bu sözler mahkemenin yansız olmadığı izlenimini uyandırabilir."

Orden istemeye istemeye güldü. Albay ona bakıp bıyık altından gülümseyerek, "Herhangi bir açıklamanız var mı?" diye yineledi.

Alex söz istemek için bir elini kaldırırken, öbürü de birlikte kalktı. Rahatsız olmuştu. Ellerini yine kucığına koydu: "Çılgına dönmüştüm," dedi. "Çok sinirliyimdir aslında. Çalışmamı söyledi bana. Özgür bir insanım ben. Kendimi kaybedip vurdum ona. Sanırım biraz sert vurdum. Doğrusu, yanlış adama vurdum." Loft'u gösterdi. "Vurmak istediğim bu adamdı, işte bu."

Lanser, "Kime vurmak istediğin önemli değil," dedi. "Kim olursa olsun değişmez. Yaptığından pişmanlık duyuyor musun?"

"Pişmanlık mı?" diye sordu Alex. "Hiç pişman değilim. Bana çalışmamı söyledi.. bana, özgür bir insana! Belediye meclis üyesiydim ben. Bana çalışmak zorunda olduğumu söyledi."

"Ama ölüm cezasına çarptırılacak olursan, yine de pişmanlık duymayacak mısın?"

Alex başını önüne eğdi. Doğru yanıt vermek için gerçekten düşünmeye çalışıyordu bu soruyu: "Hayır," dedi, "yani bunu yeniden yapıp yapmayacağı mı soruyorsunuz?"

"Evet, bunu demek istemiştım."

Düşünceli bir yüzle, "Hayır," dedi Alex. "Pişmanlık duyduğumu sanmıyorum."

Lanser, "Tutuklunun vicdan azabı duyduğunu geçirin tutanağa," dedi. "Mahkemenin yargısı kendiliğinden ortaya çıkmıştır." Alex'e döndü. "Anladınız mı?" dedi. "Mahkemenin zaman yitirmesine gerek yok. Mahkeme sizi suçlu bulmuş, bir an önce kurşuna dizilmenize karar vermiştir. Daha fazla iş-

kence etmeye gerek yok artık. Yüzbaşı Loft, unuttuğum bir şey var mı?"

"Beni unuttunuz," dedi Orden. Ayağa kalkıp koltuğunu geri itti. Alex'e doğru yaklaştı. Alex, uzun yılların verdiği alışkanlıktan ötürü saygıyla ayağa kalktı. "Alexander, seçimle görev başına gelmiş bir Belediye Başkanım ben."

"Biliyorum, efendim."

"Alex, bu adamlar düşman. Ülkemizi ansızın, haince ve zor kullanarak ele geçirdiler."

Yüzbaşı Loft, "Komutanım," dedi, "buna izin verilemez."

Lanser, "Hişşt!" dedi. "Bu sözleri açıkça duymak mı, yoksa fısıldanarak ortalığa yayılmasına neden olmak mı daha iyi?"

Orden sözü kesilmemişçesine konuşmasını sürdürdü: "Geldiklerinde halkın aklı karışmıştı, benim de aklım karışmıştı. Ne yapacağımızı, ne düşüneceğimizi bilmiyorduk. Bu işe ilk karşı çıkan sen oldun. Kişisel öfken, halkın toplu öfkesinin başlangıcı oldu. Kasabada, bu adamlarla birlikte hareket ettiğim söyleniyor. Biliyorum bunu. Kasabaya bunun gerçek olmadığını gösterebilirim. Ama sen... sen birazdan öleceksin. Bunu bilmeni istedim."

Alex başını önüne eğdi, sonra yine kaldırdı: "Biliyorum, efendim."

Lanser, "manga hazır mı?"

"Dışarıda, komutanım."

"Komutan kim?"

"Teğmen Tonder, efendim."

Tonder başını kaldırdı. Çenesi gerilmişti, soluk alamıyordu sanki.

Orden yumuşak bir sesle, "Korkuyor musun, Alex?" dedi.

Alex, "Evet, efendim," diye karşılık verdi.

"Korkmamamı söyleyemem. Ben de olsam, korkardım, bu genç... savaş Tanrıları da korkardı."

Lanser, "Mangayı çağırın," dedi. Tonder hızla ayağa kalkıp kapıya gitti. "Buradalar, efendim." Kapıyı ardına kadar açtı. Dışarıda çelik başlıklı adamlar bekliyordu.

Orden, "Alex" dedi. "Bu adamların çekip gide-ne, ya da ölene değin sıkıntıdan, üzüntüden kurtulamayacaklarını bilerek git. Halkı bütünleştirecek-sin sen. Acıklı bir durum bu, ama senin için küçük bir avuntu; böyle işte. Rahat yüzü görmeyecekler."

Alex, gözlerini sımsıkı kapadı. Belediye Başkanını Orden, öne doğru eğilerek genç adamı yanağından öptü: "Yolun açık olsun Alex," dedi.

Muhafızlar, Alex'in kollarına yapıştılar. Genç adamın gözleri, hâlâ sımsıkı kapalıydı. Muhafızların yönlendirmesiyle kapıdan çıktı. Müfreze geri döndü, hepsi birden uygun adım evden çıktılar, karda yürüdüler. Ayakları, karlara gömülüyordu.

Masanın çevresindekiler, ses çıkarmadan oturuyorlardı. Orden pencereye doğru baktı. El çabukluğuyla silinerek kardan temizlenmiş pencerede küçücük, yuvarlak bir açıklık gördü. Büyülenmiş gibi bir süre gözlerini dikti bu açıklığa, sonra çabucak gözlerini kaçırdı. Albaya, "Ne yaptığınızı biliyorsunuzdur umarım," dedi.

Yüzbaşı Loft kâğıtlarını topladı. Lanser, "Kasaba alanında mı yapılacak, yüzbaşı?" diye sordu.

"Evet, alanda. Halkın gözü önünde yapılması gerek," dedi Loft.

Orden de, "Umarım biliyorsunuzdur," dedi.

"Arkadaş," dedi albay, "ister bilelim ister bilme-yelim, yapılması gereken bu."

Odaya bir sessizlik çöktü. Herkes dışarıya ku-lak kabartmıştı. Uzun sürmedi. Uzaktan silah ses-leri duyuldu. Lanser iç geçirdi. Orden, elini alnına koyarak, derin bir soluk aldı. Sonra dışarıdan bir çığlık duyuldu. Pencerenin camı içeriye doğru par-çalandı. Teğmen Prackle, birden olduğu yerde döndü. Elini omzuna koyup dikkatle baktı.

Lanser ayağa fırlayarak bağırdı: "İşte başladı! Yaranız ağır mı, teğmen?"

"Omzum," dedi Prackle.

Lanser komutayı ele aldı: "Yüzbaşı Loft karda izleri belli olur. Şimdi bütün evlerde silah araması yapılacak. Üzerinde silah bulunan herkesin tutuk-lanmasını istiyorum. Siz, efendim," dedi Belediye Başkanına, "gözetim altında bulundurulacaksınız. Lütfen, şunu da iyice anlamanızı istiyorum: bire karşı beş, on, yüz kişiyi kurşuna dizeceğiz."

Orden durgun bir sesle, "Belli anıları olan bir adam," dedi.

Lanser bir buyruk verecekken durdu. Gözlerini ağır ağır Belediye Başkanına doğru çevirdi. İki adam, bir an için birbirini çok iyi anlamıştı. Sonra Lanser omuzlarını dikleştirerek, "Hiçbir anısı olma-yan bir adam!" dedi sert bir sesle. "Kasabadaki bü-tün silahların toplanmasını istiyorum. Karşı koyan herkesi tutuklayın. Haydi, izler kapanmadan hare-kete geçin!"

Kurmaylar çelik başlıklarını giydiler, tabancala-rının kılıflarını çözüp yola koyuldular. Orden kırık pencereye gitti. Hüzünlü bir sesle, "Mis gibi serin kar kokusu," dedi.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Günler, haftalar geçti, sonra da aylar. Kar yağdı, eridi; yine yağdı, yine eridi, en sonunda yağdı ve olduğu yerde kaldı. Küçücük kasabanın koyu renkli yapılarının tepesinde bembeyaz çanlar, şapkalar, türlü türlü biçimler belirmişti. Kapıların önlerindeki karlar temizlenmiş, derin çukurlar kazılmıştı. Limana boş gelen kömür mavnaları, yüklü olarak dönüyordu. Ama kömürün çıkarılması kolay olmuyordu. En iyi maden işçileri bile, bir sürü hata yapıyordu. Beceriksizdiler. Yavaş çalışıyorlardı. Makineler bozuluyor; onarırlar, çok uzun zaman alıyordu. Düşman boyunduruğu altına girmiş olan ülkenin halkı, sessiz sedasız, öç alacağı günü bekliyordu. Vatan hainleri, düşmana yardakçılık etmiş olanlar –bunların çoğu da daha iyi bir devlet ve ideal bir yaşam biçimi bulacaklarına inanmıştı– ele geçirdikleri yönetimin, hiç de güvenli olmadığını görmüşlerdi. Eskiden tanıdıkları insanlar onlara ters ters bakıyor, hiç konuşmuyorlardı.

Havada ise ölüm vardı; dönüp dolaşan, pusuda bekleyen bir ölüm. Dağlara doğru uzanan, küçük kasabayı ülkenin dört bir yanına bağlayan demiryolunda, sık sık kazalar oluyordu. Çığlar yuvarlanıyor, demiryollarını, rayları kapatıyordu. Trenlerin yola çıkabilmesi için, önce demiryolunun gözden

geçirilmesi gerekiyordu. Başkalarına ders olsun diye insanlar kurşuna diziliyor, ama yine de değişen bir şey olmuyordu. Arada bir, birkaç genç kaçıp İngiltere'ye gidiyordu. İngilizler de kömür madenini bombalıyor, büyük zarara ve yitime yol açıyor; hem dostlarından, hem düşmanlarından birilerini öldürüyorlardı. Bu da işe yaramıyordu. Kış etkisini arttırdıkça, donuk, sessiz, küskün ve sabırla yoğunlaşan nefret duygusu da artıyordu. Halkın tümüyle boyun eğmesini sağlamak için yiyecek dağıtımı denetim altına alınmıştı. Söz dinleyenlere, boyun eğenlere yemek veriliyor, söz dinlemeyenlere ise verilmiyordu. Ama yiyecekten yoksun bırakmanın da bir noktası vardı. Açlıktan kıvranan bir adam, madenden kömür çıkaramazdı; kömürü yükleyemez, taşıyamazdı. Nefret ise, gizliden gizliye, halkın gözlerinin içine, derinlere yerleşmişti.

Şimdi kuşatılan, çepeçevre sarılmış olan saldırının kendisiydi. Düşman askerleri, sessiz düşmanlarının arasında, tek başlarına kalmışlardı. Nöbette bir an bile dalgınlığa gelmiyordu; böyle bir durumda, nöbetçi gözden yok oluyor; ölüsü, bir kar yığınının gömülüveriyordu. Tek başına bir kadına gitmeye kalkışsa, gözden yok olup, yine bir kar yığınının içine gömülüyordu gövdesi. İçki içecek olsa, ortalıktan yok oluyordu. Düşman askerleri, ancak hep birlikte şarkı söyleyebiliyor; ancak hep birlikte dans edebiliyorlardı. Giderek dans mans bir yana itildi. Şarkılar ise, yurt özlemini dile getirmeye başladı. Söyleşileri onları seven dostları, yakınlarıyla ilgiliydi hep; sıcaklığa, sevgiye özlem duyuyorlardı. Çünkü bir erkek günde ancak belli bir saat, yılda da ancak şu kadar ay askerce yaşayabilir. Sonra yeniden insanca yaşamak ister; kız ister, iç-

ki ister; glmek, rahatlamak ister. Bunları bulamayanca da istekleri, gemi aızıya alır.

Askerler, hep memleketlerini düşünür olmuşlar, ele geçirdikleri kasabadan iğrenmeye başlamışlardı. Halka kötü davranıyorlardı; halk da onlara aynı karşılığı veriyordu. Utkun askerlerde başta küçücük olan bir korku, giderek büyümeye başladı: bu iş sona ermeyecekti; hiç rahatlayamayacaklar, memlekete dnemeyeceklerdi. Günün birinde dağılacak, dağlarda tavşan gibi avlanacaklardı. Tut-sak edilen halkın nefreti azalacak gibi değıldi çünkü. Nöbetçiler bir yerde ışık görüp kahkaha sesleri işittiklerinde, ısınmak istercesine oraya doğıru çekiliyorlardı sanki. Ama yaklaştıklarında, kahkahalar kesiliyor, o sıcak hava dağılıyor, insanlar da donuklaşıp buyruk bekler bir tavıra bürünüyordu. Küçük lokantalarda, mis gibi sıcak yemek kokusunu duyan askerler, lokantaya girip yemek ısmarladıklarında, yemeğın ya çok tuzlu, ya da zehir gibi biberli olduğunu görüyorlardı.

Askerler memleketten, boyunduruk altına aldıkları öbür ülkelerden gelen haberleri okuyorlardı gazetelerde. Her zaman iyiydi haberler; bir süre inandılar bu haberlere; sonra, aradan bir süre geçince inanmaz oldular. Hepsinin yüreğinde bir rk vardı: "Memleket kse, söylemezler bunu bize, öğrendiğimize de iş işten geçmiş olur. Bu insanlar gözümüzün yaşına bakmayacaklar o zaman. Hepimizi ldreceklerdir." Belçika'dan, Rusya'dan geri çekilen askerlerin öykülerini anımsıyorlardı. Daha okumuş yazmış olanları, her köylünün dirgeninin kana bulandığı, karın bile çürümüş ceset koktuğu o korkunç, yürekler acısı Moskova dönüşünü anımsıyordu.

Birbirlerinden ayrıldıklarında, biraz olsun gevşediklerinde, ya da çok uzun süre uyuduklarında, burada da aynısının olacağını biliyorlardı. Huzursuzdu uykuları, günleri, sinir bozukluğu içinde geçiyordu. Subaylarına, onların da bilmedikleri için yanıtlayamadıkları soruları soruyorlardı. Onlar da memlekette gelen haberlere inanmıyorlardı.

Böylelikle, sonunda kasabayı ele geçirenler, tutsak ettiklerinden korkmaya başladı; sinirleri zayıfladı, geceleri bir gölge gördüklerinde silahlarına davranıp tetiğe basar oldular. Hep soğuk, donuk bir sessizlik vardı çevrelerinde. Sonra üç asker deliriverdi bir hafta. Memlekete gönderilene değin, gece gündüz ağladılar. Delirmiş olanları memlekette, acılarını dindirmek için öldürdüklerini duymamış olsalar, öbürleri de çıldırabilirlerdi. Ama böylesi bir ölümü düşünmek bile, insanın tüylerini ürpertiyordu. Kışlalarında oturan askerler, içlerini korku bürüdüğünde buruklaşıyorlardı. Devriye gezerken içlerini korku bürüdüğünde, acımasızlaşıyorlardı.

Gündönümüyle geceler uzamaya başlamıştı. Akşama doğru saat üçte ortalık kararıyor, sabah dokuza değin aydınlanmıyordu. Pencerelelerin bombardımana karşı karartılması buyurulduğu için, karanlığın üzerinde kıpır kıpır ışıklar parlamıyordu artık. Ne var ki, İngiliz bombardıman uçakları geldiğinde, kömür madeninin yakınlarında hep birtakım ışıklar görülüyordu. Kimi zaman nöbetçiler, elinde fener taşıyan bir adam görüp öldürüyorlardı. Bir kezinde, elfeneriyle dolaşan bir kızı öldürdüler. Ama hiçbir işe yaramıyordu bu. Adam öldürmekle, hiçbir şeyin önüne geçilmiyordu.

Subayların durumu da askerlerden daha iyi değildi. Daha soğukkanlıydılar, eğitimleri daha kusur-

suzdu çünkü; daha becerikliydiler, çünkü daha fazla sorumlulukları vardı; ama aynı korkular onların yüreklerinin de derinlerine gömülmüştü; aynı özelemler, daha da sıkı sarmıştı göğüslerini. Üstelik ikili bir gerginlik içindeydiler. Tutsak halk hata yapmalarını gözlüyordu, kendi adamları da zayıflık göstermelerini. Sinirleri iyice gerilmiş, kopma noktasına gelip dayanmıştı. İşte bu ordunun askerleri ruhsal bir kuşatma altındaydılar. Yeneler olsun, tutsaklar olsun herkes, ilk çatlağın ortaya çıkmasıyla birlikte neler olacağını, çok iyi biliyordu.

Belediye Başkanının konağının üst katındaki odada, rahat huzur kalmamış gibiydi. Pencerelele siyah kâğıtlar kaplanmıştı. Odanın içine, öbek öbek değerli gereçler yığılmıştı; göz önünden ayrılması tehlikeli olan araç ve gereçler, dürbünler, çelik başlıklar, maskeler. Burada disiplin daha gevşekti hiç değilse. Sanki bu subaylar, bir yerlerde biraz gevşeme olması gerektiğini, yoksa makinenin bozulacağını biliyorlardı. Masanın üzerinde, sert, parlak bir ışık yayan ve duvarlarda kocaman gölgeler oluşturan iki gaz lambası vardı. Lambaların tıslaması bütün odayı kaplıyordu.

Binbaşı Hunter işine koyulmuştu. Çizim tahtası sürekli olarak hazırdu. Bombalar yaptığı işi, neredeyse yapılır yapılmaz parça parça ediyordu. Pek aldırımıyordu buna Binbaşı Hunter. Çünkü ona göre gerçek yaşam, yapı ve yapım işleri demekti. Burada ise, tasarımıyabileceğinden, gerçekleştirebileceğinden çok daha fazla yapı işi vardı. Arkasından gelen bir ışıkla, çizim tahtasının başına oturmuştu. T cetveli tahtanın üzerinde aşağıya yukarıya kımıldayıp duruyor, kalemi sürekli çalışıyordu.

Kolu hâlâ sargılı olan Teğmen Prackle, ortadaki masanın başında bir sandalyeye kurulmuş, resimli bir gazeteyi okuyordu. Masanın bir ucunda da Teğmen Tonder, mektup yazıyordu. Kalemı sıkı sıkıya tutmuş, arada başını kaldırıp tavana bakarak, mektupta kullanacağı sözcükleri aranıyordu.

Prackle resimli gazetenin yaprağını çevirerek; "Bu sokaktaki tüm dükkânları gözüm kapalı bulabilirim," dedi. Hunter işini sürdürdü. Tonder mektubuna birkaç sözcük daha ekledi. Prackle devam etti: "Tam şurada bir lokanta vardır. Resimde görülüyor. Burden Lokantasıdır adı."

Hunter gözlerini işinden ayırmaksızın, "Biliyorum orayı," dedi. "Çok iyi tava yaparlardı."

"Elbette," dedi Prackle. "Tüm yemekleri çok güzeldi. İlaç için olsun kötü bir yemek koymazlardı insanın önüne. Kahveleri ise..."

Tonder mektuptan başını kaldırıp, "Şimdi ne kahve, ne de kızartma bulabilirsin orada," dedi.

"Bak bunu bilmiyorum," dedi Prackle. "Bir zamanlar vardı, yine olacaktır. Bir de garson kız vardı orada." Eliyle, sağlam eliyle kızın görünüşünü betimledi. "Sarışın, işte böyle." Gözlerini yeniden dergiye indirdi. "Çok garipti gözleri, hep nemliydi; sanki daha yeni gülmüş, ya da ağlamış gibi." Tavana bir göz atıp yumuşak bir sesle, "Onunla çıkmıştım," dedi. "Çok güzeldi. Niye daha sık gitmedim oraya bilmem. Acaba hâlâ orada mı?"

Tonder iç karartıcı bir sesle, "Sanmam," dedi. "Belki bir fabrikada çalışıyordur."

Prackle güldü: "Umarım kızları karneye bağlamamışlardır memlekette."

"Niye olmasın ki?" dedi Tonder.

Prackle alaycı bir sesle, "Kızlara pek aldırımıyorsun, öyle değil mi?" dedi. "Aran iyi değil onlarla, belli oluyor."

Tonder, "Hoşlanılacak yanlarından hoşlanırım," dedi. "Ama onların yaşamımın her dakikasına karışmalarına izin vermem."

Prackle iğneleyici bir sesle, "Bence onlarsız geçen bir anın bile yoktur senin," dedi.

Tonder konuyu değiştirmeye çalıştı: "Şu Tanrı'nın cezası lambalardan iğreniyorum. Binbaşım, dinamoyu ne zaman yaptıracaksınız?"

Binbaşı Hunter, başını tahtasından ağır ağır kaldırıp, "Şu sıralarda bitmiş olması gerekiyor. En becerikli işçileri görevlendirdim. Bundan sonra dinamonun başındaki nöbetçileri ikiye çıkaracağım," dedi.

Prackle, "Dinamoya zarar veren herifi yakaladınız mı?" diye sordu.

Hunter acımasız bir sesle, "Beş kişinin içinden biri olabilir. Beşini de yakaladım," dedi. Sonra düşünceli bir yüzle sözlerini sürdürdü: "Dinamoyu bozmak, nasıl yapılacağını biliyorsan çok kolaydır. Kısa devre yaptırırsan, kendi kendini bozar. Işıkların yanması gerek artık."

Prackle hâlâ elindeki dergiye bakıyordu: "Ne zaman nöbetimizi devredeceğiz acaba? Memlekte bir süre olsun ne zaman gidebileceğiz bilmem ki? Binbaşım, memlekete gidip biraz dinlenmek istemez miydiniz?"

Hunter başını işinden kaldırdı. Yüzünde bir anlık umutsuzluk ifadesi belirdi: "Evet, elbette." Sonra kendini topladı. "Bu yan yolu dört kez yaptım. Niye bu yan yola hep bir bomba isabet ediyor anlamıyo-

rum. Bu yol parçasından bıktım artık. Bombanın açtığı çukurlar yüzünden her defasında yön değiştirmem gerekiyor. Çukurları dolduracak zamanımız olmuyor. Toprak soğuktan kaskatı olmuş. Yapacak çok iş var."

Birden elektrikler yandı. Tonder kurulmuş gibi uzanıp gaz lambalarını söndürdü. Tıslama sesi kayboldu.

Tonder, "Oh, Tanrıya şükürler olsun!" dedi. "Bu tıslama sinirimi bozuyor. Sanki birileri fısıldaşıyormuş gibi geliyor bana." Yazdığı mektubu katladı. "Bu denli az mektup gelmesi çok garip. İki haftada topu topu bir mektup aldım."

Prackle, "Belki sana kimse yazmıyordur," dedi.

"Olabilir," dedi Tonder. Binbaşıya döndü. "Bir şey olmuşsa –memlekette, yani– bize bildirirler mi dersiniz? Kötü şeyleri, ölüm filan gibi?"

Hunter, "Bilmem," dedi.

"Şey," diye sözünü sürdürdü Tonder, "ah ah, Tanrı'nın bile yüz çevirdiği bu delikten bir kurtulsam!"

Prackle söze karıştı. "Savaştan sonra da burada kalacağını sanmıştım senin." Tonder'in sesini taklit etmeye başladı: "Dört beş çiftliği birleştirip güzel bir aile yuvası kurabilirsin, öyle değil miydi yoksa? Vadinin küçük efendisi olmayacak mıydın? Şeker gibi insanlar, tümü de sevimli, güzel çayırılar, geyikler, küçük çocuklar. Öyle değil mi, Tonder?"

Prackle konuşurken Tonder'in elleri önüne düştü. Sonra ellerini kaldırıp şakaklarını ovuşturarak coşkuyla konuşmaya başladı: "Orada dur! Böyle konuşma! Bu insanlar! Bu iğrenç insanlar! Soğuk insanlar! Dönüp de insanın yüzüne bile bakmıyor-

lar." Titredi, "hiç konuşmuyorlar! Bir şey söylediğinde ölü gibi karşılık veriyorlar. Ne dersen boyun eğiyor bu iğrenç insanlar. Kızlarsa buz gibi."

Kapıda hafif bir tıkırtı oldu. Elinde kömür kova-sıyla Joseph girdi içeri. Odayı sessizce geçip, çıt bile çıkarmaksızın kovayı yerleştirdi yerine. Sonra, kimseye bakmadan döndü, kapıya doğru yürüdü. Prackle yüksek sesle, "Joseph!" dedi. Joseph yine ses çıkarmadan Prackle'a döndü. Adamın yüzüne bakmaksızın hafifçe öne eğildi. Prackle yine yüksek sesle, "Joseph, şarap ya da konyak var mı?" dedi. Joseph başını iki yana salladı.

Tonder ayağa fırladı. Yüzü öfkeden çarpılmış gibiydi. "Yanıt ver, domuz! Konuşarak yanıt ver!" diye bağırdı.

Joseph başını kaldırmadı. Duyulur duyulmaz bir sesle, "Hayır, efendim," dedi. "Hayır, efendim, şarap yok."

Tonder öfkeyle, "Ya konyak?" dedi.

Joseph yere bakıp yine aynı ses tonuyla "Hiç konyak yok, efendim," dedi. Milim olsun kımıldamı-yordu.

"Ne istiyorsun şimdi?" diye sordu Tonder.

"Gitmek istiyorum, efendim."

"Git öyleyse, Tanrı'nın cezası herif!"

Joseph dönüp sessizce odadan çıktı. Tonder cebinden bir mendil alarak yüzünü sildi. Hunter başını kaldırıp ona baktı: "Seni böylesine kolayca alt etmesine izin vermemeliydin," dedi.

Tonder koltuğuna çöktü. Elini şakağına dayayıp kırık bir sesle, "Bir kız istiyorum," dedi. "Memle-kete gitmek istiyorum. Bir kız istiyorum. Bu kasaba-

da bir kız var, güzel bir kız. Hep görüyorum onu. Sapsarı saçlı. Evi hurda demir dükkânının yanında. O kızı istiyorum."

Prackle, "Kendine göz kulak ol," dedi. "Sinirlerine hâkim ol."

Tam o sırada ışıklar yeniden söndü. Oda karanlığa gömüldü. Kibritler çakılıp, lambaların yakılmasıyla uğraşılırken, Hunter konuşmaya başladı: "Tümünü de yakaladım sanmıştım. Demek birini atlamışım. Ama gece gündüz dinamonun başına dikilip adam kovalayamam ya! Güvenilir adamları görevlendirmiştim."

Lambalardan birini yakmıştı Tonder. İkincisini de yaktığında, Hunter ona dönüp sert bir sesle, "Teğmen," dedi, "bir diyeceğin varsa bize anlat. Bu sözlerini düşmanların duymaması gerek. Onları en çok sevindirecek şeydir sinirlerinin zayıflığını öğrenmeleri. Düşmanın bunları duymasına izin verme sakın."

Tonder yine oturdu. Lambanın ışığı yüzünün çizgilerini keskinleştirmişti. Odayı yeniden tıslama sesi dolduruyordu. "İşte sorun da bu ya!" dedi Tonder. "Düşman her yerde! Tüm erkekler, tüm kadınlar, çocuklar bile! Düşman her yerde! Kapıların aralığından bakan yüzler! Perdelerin gerisinde konuşulanlara kulak kabartan beyaz yüzler! Yendik onları; her yerde kazanan biz olduk. Onlarsa bekliyorlar, boyun eğiyorlar, yine bekliyorlar. Dünyanın yarısı bizim oldu. Başka yerlerde de durum böyle mi, binbaşım?"

Hunter, "Bilmiyorum," dedi.

"İşte bu!" dedi Tonder. "Raporlar, elimize geçen haberler.. Girdiğimiz tüm ülkelerde askerlerimiz sevgiyle karşılanıyor, yeni düzen coşkuyla be-

nimseniyor." Sesi değişti, önce biraz, sonra da adamakıllı yumuşadı. "Raporlar bizimle ilgili ne diyor? Alkışlarla karşılandığımızı, sevgiyle kucaklandığımızı, yollarımıza çiçekler dőşendiğini mi yazıyor? Ah, karların içinde bekleyen bu iğrenç insanlar!"

Hunter, "İçini boşalttın işte, rahatlamışsındır herhalde, değil mi?" dedi.

Prackle sağlam elini yumruk yapmış, hafifçe masaya vuruyordu; "Böyle konuşmaması gerek," dedi, "sözlerini kendine saklamalı. Asker değil mi bu adam? Asker olduğunu bilsin öyleyse."

Kapı sessizce açıldı. Yüzbaşı Loft girdi içeri. Çelik başlığında, omuzlarında karlar birikmişti. Burunun ucu kızarmıştı. Paltosunun yakasını kaldırarak kulaklarını örtmüştü. Çelik başlığını çıkardı. Karlar yere döküldü. Loft omuzlarını silkeledi: "Ne zorlu bir görev bu, yahu!" dedi.

"Hırgür mü çıktı yine?" diye sordu Hunter.

"Çıkmadık gün var mı? Dinamonuzu yine becermişler anlaşılan. Neyse, madendeki işleri bir süre için yoluna koydum."

"Sorun neydi?" dedi Hunter.

"Ah, hep aynı dert... işi ağırdan almaları, bir yük arabasının parçalanması. Bu işi yapan herifi gördüm de hemen zımbaladım. Ama sonunda bir çıkar yol buldum sanırım, binbaşım. Az önce geldi aklıma. Her işçiden belli bir miktar kömür çıkarmasını istedim. Adamları aç bırakırsam çalışamazlar. Ama çözüm yolunu buldum bu işin. Kömür çıkaramazlarsa ailelerine yiyecek vermeyeceğiz. Adamları maden ocağında doyuracağız. Yiyeceklerini aileleriyle paylaşma olanağı bulamayacaklar böy-

lelikle. Sorunu çözecektir bu önlem. Çalışmazlarsa çoluk çocukları aç kalacak. Demin kendilerine de söyledim bunu."

"Ne dediler bu işe?"

Loft'un gözleri öfkeyle kısıldı: "Ne mi dediler? Şimdiye değin ne dediler ki? Hiç! Hiçbir şey! Ama şimdi kömür çıkarmasınlar da görelim." Kaputunu çıkardı, silkeledi. Gözleri giriş kapısına takıldı. Hafif aralık olduğunu görünce, sessiz adımlarla kapıya doğru ilerledi. Birden ardına kadar açtı, sonra da kapattı. "Kapıyı sıkı sıkıya örtmüştüm girdiğimde," dedi.

"Örtmüştün," dedi Hunter

Prackle resimli gazetenin yapraklarını karıştırıp duruyordu hâlâ. Sesi yeniden düzelmişti: "İşte doğuda kullandığımız devasa toplar Ben birini bile görmedim. Siz gördünüz mü, yüzbaşım?"

"Ah, evet," dedi Yüzbaşı Loft. "ateş edilirken de gördüm. Akıllara durgunluk veriyor Kimse karşı koyamaz onlara."

Tonder, "Yüzbaşım." dedi, "memleketten hiç haber alıyor musunuz?"

"Oldukça," dedi Loft.

"İşler yolunda mıymış?"

"Hem de nasıl!" dedi Loft. "Ordularımız her yerde ilerliyor."

"İngilizler daha yenilmedi mi?"

"Her çarpışmada yeniyoruz onları."

"Ama savaşmayı sürdürüyorlar, öyle değil mi?"

"Birkaç hava akını, hepsi bu."

"Ya Ruslar?"

"O iş bitti."

Tonder üsteleyerek, "Ama hâlâ savaşıyorlar, öyle değil mi?" dedi.

"Birkaç ufak tefek çatışma, o kadar."

"Öyleyse savaşı kazandık demektir, değil mi, yüzbaşım?" diye sordu Tonder

"Evet, kazandık."

Tonder, Loft'a dikkatle baktı: "Buna inanıyorsunuz, değil mi yüzbaşım?" dedi.

Prackle araya girdi: "Yeniden başlamasına izin vermeyin bu adamın!"

Loft kaşlarını çatarak Tonder'e baktı: "Ne demek istediğini anlamadım."

"Şunu demek istiyorum: çok geçmeden memleketi doğru yola koyulacağız, öyle değil mi?"

"Eh. işleri yoluna koymak biraz zaman alır," dedi Hunter. "Yeni düzen bir günde kurulacak değil ya!"

Tonder, "Belki de ömrümüz boyunca sürecektir," dedi.

"Konuşturmayın şunu!" dedi Prackle.

Loft, Tonder'e yaklaştı iyice: "Teğmen," dedi, "soru sorma biçiminden hoşlanmadım. Kuşkulu ses tonundan hiç hoşlanmam."

Hunter başını kaldırıp, "Ona yüklenme, Loft," dedi, "çok yorgun. Hepimiz çok yorgunuz."

"Eh, ben de yorgunum," dedi Loft: "Ama haince kuşku tohumlarının ekilmesine izin veremem."

Hunter, "Sana söylüyorum, çileden çıkarma oğlanı!" dedi. "Albay nerede, biliyor musunuz?"

"Raporunu düzenliyor. Takviye istiyor," dedi Loft. "Düşündüğümüzden zorlu çıktı bu görev "

Prackle heyecanla atıldı: "Gönderecekler mi, takviye birliği gönderecekler mi?" diye sordu.

"Nereden bilebilirim ki?"

Tonder gülümseyerek, "Takviye birliği!" dedi yumuşak bir sesle. "Belki de değıştirme birliğidir. Belki bir süre için memlekete gidebiliriz." Gülümsemeyi sürdürüyordu. "Belki sokakta dolaşabilirim, insanlar 'selam', derler, 'Bak bir asker', derler. Benimle övünürler, sevinç duyarlar beni görmekten. Sonra dostlarım olur çevremde, bir insana sırtımı korkmadan dönebilirim belki de."

Prackle, "Yine başlama!" dedi. "Zıvanadan çıkmasına izin vermeyin şunun!"

Loft, "Zaten yeterince derdimiz var," dedi yüzünü buruşturarak, "bir subayların kafayı üşütmeleri eksikti."

Ama Tonder susmadı: "Gerçekten değıştirme birlikleri gelecek mi yüzbaşım?"

"Öyle bir şey demedim."

"Ama gelebileceğini söylediniz."

"Bilmiyorum dedim. Bak teğmen, beni dinle! Dünyanın yarısını ele geçirdik. Bir süre için oralar da düzeni sağlamak zorundayız, bunu biliyorsun."

"Ya dünyanın öbür yarısı ne olacak?" diye sordu Tonder.

"Onlar bir süre umutsuzca boğuşup duracaklar," dedi Loft.

"Öyleyse dünyanın dört bir yanına dağılmak zorundayız."

"Bir süre için," dedi Loft.

Prackle sinirli bir sesle, "Keşke sustursanız şunu," dedi, "keşke sustursanız. Söyleyin kessin sesini."

Tonder mendilini çıkarıp sümkürdü. Akli başında değildi sanki. Gergin bir kahkaha attı: "Garip bir düş gördüm," dedi, "düş olması gerek, belki de bir düşünceydi. Ya düşünce, ya da düş."

Prackle, "Susturun şunu, yüzbaşım!" dedi.

Tonder, "Yüzbaşım," dedi, "burası ele geçirdiğimiz bir yer mi?"

"Elbette," dedi Loft.

Tonder'in gülüşü biraz isterikçeydi: "Ele geçirdik ve korkuyoruz; ele geçirdik ve çepeçevre kuşatıldık," dedi. Kahkahası giderek tizleşiyordu. "Bir düş gördüm... ya da bir düşünce... Dışarıda karda siyah gölgeler, kapı aralıklarında yüzler, perdelerin ardında buz gibi yüzler. Bir düşünceydi, ya da bir düştü belki..."

Prackle, "Susturun şunu!" diye bağırdı.

Tonder, "Düşümde önder keçileri kaçırmıştı," dedi.

Loft ile Hunter birlikte güldüler. Loft, "Düşman onun nasıl bir çılgın olduğunu öğrenmiş," dedi. "Bunu memlekete yazıp bildirmeliyim. Gazeteler basacaktır bu haberi. Düşman önderin nice çılgın olduğunu öğrenmiş."

Tonder de gülmeyi sürdürüyordu: "Ülkeler arka arkaya ele geçirilince reçel dolu kavanozun içine daha çok batıyoruz." Gülmekten tıkanı, mendiline öksürdü. "Belki önder delidir. Sinekler sinek kâğıdını ele geçiriyor! Sinekler iki yüz millik yeni bir sinek kâğıdını ele geçirdiler." Kahkahası giderek isterikleşiyordu.

Prackle öne doğru kaykılıp sağlam eliyle Tonder'i sarstı: "Kes artık! Kes! Böyle konuşmaya hakkın yok!"

Loft, bu gülüşün normal olmadığını anladı yavaş yavaş. Tonder'e doğru yaklaşıp yüzüne bir tokat attı: "Teğmen," dedi, "Sus artık!"

Tonder'in kahkahası kesilmeyince, Loft bir tokat daha attı: "Kes diyorum, teğmen! İşitiyor musun beni, kes artık!"

Tonder'in kahkahası birden kesildi. Odada çıt çıkmıyordu, lambaların tıslaması duyuluyordu yalnızca. Tonder, apışıp kalmıştı. Eline baktı şaşkınlıkla. Sonra elini berelenmiş yüzüne götürdü, yine eline baktı. Başı masaya doğru düştü: "Memlekete gitmek istiyorum!" dedi.

ALTINCI BÖLÜM

Kasaba alanının yakınlarında, sivri damlı küçük evlerle küçücük dükkânların iç içe geçtiği daracık bir sokak vardı. Sokakta ve kaldırımda ezilip iricecik bir örtü durumuna gelmiş olan kar, çitlerin üzerinde öbeklenmişti. Esintiyle damların üzerinde sağa sola savruluyor, pencerelerin pancurlarına sürünüyordu. Bahçelerdeki karlar kürekle atılmış, yollar açılmıştı. Gece karanlıktı, soğuktu. Uçakları çekebilecek tek bir ışık bile sızılmıyordu pencerelerden. Sokağa çıkma yasağı çok sıkı olduğundan, ortalıkta kimse yoktu. Evler, karın içinde simsiyah topaklar halinde yükseliyordu. Kısa aralıklarla altı kişilik kolluk birliği iniyordu, sokaktan aşağıya doğru. Adamların her birinde, uzun birer el feneri vardı. Karanlığı kolaçan ediyorlardı. Yumuşak ayak sesleri sokağı dolduruyordu. Sıkışıp sertleşmiş karın üzerinde, çizmelerinin gıcirtısı duyuluyordu. Kalın kaputlarının içine iyice gömülmüştü adamlar. Çelik başlıklarının altına giydikleri yün başlıkları, kulaklarının üzerine çekmişler, çenelerini, ağızlarını örtmüşlerdi. Pirinç taneleri gibi, hafif hafif atıştırıyordu kar.

Askerler yürürken, bir yandan da konuşuyorlardı; özledikleri şeylerden söz ediyorlardı; et yemeği, sıcacık çorba, bol tereyağı, kızların güzelliği, gülüş-

leri, dudakları, gözleri. Bunları konuşuyorlardı; kimi zaman da yaptıkları işten, yalnızlıklarından duydukları tiksintiyi anlatıyorlardı birbirlerine.

Demirci dükkânının yanı başındaki küçük, sivri damlı ev de öbür evlerin eşiydi; onlar gibi kardan bir başlık geçirmişti tepesine. Pancurlu pencerelelerinden hiç ışık sızılmıyordu. Rüzgâra karşı dayanıklı kapıları, sıkı sıkıya kapalıydı. Ama evin içinde, küçük oturma odasında bir lamba yanıyordu. Yatak odasının kapısı, mutfakın kapısı açıktı. İçinde cılız bir kömür ateşinin yandığı demir soba, arka duvara yaslanmıştı sırtını. Ilık, yoksul, rahat bir odaydı. Yerde yıpranmış bir halı seriliydi. Duvarlar, üzerinde eski moda yaldızlı bir *fleur-de-lis** figürü olan, sarımsı kahverengi duvar kâğıdıyla kaplıydı. Arka duvarda iki resim asılıydı. Resimlerden birinde, eğrelti otuyla dolu bir tabağın üzerine cansız uzanmış bir balık; öbüründe de bir köknar dalının üzerinde uzanmış yatan yine cansız bir keklik betimleniyordu. Sağdaki duvara asılmış olan resimde, İsa, dalgaların üzerinde yürüyerek umutsuzluk içindeki balıkçılara doğru ilerliyordu. İki arkalıksız sandalye vardı odada, bir de parlak renkli battaniye örtülü bir sedir. Odanın ortasındaki masanın üzerinde, yuvarlak, çiçekli bir gölgeliği olan gaz lambası duruyordu. Odadaki ışık tatlı ve yumuşaktı.

Sokağa açılan koridorun kapısı, sobanın yanındaydı.

Masanın yanındaki eski minderli sallanan koltukta Molly Morden oturuyordu. Tek başınaydı. Eski mavi bir kazağı söküyor, yünü bir yumağa sarıyordu. Yumak oldukça büyümüştü. Masada büyük

* fleur - de lis Sanat ve armacılıkta basmakalıp bir biçim; sözcük anlamı zambak çiçeği, (çev.)

bir makasla, şişlere takılı bir örgü duruyordu. Kadının gözlüğü de masanın üzerindeydi. Örgü örerken ona gereksinim duymuyordu. Güzeldi kadın, gençti, derli topluydu. Altın sarısı saçlarını tepesinde toplamıştı. Saçında mavi bir fiyonk vardı. Elleri hızla işleyerek yünü söküyordu. Çalışırken arada bir koridora açılan kapıya bakıyordu. Rüzgâr, bacada hafif hafif ısıklık çalıyordu. Karlara bürünmüş, durgun bir geceydi.

Kadın birden elindeki işi bıraktı. Elleri durmuştu. Kapıya doğru bakıp kulak kesildi. Sokaktan geçen askerlerin ayak sesiyle, konuşmalarını belli belirsiz duyabiliyordu. Ses, giderek silindi. Molly, yeni bir uç bulup, yumağı sarmaya başladı. Sonra yine durdu. Bir hışırtı oldu önce, sonra kapı üç kez kesik kesik vuruldu.

"Kim o?" diye seslendi Molly.

Kilidi çözüp kapıyı açtı. İyice sarıp sarmalanmış bir gövde girdi içeri. Annie'ydi gelen. Gözleri kızarmış, atkılara bürünmüş aşçı kadın, süzülürcesine daldı içeri. Sanki kapılardan hızla girip, arkasından da onları kapamada uzmandı. Burnu kızarmıştı. Durup soluyarak, odayı çarçabuk gözden geçirdi.

Molly, "İyi akşamlar, Annie," dedi. "Seni bu gece beklemiyordum. Üstünü başını çıkar da ısın. Dışarı çok soğuk."

Annie, "Askerler kışı erken getirdi," dedi. "Babam savaşın kötü havayı da yanında getirdiğini, ya da kötü havanın savaş getirdiğini söylerdi her zaman. Hangisini söylediğini şimdi tam olarak anımsayamıyorum."

"Üstündekileri çıkar da sobaya yanaş."

"Olmaz," dedi Annie. Etkileyici bir anlam vardı sesinde, "Geliyorlar!"

"Gelen kim?" dedi Molly.

"Ekselansları," dedi Annie, "ayrıca doktor ve Anders Kardeşler."

"Buraya mı?" diye sordu Molly. "Neden acaba?"

Annie elini uzattı, küçük bir paket vardı elinde: "Al bunu," dedi, "Albayın tabağından aşırdım. Et."

Molly küçük paketi açıp, eti ağzına attı. Eti çiğnerken bir yandan da konuştu: "Sen yedin mi peki?"

Annie, "Yemeği pişiren ben değil miyim? Hep atıştırırım biraz," dedi.

"Ne zaman gelecekler?"

Annie burnunu çekti: "Anders Kardeşler İngiltere'ye yelken açacak. Gitmeleri gerekiyor. Şu sırada saklanıyorlar."

"Öyle mi?" diye sordu Molly. "Ama niçin?"

"Şey, o arabayı parçaladığı için küçük kardeşleri Jack, bugün öldürüldü. Askerler, bütün ailenin ardına düştü. Ne yaptıklarını bilirsin."

Molly, "Evet," dedi, "biliyorum ne yaptıklarını. Otursana, Annie."

"Zaman yok," dedi Annie, "geri dönüp Ekselanslarına burada işlerin yolunda olduğunu söylemem gerek."

Molly, "Gelirken kimse gördü mü seni?" dedi.

Annie kurumlanarak gülümsedi: "Hayır, sinsi sinsi dolaşmada üstüme yoktur."

"Belediye Başkanı nasıl çıkacak dışarı?"

Annie güldü: "İçeriye bakıp yoklamaları olasılığına karşı, Joseph girecek onun yatağına. Ekselanslarının gecelik entarisini giyecek, Hanımefendinin yanına uzanacak." Yine güldü. "Joseph uslu uslu yatsa bari," dedi.

Molly, "Denize açılmak için berbat bir gece," dedi.

"Kurşuna dizilmekten daha iyidir."

"Evet, orası doğru. Belediye Başkanı niçin geliyor buraya?"

"Bilmiyorum. Anders Kardeşlerle konuşmak istiyor. Şimdi gitmem gerek. Sana haber vermeye gelmiştim yalnızca."

Molly, "Ne zaman gelirler?" dedi.

"Ha, belki yarım saat, belki de kırk beş dakika sonra," dedi Annie. "İlkin ben geleceğim. Yaşlı aşçılara kimse aldırılmaz." Kapıya doğru seğirtti, yarı yolda durup geri döndü. Sanki en son söylediklerini Molly söylemiş gibi, "Onca da yaşlı değilim!" dedi terslenerek. Sonra süzülürcesine dışarı çıkıp arkasından kapıyı kapattı.

Molly, bir an için örgü örmeyi sürdürdü; sonra ayağa kalkıp sobaya doğru yürüdü, kapağı kaldırdı. Ateşin parıltısı yüzünü aydınlattı. Ateşi karıştırdı kadın; bir iki parça kömür attı, kapağı yeniden kapattı. Daha koltuğuna oturmadan, dış kapı çalındı. Odayı hızla geçerken, kendi kendine, "Acaba bir şey mi unuttu?" diye mırıldandı. Koridora çıktı, "Ne istiyorsun?" dedi.

Sorusunu bir erkek sesi yanıtladı. Kapıyı açtı Molly. "Kötü bir niyetim yok. Kötü bir niyetim yok," dedi bir erkek sesi.

Molly, geri geri gidip odaya girdi. Teğmen Tonder, kadını izleyerek içeri daldı. Molly, "Kimsiniz siz?" dedi. "Ne istiyorsunuz? Buraya giremezsiniz. Ne istiyorsunuz?"

Teğmen Tonder'in üzerinde külrengi kalın bir kaput vardı. Odaya girip çelik başlığını çıkardı. Yalvaran bir sesle, "Kötülük edecek değilim," dedi, "Lütfen içeri girmeme izin verin."

Molly, "Ne istiyorsunuz?" dedi.

Adamın arkasından kapıyı kapattı Molly. Adam, "Yalnızca konuşmak istiyorum bayan, hepsi bu," dedi. "Sesinizi duymak istiyorum. Tüm istediğim bu."

"Saldıracak mısınız bana?"

"Hayır bayan, yalnızca biraz oturmama izin verin, sonra giderim."

"İstediğiniz nedir?"

Tonder açıklamaya çalıştı: "Anlayabilir misiniz bunu... inanabilir misiniz buna? Yalnızca kısacık bir süre için, bu savaşı unutamaz mıyız? Kısa bir süre, insan gibi karşılıklı konuşamaz mıyız, baş başa?"

Molly, uzun bir süre adama baktı; sonra, dudaklarında bir gülümseme belirdi: "Kim olduğumu bilmiyorsunuz, değil mi?"

Tonder, "Sizi kasabada gördüm," dedi, "güzel olduğunuzu biliyorum. Sizinle konuşmak istediğimi biliyorum."

Molly, hâlâ gülümsüyordu. Yumuşak bir sesle, "Kim olduğumu bilmiyorsunuz," dedi. Koltuğuna oturdu. Tonder ise çocuk gibiydi, ne yapacağını bilmeksizin ayakta duruyordu. Molly durgun bir yüzle, "yalnızsınız," dedi, "derdiniz bu, değil mi?"

Tonder dudaklarını yaladı. İstekle konuştu sonra: "İşte bu," dedi, "anlıyorsunuz. Anlayacağınızı biliyordum. Anlamak zorunda olduğunuzu biliyordum." Sözcükler ağzından ardı ardına dökülmeye başladı. "Hastalık kertesinde yalnızım. Sessizlik içinde, kin içinde yalnızım." Sonra yalvarırcasına, "Konuşamaz mıyız, azıcık olsun. konuşamaz mıyız?" dedi.

Molly, örgüsünü eline aldı. Ön kapıya bir göz atarak, "On beş dakikadan fazla kalamazsınız," dedi, "oturun, teğmen!"

Molly, yine kapıya baktı. Evde bir çıtırdı oldu. Tonder dikilip, "Biri mi var burada?" dedi.

"Hayır. Damda yığınla kar birikti. Temizleyecek erkeğim yok artık."

Tonder nazik bir sesle, "Kim yaptı bunu?" dedi. "Biz mi yaptık yoksa?"

Molly, gözlerini boşluğa dikerek uzaklara bakıp, başını salladı: "Evet."

Tonder oturdu: "Çok üzgünüm," dedi. Hemen ardından da "Bir şeyler yapabilseydim keşke," diye ekledi, "damı temizleteceğim."

"Hayır," dedi Molly, "olmaz!"

"Niçin olmasın?"

"Çünkü halk sizinle işbirliği yaptığımı düşünür. Beni dışlarlar. Dışlanmak istemem."

Tonder, "Evet, bunun nasıl olabileceğini anlıyorum," dedi, "hepiniz bizden nefret ediyorsunuz. Ama bana izin vererseniz, size, göz kulak olurum."

Molly denetimi eline geçirdiğini anlamıştı. Gözlerini kısıp hafif acımasız bir sesle, "Niye soruyor-

sunuz ki?" dedi. "Kazanan sizsiniz. Adamlarınızın sormaları gerekmiyor. İstediklerini alırlar."

"Benim istediğim bu değil," dedi Tonder, "bu biçimde olsun istemiyorum."

Molly güldü, hâlâ acımasızdı sesi: "Sizden hoşlanmamı istiyorsunuz, öyle değil mi, teğmen?"

Tonder yalnızca, "Evet," dedi. Sonra başını kaldırarak, "çok güzelsiniz," dedi, "çok sıcaksınız. Saçınız pırıl pırıl. Ah, bir kadının yüzündeki inceliği görmeyeli öylesine çok oldu ki!"

"Benim yüzümde bunları görebiliyor musunuz?" diye sordu kadın.

Tonder kadına dikkatle baktı: "Görmek istiyorum."

Kadın gözlerini önüne indirdi, sonunda: "Bana kur yapıyorsunuz, değil mi, teğmen?"

Adam beceriksiz bir tavırla, "Benden hoşlanmanızı istiyorum," dedi. "Elbette benden hoşlanmanızı isterim. Elbette bunu gözlerinizde görmek isterim. Sizi sokakta gördüm. Geçip gidişinizi izledim. Sizi tedirgin etmemeleri, dokunmamaları için emir verdim. Rahatsız eden oldu mu sizi?"

Molly, durgun bir sesle, "Teşekkür ederim; hayır, kimse rahatsız etmedi beni," dedi.

Hızlı hızlı konuşuyordu Tonder: "Şey, size bir şiir bile yazdım. Şiirimi görmek ister misiniz?"

Kadın alaycı bir sesle, "Uzun bir şiir mi?" dedi. "Birazdan gitmeniz gerekecek."

"Hayır, minicik bir şiir," dedi adam, "kısacık bir şiir parçası." Ceketinin iç cebine soktu elini, katlanmış bir kâğıt çıkarıp kadına verdi. Kadın lambaya doğru kaydıldı. Gözlüğüne takıp hafif sesle okudu:

*Gözlerin ki gökyüzünden derin.
Tutsağıyım, bırakmıyor beni;
Hüzünlü düşüncelerden bir deniz ki, fırtınalı
Yüreğimden taşıyor.*

Kadın kâğıdı katlayıp kucağında tutarak, "Bunu siz mi yazdınız, teğmen?" diye sordu.

"Evet."

Biraz alaylı bir sesle, "Benim için mi?" dedi kadın.

Tonder tedirgin bir tavırla yanıtladı: "Evet."

Kadın gözlerini adamdan ayırmadan, "Bunu siz yazmadınız, teğmen," dedi gülümseyerek, "öyle değil mi?"

Teğmen, yalanı yakalanmış bir çocuk gibi, gülümseyerek, "Hayır," dedi.

Molly, "Kimin yazdığını biliyor musunuz?" diye sordu.

Tonder, "Evet," dedi. "Heine yazmış. Başlığı, 'Mit dinen blauen Augen'dir Eskiden beri bayılırım bu şiire." Sıkıntılı bir kahkaha attı. Molly de onunla birlikte güldü. Birden karşılıklı gülmeye başladılar. Tonder, ansızın gülmeyi kesti; gözlerini umutsuzluk kaplamıştı. "Uzun süredir böyle gülmemiştim, dedi. "İnsanların bizi seveceklerini, bize hayran olacaklarını söylemişlerdi. Arna böyle olmadı. Bizden nefret ediyorlar yalnızca." Sonra zamana karşı yarışıyormuşçasına konuyu değiştirdi. "Çok güzelsiniz. Kahkahanız kadar güzelsiniz."

Molly, "Bana kur yapmaya başladınız, teğmen," dedi. "Hemen gitmelisiniz."

Tonder, "Belki size kur yapmak istiyorumdur," dedi. "Bir erkek aşksız olamaz. Aşksız ölür. İçi ku-

rur, göğsü kuru bir ağaçtan farksızlaşır. Yapayalnızım ben."

Molly kotuğundan kalktı. Ürkek ürkek kapıya baktı. Sonra sobaya doğru yürüdü; geri döndü, yüzü sertleşmişti; gözleri acımasızdı: "Benimle yatmak mı istiyorsunuz, teğmen?"

"Böyle bir şey demedim ben! Niye böyle konuşuyorsunuz?"

Molly, acımasız bir sesle, "Belki sizden tiksineceğimi biliyorum," dedi. "Bir zamanlar evliydim. Kocam öldü. Görüyorsunuz işte, kızoğlan kız değilim." Sesi çok acıydı.

Tonder, "Yalnızca benden hoşlanmanızı istiyorum," dedi.

Molly, "Biliyorum," dedi. "Uygar bir adamsınız siz. Sevişmenin, iki kişi arasında hoşlanma olduğunda daha dolu dolu, daha zevkli olduğunu biliyorsunuz."

Tonder, "Böyle konuşmayın!" dedi. "Lütfen böyle konuşmayın!"

Molly, hızla kapıya bir göz atıp, "Biz tutsak düşmüş bir halkız, teğmen," dedi. "Yiyeceğimizi aldınız elimizden. Açım. Eğer beni beslerseniz sizi daha çok severim."

Tonder, "Ne demek istiyorsunuz?" dedi.

"Sizi iğrendiriyor muyum, teğmen? Belki buna çabalıyorum. Fiyatım iki sosistir."

Tonder, "Böyle konuşamazsınız!" dedi.

"Sizin ülkenin kızlarına ne oldu, teğmen, son savaştan sonra? Bir erkek, bir yumurta ya da bir dilim ekmek karşılığında kızlarınızdan istediğini se-

çebiliyordu. Beni bedavaya götürmek mi istiyorsunuz, teğmen? Yoksa fiyat, çok yüksek mi geldi?"

"Beni bir an için aldattınız. Ama siz de benden tiksiniyorsunuz, öyle değil mi? Belki nefret etmezsiniz, diye düşünmüştüm."

"Hayır sizden nefret etmiyorum," dedi kadın, "açım ve... nefret ediyorum sizden!"

"Neye gereksiniminiz varsa veririm size, ama..."

Kadın onun sözünü kesti: "Başka bir ad vermek istiyorsunuz ona, öyle değil mi? Orospu istemiyorsunuz. Derdiniz bu mu?"

Tonder, "Derdimin ne olduğunu bilmiyorum," dedi. "Öylesine nefret dolu ki sözleriniz."

Molly kahkahayla güldü: "Aç olmak hoş değil," dedi. "İki tane sosis, iki tane güzel, tombul sosis dünyadaki en değerli şey olabilir."

"Bunları söylemeyin," dedi adam, "lütfen söylemeyin!"

"Niye söylemeyecek mişim? Gerçek bunlar."

"Gerçek değil! Gerçek olamaz!"

Molly, gözlerini bir an için adama dikti, sonra oturdu; gözleri, kucağına doğru bakıyordu: "Hayır, gerçek değil," dedi, "sizden nefret etmiyorum. Ben de yalnızım. Kar da iyice yığıldı dama."

Tonder ayağa kalkıp kadına doğru yaklaştı. İki eliyle kadının bir elini tutup, "Lütfen nefret etme benden," dedi yumuşak bir sesle. "Yalnızca bir teğmenim ben. Buraya gelmeyi ben istemedim. Benim düşmanım olmayı, siz de istemediniz. Ben bir erkek değilim yalnızca, ülkeleri ele geçiren bir erkek değilim."

Molly'nin parmakları, bir an için adamın ellerini sıktı. Sonra yumuşak bir sesle, "Biliyorum," dedi kadın, "evet, biliyorum."

Tonder, "Tüm bu ölümlerin içinde az da olsa yaşama hakkımız var," dedi.

Molly, elini bir an için adamın yanağına koyup, "Evet," dedi.

"Seni koruyacağım," dedi adam, "bütün bu cinayetlerin ortasında, birazcık da olsa yaşama hakkımız var." Eli kadının omzunda duruyordu. Birden kaskatı kesildi kadın; gözleri, kocaman kocaman açılmıştı. Sanki hayal görüyormuş gibi, bakışlarını ileriye doğru dikmişti. Tonder elini çekip, "Ne oldu?" diye sordu. "Ne var?" Kadının gözleri, dümdüz ileriye bakıyordu; kıpırdamıyordu. "Ne var?" diye yineledi Tonder.

Molly, büyülenmiş gibi konuşmaya başladı: "Okula yeni başlayan küçük bir çocuk gibi giydirdim onu. Korkuyordu. Gömleğini ben düğmeledim, rahatlatmaya çalıştım onu. Ama rahatlayacak gibi değildi. Çok korkuyordu."

Tonder, "Neden söz ediyorsun?" dedi.

Molly, anlattıklarını yaşıyor gibiydi: "Eve gelmesine niçin izin verdiler bilmiyorum. Kafası karışmıştı. Olup bitenlerden bir şey anlamıyordu. Giderken beni öpmeyi bile. Korkuyordu, çok da yürekliydi, tıpkı okula yeni başlayan küçük bir çocuk gibi."

Tonder ayağa kalktı: "Kocandı bu adam."

Molly, "Evet, kocam," dedi. "Belediye Başkanına gittim, ama elinden bir şey gelmiyordu onun da. Sonra uygun adım yürüyerek çıktı... ne çok düzgündü, ne de dikti yürüyüşü. Sonra sen çıkardın onu dışarı, sen kurşuna dizdin. Korkunç olmaktan

çok, inanılmaz gibi gelmişti bana o zaman. O zaman buna inanamamıştım."

Tonder, "Kocan!" dedi.

"Evet; şimdiyse bu sessiz evde, inanıyorum buna. Şimdi, dama tıka basa kar yığılmışken, buna inanıyorum. Gündoğumundan önceki yalnızlıkta, yarısı ısınmış yatakta, bunu o zaman anlıyorum."

Tonder kadının önünde duruyordu. Yüzü acıyla doluydu: "İyi geceler," dedi. "Tanrı yardımcın olsun. Yine gelebilir miyim?"

Molly duvara bakıyordu hâlâ: "Bilmiyorum," dedi.

"Geleceğim yine."

"Bilmiyorum."

Tonder kadına baktı, sonra sessizce kapıdan çıkıp gitti. Molly ise duvara bakıyordu hâlâ: "Tanrı yardımcım olsun." Bir süre duvara gözleri dikili oturdu. Kapı sessizce açılıp, Annie girdi içeri. Molly, onu görmemişti bile.

Annie kızarak, "Kapı açıktı," dedi.

Molly, yavaş yavaş gözlerini ona doğru çevirdi. Gözleri hâlâ, iri iri açılmıştı: "Evet. Ah evet, Annie."

"Kapı açıktı. Bir adam çıktı dışarı. Gördüm onu. Bir askere benziyordu."

Molly, "Evet, Annie," dedi.

"Buradaki adam asker miydi?"

"Evet askerdi."

Annie kuşkuyla, "Ne yapıyordu burada?" diye sordu.

"Bana kur yapmaya gelmiş."

Annie, "Neler yaptığını sorabilir miyim, küçük hanım?" dedi. "Onların yanına geçmedin, değil mi? Şu Corell gibi, onlardan yana mısın yoksa?"

"Hayır, onlardan yana değilim, Annie."

Annie, "Eğer Belediye Başkanı buradayken geri gelirlerse," dedi, "olacaklardan sen sorumlusun, bunu unutma!"

"Dönmeyecek geri. Dönmesine izin vermem."

Ama Annie kuşkuyu üzerinden atamamıştı: "Onlara gelmelerini söyleyeyim mi?" dedi. "Tehlike yok mu diyorsun?"

"Evet, hiçbir tehlike yok. Neredeler?"

"Dışarıda, çitin gerisindeler," dedi Annie.

"İçeri gelmelerini söyle onlara."

Annie çıktığında, Molly ayağa kalktı, saçını düzeltti, canlanmak için başını iki yana salladı. Kori-dorda ayak sesleri duyuldu. Uzun boylu, sarışın iki delikanlı girdi içeri. Üzerlerinde kısa denizci kaban-ları, koyu renkli dik yakalı birer kazak vardı. Başla-rına yün başlık geçirmişlerdi. Rüzgâr yanığı tenle-riyle, güçlü kuvvetli adamlardı. İkiz gibiydiler. Balık-çı Will Anders ile Tom Anders.

"İyi akşamlar, Molly. Duydun mu?"

"Annie anlattı. Gitmek için kötü bir gece."

Tom, "Açık bir geceden daha iyi," dedi. "Hava açık olsa uçakların görme tehlikesi var. Belediye Başkanı ne istiyor, Molly?"

"Bilmiyorum. Kardeşinizin başına gelenleri duy-dum. Çok üzüldüm."

Delikanlılardan bir ses çıkmadı. Sıkılmış gibiy-diler. Tom, "Nasıl olduğunu sen biliyorsun, herkes-ten çok üstelik," dedi.

"Evet, biliyorum."

Annie, içeri girdi yeniden. Boğuk bir sesle, "Geldiler!" dedi. Belediye Başkanı Orden ile Doktor Winter girdiler içeri. Paltolarını, başlıklarını çıkarıp

sedirin üzerine koydular. Orden, Molly'ye yanaşıp alnından öptü.

"İyi akşamlar, canım."

Annie'ye döndü sonra: "Kapıya yakın dur sen, Annie. Devriyeler geçerken bir kez, gittiklerinde de bir kez daha vur. Tehlike durumunda iki kez vur kapıya. Dış kapıyı bir iki parmak açık bırak ki, gelen olursa sesini duyabilesin."

Annie, "Olur, efendim," dedi. Dışarıya gitti. Kapıyı ardından kapattı.

Doktor Winter sobanın yanında ellerini ısıtıyordu: "Bu gece gideceğinizi duyduk delikanlılar," dedi.

"Gitmek zorundayız," dedi Tom.

Orden başıyla onayladı: "Evet, biliyorum. Co-rell'i de yanınıza alacağınızı duyduk."

Tom, acı acı güldü: "Tek doğru yolun bu olduğunu düşündük. Onun teknesini alıyoruz. Ortalıkta bırakamayız o adamı. Sokaklarda dolaşması iyi olmuyor."

Orden hüzünlü bir sesle, "Keşke basıp gitseydi buradan," dedi. "Onu yanınıza almanız tehlikeli olabilir."

Will kardeşinin sözlerini yineledi: "Sokaklarda dolaşması doğru değil o adamın. Halkın gözü önünden yok olmalı."

Winter, "Onu götürebilecek misiniz?" diye sordu. "Kendini korumaya çalışmıyor mu?"

"Ah, evet, bir bakıma çok dikkatli. Ama saat tam on ikide, yürüyerek evine gidiyor genellikle. Duvarın gerisine saklanacağız. Arka bahçeden denize taşıyiveririz onu. Teknesi de oraya bağlı. Bugün gidip yolculuk için hazırladık tekneyi."

Orden, "Keşke bunu yapmak zorunda kalmasaydınız," diye yineledi. "Fazladan tehlike yaratacak sizin için. Gürültü edecek olursa, devriyeler işitebilir."

Tom, "Gürültü falan çıkarmayacak," dedi. "Ayrıca denizde yok olup gitmesi, çok daha iyi olur. Kasabalılardan bazıları ona saldırabilir, o zaman da bir sürü insan öldürülecektir. Hayır, en iyisi o adamın denizde yok olup gitmesi."

Molly yeniden örgüsünü eline aldı: "Denize mi atacaksınız onu?" dedi.

Will kızarmıştı: "Denizi boylayacak, hanımefendi." Sonra Belediye Başkanına döndü. "Bizi görmek mi istemiştiniz, efendim?"

"Şey, evet, sizinle konuşmak istiyorum. Doktor Winter'le birlikte bir şeyler düşünmeye çalıştık... adalet, adaletsizlik, tutsaklık üzerine bir sürü şey konuşuluyor. Düşman eline düştük, ama tutsak edilebildiğimizi sanmıyorum."

Kapıda keskin bir tıkırtı oldu, odada sesler keldi. Molly'nin şişleri durdu, Belediye Başkanının öne uzattığı kolu havada kaldı. Kulağını kaşıyan Tom, elini olduğu yerde tutmuş, kaşımayı bırakmıştı. Odada kimse kımıldamıyordu. Tüm gözler kapıya doğru dönmüştü. Önce hafif hafif, sonra giderek daha gürültülü biçimde, askerlerin ayak sesleri, çizmelerinin kardaki gıcirtısı, geçip giderkenki konuşmaları duyuldu. Kapının önünden geçtiler; ayak sesleri, uzaklaşıp yok oldu. Kapı bir daha tıkırdadı. Odadakiler gevşediler.

Orden, "Annie dışarda üşüyecek," dedi. Sedir den paltosunu alıp iç kapıyı açtı, paltosunu uzattı aradan. "Bunu omuzlarına al, Annie," diyerek kapıyı kapattı.

"O olmasa ne yaparım bilmem? Her yere girip çıkıyor, her şeyi görüyor, duyuyor."

"Bir an önce gitmemiz gerekiyor. efendim," dedi Tom.

Winter, "Keşke şu Corell işini boşlasanız," dedi.

"Yapamayız bunu. Sokaklarda dolaşıp durması iyi olmuyor," dedi Tom. sonra soran gözlerle, Belediye Başkanı Order'e baktı.

Orden ağır ağır söze başladı: "Kısa ve öz konuşmak istiyorum. Küçük bir kasaba burası. Adalet ve adaletsizlik ufak tefek şeylerle bağlantılıdır. Kardeşiniz vurularak öldürüldü, Alex Morden de kurşuna dizildi. Bir hainden öç almak gerek. Halk kızgın, ama karşı çıkma olanağı yok. Bunların tümü de küçük şeylerle belirleniyor. İnsanlar insanlara karşı; fikirler değil çarpışan!"

Winter, "Bir doktorun yok etmeyi düşünmesi garip. ama sanırım, düşman eline düşen bütün insanlar direnmek ister," dedi. "Silahımız yok; ruhlarımız, bedenlerimiz yeterli değil bu iş için. Silahsız bir adamın yürek gücü de çöker."

Will Anders, "Bütün bunların anlamı nedir, efendim?" diye sordu. "Bizden ne istiyorsunuz?"

"Onlarla dövüşmek istiyoruz, ama yapamıyoruz," dedi Orden. "Şimdi de açlığı kullanıyorlar halkın üzerinde. Açlık zayıflık getirir. Siz delikanlılar İngiltere'ye gidiyorsunuz. Belki söyleyeceklerinize kimse kulak asmayacaktır, ama onlara bizden... küçük bir kasabadan haber götürün; silah versinler bize."

Tom, "Tüfek mi istiyorsunuz?" diye sordu.

Kapıda bir tıkırtı oldu yine, odadakiler oldukları yerde kaldılar. Dışarıda askerlerin sesi duyuldu. Ama bu kez daha hızlıydılar, koşuyorlardı. Will hızla kapıya doğru ilerledi. Koşuşan adımların çıkardığı sesler evin yanına yaklaştı. Boğuk sesli buyruklar duyuluyordu; askerler, koşarak geçip gittiler. Kapıda bir tıkırtı daha oldu.

Molly, "Birinin ardına düşmüş olsalar gerek," dedi. "Acaba bu kez kimin peşindeler?"

Tom tedirgin bir sesle, "Gitmemiz gerek artık," dedi. "Tüfek mi istiyorsunuz, efendim? Tüfek mi isteyelim onlardan?"

"Hayır, durumu anlatın onlara. Göz altındayız. Yapacağımız her girişim misillemeye karşılanacak. Eğer basit, gizli silahlarımız olsaydı, sinsice kullanabileceğimiz silahlar olsaydı, patlayıcılar, demiryollarını uçuracak dinamitler, elbombaları, hatta olanağı varsa zehir." Öfkeyle konuşuyordu. "Onurlu bir savaş değil bu. İhanet ve cinayetlerle dolu bir savaş. Bize karşı kullandıkları yöntemleri kullanalım biz de! İngiliz uçakları kocaman bombalarını madene atsınlar, ama bize de kullanabileceğimiz, saklayabileceğimiz, rayların altına sıkıştıracağımız, tankların altına koyacağımız küçük bombalar atsınlar. O zaman silahlanmış olacağız. Gizlice silahlanmış olacağız. O zaman düşman hangimizde silah olduğunu hiçbir zaman bilemeyecek. Uçaklar bize, basit silah getirsin. Onları nasıl kullanacağımızı biliriz biz!"

Winter söze karıştı: "Nerede patlayacağını hiçbir zaman bilemeyecekler. Askerler, devriyeler hangimizin silahlı olduğunu hiçbir zaman bilemeyecekler."

Tom alnını sildi: "Eğer sağ salim varabilirsek oraya, söyleriz efendim. Ama... şey, İngiltere'de, sıradan halkın eline silah vermek istemeyen insanlarn yönetimde etkili olduğunu duymuştum."

Orden, gözlerini ona dikti: "Ah! Bunu düşünmemiştim. Şey, göreceğiz bakalım. Eğer İngiltere'yi ve Amerika'yı hâlâ bu adamlar yönetiyorsa, dünya yitirilmiş demektir zaten. Dinlerlerse sizi, bu anlattıklarımızı söyleyin onlara. Yardım almak zorundayız, ama yardımı alabilirsek –yüzü iyice sertleşti– eğer yardımı alabilirsek, o zaman kendi başımızın çaresine kendimiz bakarız."

Winter söze karıştı: "Bize gizleyebileceğimiz, gerektiğinde kullanmak üzere toprağa gömebileceğimiz dinamit bile verseler, düşman bir daha rahat yüzü göremeyecektir, hiçbir zaman! Tüm donanımını havaya uçururuz."

Odadaki coşku dalgası iyice kabarmıştı şimdi. Molly, öfkeyle, "Evet," dedi. " O zaman düşmanın rahatıyla boğuşabiliriz. Uykusuyla savaşabiliriz. Sınırlarıyla dövüşürüz, inançlarıyla dalaşırız."

Will dingin bir tavırla, "Hepsi bu mu, efendim," diye sordu.

"Evet," diye başıyla onayladı Orden, "İşin özü bu."

"Peki, ya kulak asmayacak olurlarsa söylediklerimize?"

"Çabalayabilirsiniz, tıpkı bu gece denizde çabalayacağınız gibi."

"Hepsi bu mu efendim?"

Kapı açıldı. Annie sessizce içeri girdi. Orden sözlerini sürdürdü: "Hepsi bu. Eğer şimdi gitmeniz gerekiyorsa, Annie'yi göndereyim yolu kolaçan et-

sin." Başını kaldırıncı Annie'nin içeri girmiş olduğunu gördü. Annie, "Bir asker geliyor yoldan yukarı," dedi, "demin buradan çıkan askere benziyor. Siz gelmeden önce, Molly'nin yanında bir asker vardı."

Hepsi Molly'ye baktı. Annie, "Kapıyı kilitledim," dedi.

"Ne istiyor?" diye sordu Molly. "Niye geliyor yine?"

Dış kapı, yavaşça vuruldu. Orden, Molly'nin yanına yaklaştı: "Ne oluyor, Molly? Başın dertte mi yoksa?"

"Hayır," dedi kadın, "hayır! Arkadan çıkın siz. Arka kapıdan çıkabilirsiniz. Hadi, hemen çıkın!"

Ön kapı sürekli çalınıyordu. Kısık bir erkek sesi duyuldu. Molly mutfığa açılan kapıyı açtı: "Hadi, çabuk, çabuk!" dedi.

Belediye Başkanı kadının önüne dikildi: "Başın dertte mi, Molly? Bir şey yapmadın ya?"

Annie soğuk bir sesle, "Aynı askere benziyor," dedi, "demin burada bir asker vardı."

Molly, Belediye Başkanına, "Evet," dedi. "Demin bir asker vardı burada, evet."

Belediye Başkanı, "Ne istiyormuş?" diye sordu.

"Bana kur yapmak istedi."

"Yapmadı mı peki?" dedi Orden.

"Hayır," dedi kadın, "yapamadı. Şimdi gidin, ben çözümlerim."

Orden, "Molly," dedi, "eğer başın dertteyse, bırak yardım edelim sana."

"Benim derdime kimse çözüm bulamaz," dedi kadın. "Gidin şimdi." İterek kapıdan dışarı çıkardı onları Molly.

Annie geride kalmıştı. Molly'ye baktı: "Küçük hanım, bu askerin derdi nedir."

"Derdinin ne olduğunu bilmiyorum."

"Ona bir şey anlatacak mısın?"

şaşkın bir sesle, "Hayır," dedi Molly, "hayır?" Sonra keskin bir sesle, "Hayır Annie, bir şey söylemeyeceğim!" diye ekledi.

Annie kadına kaşlarını çattı: "Küçük hanım ona bir şey anlatmazsanız iyi olur!" Sonra dışarı çıkıp kapıyı arkasından kapadı.

Ön kapı sürekli çalınıyordu. Kapıdan bir erkeğin sesi duyuluyordu.

Molly, odanın ortasındaki lambaya doğru ilerledi. Yükünün altında eziliyor gibiydi. Başını eğip lambaya baktı. Masaya baktı, örgüsünün yanında duran makası gördü. şaşkınlıkla, keskin yanından tutarak, makası aldı eline. Makas, kadının elinde bıçak gibi duracak bir duruma gelene değin, parmaklarının arasından kaydı. Kadının gözleri korku doluydu. Gözlerini indirip lambaya baktı. Işık kadının yüzünde dalgalanıyordu. Molly yavaş yavaş makası kaldırıp giysisinin içine yerleştirdi.

Kapı sürekli olarak vuruluyordu. Kadın kendini çağırın sesi duydu. Bir anlığına masaya abandı, sonra üfleyerek lambayı söndürdü. Oda kömür sobasındaki kırmızı nokta dışında kapkaranlıktı. Kapıyı açtı kadın. Sesi, gergin ama tatlıydı: "Geliyorum, teğmen, geliyorum," diye seslendi.

YEDİNCİ BÖLÜM

Bembeyaz, hafif soluk ayışığı karanlık, duru geceyi aydınlatıyordu. Rüzgâr kuru kuru esiyor, karın üzerinde ezgiler mırıldanıyordu sanki. Dingin bir rüzgârdı. Kuzey Kutbunun en soğuk noktasından düzenli, kesintisiz olarak üfürüp duruyordu. Toprağı örten kar, derin ve kum gibi kuruydu. Evler kar kümelerindeki çukurların içine yerleşmiş duruyorlardı. Pencereleeri karanlıktı. Pancurlar soğuktan korunmak için sıkı sıkıya örtölüydü. Bacalardan incecik bir duman yükseliyordu yalnızca.

Kasabada, kaldırımlar buz kesip katılaşmış, sertleşmiş karla örtölüydü. Sokaklar dertli, soğuktan titreyerek dolaşan devriyeler dışında bomboştu, sessizdi. Evler geceye yaslanmışlardı kapkara; sabaha doğru evlerin içini akşamın sıcaklığından arta kalan hafif bir ılıkılık ısıtıyordu. Madenin girişinin yanında duran nöbetçiler, gökyüzünü kolluyorlardı; toplarını gökyüzüne çevirmişlerdi. Dinleme aygıtlarıyla göğü tarıyorlardı Bombardıman uçakları için çok elverişli, duru bir geceydi çünkü. Böyle gecelerde, çelik iğler kuş gibi ılık çalarak havadan yağıyor, yerde büyük bir gürültüyle parça parça oluyordu. Bu gece, ayın cılız ışığına karşın gökyüzünden bakıldığında yeri görmek olanaklıydı.

Köyün bir ucunda, küçücük evlerin arasında, bir köpek soğuktan ve yalnızlıktan yakınırcasına uluyordu. Burnunu göğse kaldırmış, dünyanın kendisine yakıştırdığı durumu uzun uzun, dolu dolu anlatıyordu Tanrı'sına. Deneyimli bir şarkıcıydı. Gırtlığının tüm gücüyle uluyordu. Sesinin geniş bir yayılma alanı vardı; sesini istediğinde denetleyebiliyordu. Devriye kolunu oluşturan altı asker, sokaklarda bir aşağı bir yukarı ağır ağır, sebatla ve bezginlik içinde yürürken köpeğin ezgisini duydu. Kaputlarının içine iyice büzülmüş askerlerden biri, "Bana her gece daha da kötülüyormuş gibi geliyor bu köpek," dedi. "Bence öldürmemiz gerek onu."

Bir başkası karşılık verdi: "Neden? Bırak ulusun! Benim hoşuma gidiyor. Memlekette uluyup duran bir köpeğim vardı. Ona hiç engel olmazdım. Sarıydı rengi. Köpek ulumasına hiç aldırırmam." Duygusuz, cansız bir sesle, "Öbürlerini aldıklarında benim köpeğimi de aldılar," diye ekledi.

Onbaşı, "Gereksinim duyulan yiyeceği köpeklerin yemesine izin verilemezdi," dedi.

"Sakin ha, yakındığım falan yok. Bunun zorunlu olduğunu biliyorum. Önderler gibi plan yapmam. Benim garibime giden, buradaki bazı insanların köpek beslemesi. Üstelik bizim kadar bile, yiyecekleri yok. Yine de insanların da köpeklerin de kemikleri sayılıyor açlıktan."

"Salak bu insanlar," dedi onbaşı, "savaşı çabucak yitirmelerinin nedeni de bu. Bizim gibi plan kuramıyorlar."

"Bu iş bittikten sonra yine köpeklerimiz olacak mı, acaba?" dedi asker. "Herhalde Amerika'dan ya da başka yerlerden köpek alıp yeniden beslemeye

başlayabiliriz. Amerika'da ne tür köpekler vardır dersin?"

"Bilmiyorum," dedi onbaşı, "büyük bir olasılıkla her şeyleri gibi köpekleri de kaçıktır onların." Sonra konuşmayı sürdürdü: "Doğrusu köpeklerin bir işe yaradığı da yok. Belki köpeklerle hiç uğraşmasak daha iyi olur, güvenlik işi dışında."

"Belki de öyledir," dedi asker. "Önderin köpeklerden hoşlanmadığını duymuştum. İşittiğime göre, köpek gördüğünde kaşınmaya, aksırmaya başlıyormuş."

"İnsan her tür şeyi duyar," dedi onbaşı. "Hey, dinleyin!" Devriyeler oldukları yerde durdular. Çok çok uzaktan, arı vızıltısı gibi uçak sesleri duyuluyordu.

"İşte, geliyorlar," dedi onbaşı, "neyse, hiçbir yerde ışık yok. En son iki hafta önce gelmişlerdi, öyle değil mi?"

"On iki gün önce," dedi asker.

Madendeki nöbetçiler de uçakların uzaktan gelen seslerini duymuştu. "Yüksekten uçuyorlar," dedi bir çavuş. Yüzbaşı Loft, çelik başlığının kıyısından gökyüzünü iyice görebilmek için başını arkaya devirdi. "Öyle sanıyorum ki, yirmi bin ayaktan daha yüksekte uçuyorlar," dedi. "Belki geçip giderler."

"Sayıları da çok değil." Çavuş kulaklarını dikmiş dinliyordu: "Üçten fazla olduğunu sanmam. Topçulara haber salayım mı?"

"Tetikte olsunlar yeter; sonra da Albay Lan-ser'e haber ver... yok, yok ona haber vermeye gerek yok. Belki de buraya gelmiyorlardır. Tam üstümüzde neredeyse, ama hâlâ dalış yapmadılar."

"Tepemizde çember çiziyorlar sanki," dedi çavuş, "iki taneden fazla olduğunu sanmam."

Kasabalılar yataklarında duymuşlardı uçakları. Kuş tüyü yataklarında büzülüp kulak kesilmişlerdi. Bu hafif ses, Belediye Başkanının konağında, Albay Lanser'i de uyandırmıştı. Lanser sırtüstü dönmüş, gözlerini iyice açarak karanlık duvara dikmişti. Sesi, daha iyi duyabilmek için, soluğunu tutuyordu. Yüreği öylesine çarpmaya başladı ki, soluk alırkenki kadar bile duyamaz oldu sesi. Belediye Başkanı Orden uçakları uykusunda işitip, onlarla ilgili bir düş görmeye başladı. Uykusunda kıpırdanıp bir şeyler fısıldıyordu.

İki çamur renkli bombardıman uçağı, gökyüzünün derinliğinde çember çizerek dolanıyordu. Gaz kesip süzülerek dönmeyi sürdürdüler. Her birinin tam ortasından birbiri ardından yüzlerce incecik, küçük şey atılıyordu şimdi. Atılan şeyler birkaç metre indikten sonra, üzerlerinde küçük paraşütler açıldı, küçük paketçikler sessizce, yavaş yavaş yeryüzüne doğru sürüklenmeye başladı. Uçaklar, yeniden istim verip yükseldiler; sonra istim kesip dönmeye başladılar yine. Yeniden bir sürü küçük nesne atıldı, sonra uçaklar geldikleri yöne dönüp gözden yok oldular.

Minicik paraşütler şeytanarabası gibi havada yüzüp duruyordu. Rüzgar esintisi onları birbirinden ayırıyor, tıpkı şeytanarabasının uçlarındaki tohumların dağılışı gibi dağıtıyordu. Öylesine yavaşça sürükleniyorlar, öylesine yumuşak biçimde toprağa iniyorlardı ki, bazen otuz santimlik dinamit paketleri karın içinde dimdik kalıyor, küçük paraşütler de onların üzerini yumuşakça örtüveriyordu. Karda simsiyah görünüyorlardı. Bembeyaz tarlaların, tepeler-

deki koruların ortasına iniyorlardı. Bazıları ağaçlara takılıp, dallardan sarkıyordu. Kimisi küçücük kasabadaki evlerin damına inmişti, kimisi de küçücük ön bahçelere. Biri de, kasaba alanındaki Misyoner St. Albert yontusunun başının tepesinde birikmiş olan karın üzerine inmiş, dimdik duruyordu.

Küçücük paraşütlerden biri sokakta devriyelerin önüne düştü. Çavuş, "Dikkat!" dedi. "Saatli bomba bu!"

"O denli büyük değil ama," dedi askerlerden biri.

"Neyse, yine de ona yanaşmayın." Çavuş el fenerini uzatıp pakete tuttu. Mendil büyüklüğünde, açık mavi renkli bir paraşüttü bu. Paraşüte mavi kâğıda sarılı bir paket bağlanmıştı.

Çavuş, "kimse elini sürmesin buna," dedi. "Harry, sen madene gidip yüzbaşıya haber ver. Bu arada biz de merete göz kulak olalım."

Geç ağardı tanyeri. Kırılıktaki evlerinden çıkanlar, karın üzerindeki mavi benekleri gördüler. Hemen onların yanına gidip ellerine aldılar. Kâğıdı açıp basılı sözcükleri okudular. Armağanı görmüşlerdi; armağanı bulanlar uzun bonuyu hırsızlamasına alıp paltolarının altına sokuyorlardı. Sonra da, gizli bir yer bulup saklıyorlardı.

Armağanlar, çocukların da kulağına gitmişti. Paskalya yumurtası avına çıkmışçasına dört bucağı tarıyorlardı. Şanslı bir çocuk mavi rengi gördüğünde koşturarak ödüle doğru gidiyor, paketi açıyor, sonra da tüpü saklayıp ana babasına haber veriyordu. Korkup, tüpleri askerlere teslim edenler de vardı, ama bunların sayısı parmakla gösterilecek denli azdı. Bu arada askerler de öbür koldan

paskalya yumurtası avına girişmişlerdi. Ama çocuklar kadar başarılı olamıyorlardı bu işte.

Belediye Başkanının konağındaki konuk odasındaki yemek masası, Alex Morden'in kurşuna dizildiği gün yerleştirildiği yerde, çevresinde koltuklarla duruyordu. Belediye Başkanının konağı olduğu zamanki inceliğinden iz bile kalmamıştı odada. Ortalıkta koltuk bırakılmadığı için, duvarlar çok çıplak görünüyordu. Üzerinde birkaç parça kâğıdın sağa sola saçılmış olarak durduğu masa, odayı resmi bir büroya benzetmişti. Şöminenin üzerindeki saat dokuzu vurdu. Bulutlarla örtülü, yarı aydınlık bir gündü. Gündoğumuyla birlikte kocaman kar bulutları da bastırmıştı.

Annie, Belediye Başkanının odasından çıktı; saldıran doğan örneği, masanın üzerine kapanıp oradaki kâğıtlara baktı. Bu sırada Yüzbaşı Loft girdi içeri. Annie'yi görünce kapının eşiğinde durdu.

"Ne yapıyorsun burada?" diye sordu.

Annie yüzünü sarkıtarak, "Buyurun, efendim," dedi.

"Sana burada ne yapıyorsun dedim!"

"Ortalığı toparlamayı düşünüyordum, efendim."

"Her şeyi olduğu gibi bırak, git buradan!"

Annie, "Baş üstüne, efendim," dedi; yüzbaşı kapıda gözden yitene değin bekledi, sonra da sıvı-sıp çıktı odadan.

Yüzbaşı kapının eşiğinde geri dönüp, "Tamam, getirin içeri," dedi. Yüzbaşının ardından bir asker girdi. Tüfeği bir kayışla omzuna asılıydı. Kucağında bir sürü mavi paket vardı. Paketlerin uçlarından küçük ipler ve mavi kumaş parçaları sarkıyordu.

Loft, "Masanın üzerine koy," dedi. Asker çekinerek paketleri masaya bıraktı. "Şimdi yukarı çık, Albay Lanser'e burada... bu şeylerle birlikte olduğumu bildir." Asker topuklarının üzerinde dönerek odadan ayrıldı.

Loft, masaya doğru yaklaşıp paketlerden birini aldı eline. Yüzünü, sıkıntıyla buruşturdu. Küçük mavi paraşüt bezini başının üzerine kaldırdı, sonra bıraktı. Bez parçası açıldı, paket yere doğru yavaş yavaş düştü. Paketi yeniden eline alıp, yokladı

O sırada Albay Lanser girdi içeri. ardından da Binbaşı Hunter Hunter'in elinde sarı renkli kare biçiminde bir kâğıt vardı. Lanser, "Günaydın, yüzbaşı," diyerek masanın başına gitti, oturdu. Kısa bir süre, masanın üzerindeki küçük tüp yığınınına baktı. Sonra uzanıp tüplerden birini aldı. "Otur, Hunter," dedi. "İnceledin mi bunları?"

Hunter bir koltuk çekip oturdu. Elindeki sarı kâğıda bakıyordu: "Çok ayrıntılı incelemedim," dedi. "On yıllık demiryolunda üç ayrı parçalanma oldu."

"Tamam, şunlara bir bak da ne düşündüğünü söyle," dedi Lanser

Hunter tüplerden birini alıp dış kabını soyarak açtı. Kabın içinde tüpe bitişik küçük bir paket vardı. Hunter bir bıçak çıkarıp tüpü kesti. Yüzbaşı Loft, adamın omzunun üzerinden, yaptığına bakıyordu. Hunter kesiği kokladı, parmaklarını birbirine sürterek, "Gülünç," dedi. "Tecimsel dinamit bu. Sınamadan nitrogliserin yüzdesini anlayamam." Tüpün ucuna baktı: "Başlığı sıradan," dedi, "civalı patlayıcı, bir de... öyle sanırım ki, yaklaşık bir dakikalık bir fitil." Tüpü masaya fırlattı. "Çok ucuz çok da basit," dedi sonra.

Albay, Loft'a bakarak, "Bunlardan ne kadar atılmıştır dersin?" diye sordu.

"Bilmiyorum, efendim," dedi Loft, "elli tane topladık, ayrıca yaklaşık doksan tane de paraşüt var elimizde. Her nedense, tüpü alanlar paraşütleri bırakıyor. Herhalde, daha bulamadığımız bir sürü dinamit vardır."

Lanser elini salladı: "Önemli değil zaten," dedi. "İstedikleri kadar atabilirler. Buna engel olamayız, onlara karşı da kullanamayız bunu. Kimseyi tutsak falan etmediler ki."

Loft haşın bir sesle, "Topunun köküne kibrit suyu dökebiliriz ama," dedi.

Hunter, çubuklardan birinin tepesindeki bakır başlığı zorluyordu. Lanser, "Evet... bak bunu yapabiliriz," dedi. Sonra Hunter'e döndü. "Paketlerin kaplandığı kâğıda baktın mı Hunter?"

"Daha bakmadım, zamanım olmadı.

"Tam bir şeytanlık, bu şey," dedi Albay Lanser "Kaplama kâğıdı mavi renk. Kolaylıkla görülsün diye maviyi kullanmışlar. Sonra dışarıdaki sargıyı açtığında, işte karşınızda –küçük paketi aldı eline– karşınızda bir parça çikolata. Herkes bunun ardına düşecektir bu durumda. Bahse girerim, bizim askerler bile çikolatayı aşırıyordur. Çocuklar paskalya yumurtaları ararcasına bunların peşine düşecektir."

Bir asker girdi içeri. Albayın önüne kare biçiminde sarı bir kâğıt koyup geri çekildi. Lanser kâğıda baktıktan sonra, kulakları tırmalayıcı bir kahkaha attı: "Bu da sana gelmiş Hunter. Senin yolda iki parçalanma daha olmuş."

Hunter incelediği bakır başlıktan gözlerini kal-

dırıp, "Bu çok yaygın mı acaba?" diye sordu. "Her yere atıyorlar mı bunları?"

Lanser düşünceliydi: "Garip olan da bu. Başkentle konuştum. Yalnızca buraya atmışlar."

Hunter, "Peki bu ne anlama geliyor sizce?" diye sordu.

"Bunu yanıtlamak çok zor. Sanırım burayı deneme yeri olarak seçtiler. Bu yöntem burada işe yararsa, başka yerlerde de kullanacaklar. İşe yaramazsa vazgeçecekler."

"Ne yapacaksınız şimdi?" diye sordu Hunter.

"Başka yerlere atılmasını önlemek için, bu işi, aman vermeksizin bastırmam yolunda emir aldım."

Hunter, "Demiryolundaki beş kırığı nasıl onaracağım?" diye sızlandı. "Elimde ray bile kalmadı."

"Eski yan yollardan birkaçını sökmen gerekecek anlaşılan."

Hunter, "Berbat bir yol olacak o zaman," dedi.

"Eh, sonuçta bir yol olacak ya, sen ona bak!"

Binbaşı Hunter, parçaladığı tüpü, masanın üzerindeki öbeğin arasına fırlattı. Loft araya girerek, "Bu işe bir an önce engel olmalıyız komutanım," dedi. "Bunları toplayanları, daha kullanma olanağı bulmadan tutuklayıp cezalandırmalıyız. Halkın güçsüz olduğumuzu düşünmemesi için, bir an önce işe koyulmamız gerekir."

Lanser ona gülümseyerek bakıyordu: "Hele şöyle biraz yavaş gel yüzbaşım," dedi, "önce sorunu iyice saptayalım, çareleri sonra düşünüyoruz."

Öbekten bir paket daha alıp açtı Lanser. Küçük çikolata parçasının tadına baktı: "Şeytanca bir buluş bu," dedi, "üstelik çikolatanın da tadına doyum

olmuyor doğrusu. Ben bile dayanamam buna. Torbayı bul ödülü kazan!" Sonra dinamiti aldı eline. "Bu dinamitle ilgili gerçek düşüncen nedir Hunter?"

"Söyledim ya size! Çok ucuz, ufak tefek işler için de çok etkili. Başlıklı bir dinamit; bir dakikalık fitili kullanmasını biliyorsanız çok işe yarar. Bilmiyorsanız beş para etmez."

Lanser kâğıdın iç yüzündeki basılı yazıyı inceledi: "Okudunuz mu bunu?"

"Bir göz atmıştım," dedi Hunter.

"Ben okudum. Sizin de dikkatle dinlemenizi istiyorum şimdi," dedi Lanser. Kâğıdı okumaya başladı: "Düşmana tutsak olmayan halka: Bunu saklayın. Kendinizi ele vermeyin. Daha sonra gereksiniminiz olacak buna. Dostlarınızdan bir armağan. Siz de ülkenizi ele geçirenlere armağan edeceksiniz. Bununla büyük işlere kalkışmayın." Lanser, el ilanının bazı yerlerini atlayarak okumayı sürdürdü. "...Şimdi şunu dinleyin... 'kırsal alandaki demiryolları'; 'gece çalışın'; 'ulaşımı engelleyin'. Bakın bir de ne diyor: 'Yönergeler: raylar. Çubuğu rayın altına, ek yerlerine yakın olarak yerleştirin. Bir bağlantıya dayayın sıkı sıkıya. Yerine sağlam oturması için, çevresini çamurla ya da karı iyice sıkıştırarak pekiştirin. Fitili ateşlediğinizde, patlamadan önce yavaş yavaş altmışa kadar sayabilirsiniz.' "

Başını kaldırıp Hunter'e baktı. Hunter de, "Doğru," dedi. Lanser, elindeki kâğıda baktı yeniden, bazı yerleri atlayarak okumayı sürdürdü:

" 'Köprüler: Dayanıklılığını azaltır, tümüyle tahrip etmez.' Şimdi de şuraya kulak verin... 'İletim direkleri', bir de şurası ' kanallar, kamyonlar' Lanser mavi el ilanını masaya koyarak, "İşte böyle!" dedi.

Loft öfkeyle, "Bir şeyler yapmamız gerek!" dedi. "Bunu denetim altına almanın bir yolu olmalı. Merkezden ne diyorlar?"

Lanser dudaklarını büzdü. Parmaklarını tüplerden birinin üzerinde gezdirdi: "Onlar bir şey söylemeden de ne söyleyebileceklerini anlatabilirdim size. Şöyle emirler aldım: 'Bubi tuzakları kurun, çikolatayı zehirleyin.' " Bir an duralayıp, "Hunter," dedi, "İyi, sadık bir askerim ben, ama bazen, merkezin parlak düşüncelerini duyduğumda, sivil olmayı, yaşlı, sakat bir sivil olmayı istiyorum doğrusu. Uğraştığımız insanları salak sanıyor bunlar. Yoksa, onların zekâ ölçüsü de bu mu acaba?"

Hunter, eğleniyor gibiydi: "Öyle mi acaba?"

Lanser kesin bir sesle, "Hayır, değil," dedi, "ama olacıklara bakalım: Adam bunlardan birini alacak, sonra bubi tuzağımızla parça parça olacak. Bir çocuk çikolatayı yiyecek, striknin zehirlenmesinden ölecek. Peki sonra?" Gözlerini aşağıya çevirip ellerine baktı. "Bunlara dokunmadan önce so-
payla dürtecekler ya da kementle çekecekler. Lanet olsun! Birbaşım, akıllı insanlar bunlar. Salakça tuzaklara iki kez düşmezler."

Loft boğazını temizleyerek, "Komutanım," dedi, "bozguncu sözler bunlar. Bir şeyler yapmamız gerek. Niçin yalnızca buraya attılar dinamiti, bu konuda ne düşünüyorsunuz, efendim?"

Lanser, "İki nedenden biri," dedi. "Burası ya gelişigüzel seçildi ya da bu kasabayla dışarısı arasında bir bağlantı var. Birkaç gencin kaçtığını biliyoruz."

Loft donuk bir sesle, "Bir şeyler yapmalıyız, efendim," diye yineledi.

Lanser ona dönmüştü şimdi: "Seni Genelkur-maya önermeyi düşünüyorum. Sen ise, sorunun ne olduğunu bile anlamadan işe girişmek istiyorsun. Bu yeni bir başarı türü. Eskiden, yenilen bir halkı si-lahsızlandırmak, onları dünyadan habersiz tutmak olanaklıydı. Şimdiyse, radyo dinliyorlar, engel ola-mıyoruz onlara. Radyolarını bile bulamıyoruz."

Kapının eşiğinde bir asker belirdi: "Bay Corell sizi görmek istiyor komutanım!"

Lanser, "Beklemesini söyle," diye karşılık verdi askere. Loft'la konuşmaya devam etti. "El ilanları dağıtıyorlar, gökyüzünden silah yağıyor onlara. Şimdi dinamit. Yüzbaşı, çok yakında el bombaları, sonra da belki zehir "

Loft tasalı bir sesle, "Daha zehir atmadılar," dedi.

"Atmadılar, ama atacaklardır. Halkın elinde o küçük oyuncak oklardan olursa, adamlarımızın ruhsal durumu, hatta sizin ruhsal durumunuz ne duruma gelir düşünsenize! Bilirsin o okları, hani bir hedefe atılan, uçları belki de siyanüre batırılmış kü-çücük gülünç şeyler.. Sessiz, miniminicik. Havada giderken sesi hiç duyulmaz. Üniformayı deler ge-çer, sessiz sedasız. Ya adamlarımız ortalıkta arse-nik olduğunu öğrenirlerse? Sen, ya da onlar gönül rahatlığıyla yemek yiyebilir misiniz, bir şey içebilir misiniz?"

Hunter kupkuru bir sesle, "Düşman adına, kar-şı saldırı planı mı hazırlıyorsunuz, komutanım?" dedi.

"Hayır, olacakları önceden kestirmeye çalışıyo-rum yalnızca."

Loft, "Komutanım," dedi, "bu dinamitlerin ardı-na düşmemiz gerekirken, burada oturmuş konuşı-

yoruz. Eğer halkın örgütlenme girişimi söz konusuysa, bunu öğrenip bastırmak zorundayız."

"Evet," dedi Lanser, "bastırmak zorundayız. Anlaşılan acımasızca bastırmak zorundayız üstelik. Yanına birkaç adam al, Loft. Prackle de topla-sın adamlarını. Keşke daha çok genç subayımız olsaydı. Tonder'in öldürülmesi çok kötü oldu. Kadınlardan niçin uzak duramadı o çocuk anlamıyorum!"

"Teğmen Prackle'ın davranışlarını hiç beğenmiyorum komutanım," dedi Loft.

"Ne yapıyor?"

"Bir şey yaptığı yok. Ama çok sinirli, içine kapalı."

"Evet," dedi Lanser, "biliyorum. Bu konuyu, uzun uzun konuşmuştuk. Bunca çok konuşsamam şimdiye çoktan tümgeneral olmuştum zaten. Gençlerimizi utku için eğittik. Utkun olduğumuzda çok parlaklar, görkemliler. Bu yadsınamaz. Ama yenilgide, nasıl davranacaklarını bilmiyorlar. Başka gençlerden daha parlak, çok daha yürekli olduklarını anlattık onlara. Öbür gençlerden daha yürekli, daha parlak olmadıklarını öğrendiklerinde de elleri ayakları kesiliverdi."

Loft kırıncı bir sesle, "Yenilgi derken neyi kastediyorsunuz?" dedi. "Yenilmiş falan değiliz ki!"

Lanser başını kaldırıp Loft'a baktı uzunca bir süre. Bakışları buz gibiydi. Bir şey söylemedi. Sonunda Loft'un bakışları titredi: "Komutanım," dedi.

"Teşekkür ederim," dedi Lanser.

"Başkalarından bunu istemiyorsunuz, efendim."

"Bunu düşünmüyorlar onlar, dolayısıyla aşağılayıcı gelmiyor. Ama savsaklarsan aşağılayıcı olur."

"Evet komutanım," dedi Loft.

"Şimdi işinin başına dön; Prackle'ı gözünün önünden ayırma. Araştırmaya başlayın. Açıkça karşı konulmadığı sürece, adam öldürülmesini istemiyorum, anlaşıldı mı?"

"Baş üstüne komutanım!" dedi Loft. Askerce bir selam verip, odadan çıktı.

Hunter gülerek Albay Lanser'e baktı: "Fazlaca hırpaladınız onu."

"Zorunluydum buna. Korkuyordu. Bu tür insanları tanırım. Korktuklarında sıkıdüzeri altına alınmaları gerekir, yoksa darmadağın olurlar. Başka insanların sevgiye sığınması gibi, bunlar da sıkıdüzenden yardım umarlar. Artık şu raylarıyla uğraşmaya başlasan iyi olur sanırım. Bu gece havaya uçurulmalarını bekleyebilirsin."

Hunter ayağa kalkıp, "Olur," dedi. "Anlaşılan emirler yukarıdan geliyor, değil mi?"

"Evet?"

"Şey mi...?"

Lanser, "Ne olduklarını bilirsin," diyerek Hunter'in sözünü kesti. "Nasıl olmaları gerektiğini bilirsin. Baş çekenleri yakala, onları kurşuna diz; rehin al, rehineleri kurşuna diz. Daha çok sayıda rehin al, onları da kurşuna diz –sesi yükselmişti, ama birden fısıldar gibi konuşmaya başladı– kin iyice büyüsün, aramızdaki uçurum iyice derinleşsin."

Hunter duraksadı: "Listedeki adlardan cezalandırdıkları var mı?" diyerek, belli belirsiz Belediye Başkanının yatak odasını gösterdi.

Lanser başını salladı: "Hayır, daha değil. Şu ana kadar yalnızca tutuklu onlar."

Hunter durgun bir sesle, "Albayım," dedi, "belki de çok yoruldunuz... sizi önermemi ister misiniz? Biliyorsunuz... isterseniz çok yorulduğunuzu bildirebilirim yukarıya."

Lanser, eliyle gözlerini örttü bir an için. Sonra omuzları dikleştirdi, yüzü gerildi. "Sivil değilim ben, Hunter. Subay sıkıntımız var zaten. Bunu biliyordun. Haydi, işinin başına dön, binbaşım. Corell'i görmem gerek."

Hunter gülümsedi. Kapıya gidip açtı, kapının dışına doğru, "Evet, burada," dedi. Sonra omzunun üzerinden Lanser'e bakarak konuştu: "Prackle sizinle görüşmek istiyor."

"Gönder içeri," dedi Lanser.

Prackle içeri girdi. Yüzü asıktı. Davranışlarında, belirgin bir saldırganlık okunabiliyordu.

"Albay Lanser, efendim, ben..."

"Otur," dedi Lanser, "otur da dinlen biraz. İyi bir asker ol, teğmen."

Prackle'ın kaba tavrı bir anda yok olmuştu. Oturup dirseklerini masaya yasladı: "Ben..."

"Konuşma bir süre için," dedi Lanser, "ne olduğunu biliyorum. Böyle olacağını düşünmemiştin, değil mi? Çok daha iyi olacağını düşünmüştün."

"İğreniyorlar bizden, tiksiniyorlar," dedi Prackle, "öylesine iğreniyorlar ki!"

Lanser gülümsedi: "Sorunun ne olduğunu anlıyorum galiba. İyi asker olmak için genç olmak gerek; genç erkeklerin de genç kadınlara gereksinimi var; bu mu sorun?"

"Evet, bu."

"Peki." dedi Lanser incelikli bir sesle, "kız sende tiksiniyor mu?"

Prackle apışıp kalmıştı. Lanser'e bakarak, "Bilmiyorum, efendim," dedi. "Zaman zaman bana yalnızca acıdığını düşünüyorum."

"Sen de çok üzülüyorsun öyle mi?"

"Buradan hiç hoşlanmadım, efendim."

"Hoşlanmadın, çünkü eğlenceli olacağını sanmıştın, değil mi? Teğmen Tonder kendini dağıttı, dışarı fırladı sonra ve bıçakladılar onu. Seni mecnunkete gönderebilirim. Burada, sana gerek duyduğumuzu bile bile mecnunkete gönderilmeyi ister misin?"

Prackle tedirgin bir sesle, "Hayır efendim, istemem," dedi.

"Güzel. Şimdi sana anlatacaklarımı anlayacağından eminim. Artık yalnızca genç bir erkek değilsin. Her şeyden önce askersin. Rahatının, keyfinin hiç değeri yok, üstelik teğmenim, yaşamının da pek bir önemi yok. Yaşarsan bir tek anıların olacaktır elinde. Tek kazancın bunlar olacaktır. Bu arada buyruklar alacak, onları yerine getireceksin. Bunların çoğu, tatsız olacak; ama bu, seni ilgilendirmez. Sana yalan söyleyecek değilim, teğmen. Seni bu iş için yetiştirmiş olmaları gerek, gül bahçesi için değil. Ruhunu yalanlardan etkilenip yolunu şaşırmayacak biçimde, doğruyla yoğurmuş olmaları gerek." Lanser'in sesi giderek sertleşiyordu. "Bu görevi kendin isteyip üstlendin, teğmen. Görevine sarılacak mısın sıkı sıkıya, yoksa bırakacak mısın? Senin ruhsal durumunla uğraşamayız."

Prackle ayağa kalktı: "Sağ olun komutanım!"

Lanser, "Kıza gelince," diyerek sözlerini sürdürdü, "Teğmenim, istersen ırzına geç, istersen kol kanat ger ona, istersen de evlen. Bunların hiç önemi yok. Buyruk verildiği zaman, onu gözünü kırpmadan öldürebildiğin sürece, bunların hiç önemi yok."

Prackle bezgin bir sesle, "Evet, efendim," dedi, "sağ olun komutanım!"

"Bunları önceden bilmek daha iyidir, inan bana öyledir. Şimdi git artık, teğmen. Corell hâlâ bekliyorsa, gönder içeri." Teğmen Prackle'nın kapıdan çıkışını izledi Lanser.

Corell girdi içeri. O neşeli, dost bakışlı, güler yüzlü Corell gitmiş; yerine tümüyle değişik, bambaşka bir adam gelmiş gibiydi. Sol kolu askıya alınmıştı. Suratı asıktı, ekşi bir ifade kaplamıştı yüzünü baştan başa. Gözleri, küçücük cansız bir domuzun gözleri gibi kısılmıştı.

"Daha önce gelmem gerekirdi, albay," dedi Corell, "ama işbirliğine yanaşmamanız yüzünden yapamadım bunu."

Lanser, "Anımsadığımıza göre," dedi, "raporunuza yanıt bekliyordunuz."

"Bundan çok daha fazlasını bekliyordum. Yetkili bir konuma gelmeme karşı çıktınız. Değersiz olduğumu söylediniz. Siz daha gelmeden çok önceleri bu kasabaya yerleşmiş olduğumu unuttunuz. Ayak dirememe karşın, Belediye Başkanını görevde bıraktınız."

"O olmasaydı, ortalık daha da birbirine girerdi," dedi Lanser.

"Bu bir bakış sorunudur," dedi Corell, "ayaklananların başını o adam çekiyor."

Lanser, "Saçma," dedi; "kendi halinde biri o."

Corell, sağlam eliyle sağ cebinden kara kaplı bir defter çıkardı. Deiteri parmaklarıyla aralayarak, "Benim de haber kaynaklarım olduğunu," dedi, "buraya sizden çok önce gelmiş olduğumu unutuyorsunuz, albay. Belediye Başkanı Orden'in bu topluluğadaki her olayla ilişkisi olduğunu bildirmek zorundayım size. Teğmen Tonder'in öldürüldüğü gece, cinayetin işlendiği evdeydi. Teğmeni öldüren kız dağa kaçtığında, onun akrabalarından birine sığındı. Kızın izini oraya kadar sürdürdüm, ama yakalayamadım. Ne zaman birileri kaçsa, Orden'in bundan haberi oluyor; üstelik onlara yardım ediyor. Bu küçük paraşütler konusunda bile rolü olduğundan kuşkulaniyorum."

Lanser sabırsızlıkla, "Ama bunu kanıtlayamazsınız," dedi.

"Hayır," dedi Corell, "kanıtlayamam. İlkini kesin olarak biliyorum, bundansa kuşkulaniyorum yalnızca. Belki artık söyleyeceklerime kulak verirsiniz."

"Ne öneriyorsunuz?"

"Bu öneriler albay, salt öneri olmaktan biraz daha ötede. Orden tutsak alınmalı, yaşamı da bu topluluğun olay çıkarmamasına bağlı olmalı. Yaşamı, tek bir dinamit çubuğundaki basit bir fitil parçasının alevlendirilmesine bağlı olmalı."

Elini yeniden cebine soktu Corell. Küçük, katlanmış bir kitapçık çıkardı. Kitapçığı tek eliyle sallayarak açtı, albayın önüne koydu: "Merkezin raporu- ma verdiği yanıt bu, efendim. Okuyunca birtakım yetkilerle donatılmış olduğumu anlayacaksınız."

Lanser kitapçığa bakıp durgun bir sesle, "Benim üstüme çıktınız, öyle değil mi?" dedi. Corell'e

gözlerinde açık bir hoşnutsuzlukla baktı. "Yaralandığınızı duydum. Nasıl oldu bu."

"Sizin teğmenin öldürüldüğü gece, benim de yolumu kestiler," dedi Corell. "Devriyeler kurtardı beni. O gece birkaç kasabalı benim tekneyle kaçtı. Şimdi albay, Belediye Başkanı Orden'in tutsak alınmasını daha sert biçimde dile getirmeme gerek var mı?"

Lanser, "Adam burada zaten, kaçmış falan değil ki," dedi. "Daha nasıl tutuklayacağız onu?"

O anda uzaklarda bir patlama sesi duyuldu. İkisi de sesin geldiği yöne dönüp baktılar. Coreli, "İşte, albay," dedi, "görüyorsunuz. Ayrıca bu denemenin başarıya ulaşması durumunda, ele geçirilen tüm ülkelere dinamit yağdırılacağını da çok iyi biliyorsunuz."

Lanser istifini bozmadan, "Öneriniz nedir?" diye yineledi.

"Söyledim ya! Herhangi bir ayaklanma girişimine karşı Orden'in yaşamı konmalı ortaya."

"Yine de ayaklanırlar, biz de Orden'i kurşuna dizersek ne olacak?"

"O zaman sıra o ufak tefek doktora gelir; resmi bir konumu yok, ama kasabada başkandan sonra, onun sözü geçer."

"Ama resmi bir görevi yok o adamın."

"Halkın güvenini kazanmıştır."

"Peki onu kurşuna dizdiğimizde ne olacak?"

"O zaman yetki tümüyle elimize geçecek. Ayaklanma bastırılmış olacak. Önderleri öldürdüğümüzde, ayaklanma bastırılmış olur."

Lanser alaycı bir sesle, "Gerçekten böyle mi düşünüyorsunuz?" diye sordu.

"Böyle olması gerekir."

Lanser, yavaş yavaş başını salladı, sonra da, "Nöbetçi!" diye seslendi. Kapı açıldı. Eşikte bir asker görüldü: "Çavuş," dedi Lanser, "Belediye Başkanı Orden tutuklanmıştır; Doktor Winter de tutuklanmıştır. Orden'in başına nöbetçi dik, sonra da Winter'i getir buraya."

Nöbetçi, "Baş üstüne komutanım!" dedi.

Lanser başını kaldırıp Corell'e baktı: "Umarım ne yaptığınızı biliyorsunuzdur," dedi. "Ne yaptığının iyice ayrımında olduğunuzu umarım."

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Küçücük kasabada haber, hızla yayıldı. Kapı önlerinde fısıltılarla, kaçamak, anlamlı bakışlarla kulaktan kulağa dolaşıyordu haber: "Belediye Başkanı tutuklanmış!" Sonra da kasabayı ağırbaşlı bir coşku kaplamıştı; durgun ama yeğîn bir coşku. İnsanlar birbirleriyle baş başa verip konuşuyor, sonra herkes kendi yoluna ayrılıyordu. Yiyecek almaya gidenler, bir an için dükkâncıya doğru eğiliyor, karşılıklı bir iki sözcük fısıldaşıyorlardı.

Halk, kasaba dışına, ormanlara gidip dinamit arıyordu. Karda oynarken dinamit bulan çocuklara bile, belli yönergelere uyma zorunluluğu getirilmişti. Paketleri açıyorlar, çikolataları yiyorlar, sonra da dinamiti kara gömüp, ana babalarına dinamiti gömdükleri yeri bildiriyorlardı.

Kasabanın çok çok uzaklarında bir adam dinamiti alıp, kullanım yönergesini okuyunca, "Bakalım çalışacak mı?" dedi kendi kendine. Çubuğu kara dikip fitili yaktı, sonra koşarak uzaklaşıp saymaya başladı. Ama çok hızlı saymıştı. Dinamit patladığında altmış sekize gelmişti: "Çalışıyor, çalışıyor," diyerek hemen başka dinamit çubuklarını araştırmaya koyuldu.

Sanki bir işaret verilmişçesine halk evlerine çe-

kiliyor, kapılar kapanıyor, sokaklar bir anda sessizliğe gömülüyordu. Madende, askerler ocağa giren madencileri teker teker tepeden tımağa araştırıyordu. Askerlerin de sinirleri gerilmişti, kabalaşmışlardı, madencilerle çok haşın biçimde konuşuyorlardı. Madencilerse onlara, donuk gözlerle bakıyorlardı, ama gözlerinin gerisinde yabanıl bir coşku parıltısı ışıldıyordu.

Belediye Başkanı konağının konuk odasındaki masanın üzeri temizlenmişti. Belediye Başkanı Orden'in yatak odasına açılan kapının önüne bir nöbetçi dikilmişti. Annie ocağın önünde diz çökmüş, ateşe küçük kömür parçaları yerleştiriyordu. Belediye Başkanının kapısında dikilmiş duran nöbetçiye baktı başını kaldırıp: "Ne yapacaksınız ona?" dedi hırçın bir sesle. Asker karşılık vermedi.

Dış kapı açıldı. Doktor Winter'i kolundan tutan bir asker girdi içeri. Doktor Winter'in ardından kapıyı örttü, kapının yanına dikildi. Doktor Winter, "Merhaba, Annie," dedi. "Ekselansları nasıl?"

Annie yatak odasını göstererek, "Orada, içeride," dedi.

"Hasta falan değil ya?" dedi Doktor Winter.

"Hayır, hasta gibi görünmüyor," dedi Annie. "Bakalım burada olduğunuzu haber verebilecek miyim?" Nöbetçiye yaklaşıp buyururcasına, "Ekselanslarına Doktor Winter'in geldiğini söyle, anladın mı?" dedi.

Nöbetçi ne bir yanıt verdi, ne de yerinden kırmıldadı. Ama arkasındaki kapı açıldı o anda. Belediye Başkanı Orden duruyordu eşikte. Nöbetçiye aldırmaksızın yanından geçip odaya girdi. Nöbetçi bir an için onu odaya sokmayı düşündü, ama son-

ra vazgeçip kapının yanındaki yerine döndü. Orden, "Sağ ol, Annie," dedi. "Buralardan çok uzaklaşma, olur mu? Gerek duyabilirim sana."

Annie, "Baş üstüne, efendim, uzaklaşmam buradan," dedi. "Hanımefendi iyi mi?"

"Saçını düzeltiyor Onu görmek istiyor musun, Annie?"

"Evet, efendim," dedi Annie, sonra nöbetçinin yanından sürtünürcesine geçip yatak odasına girdi, kapıyı örttü.

Orden, "Bir isteğin mi var, doktor?" dedi.

Winter'in yüzünde iğneleyici bir gülüş belirdi. Omzunun üzerinden muhafızını göstererek, "Şey," dedi, "sanırım tutuklandım. Bu arkadaş getirdi beni buraya."

Orden, "Anlaşılan bu kaçınılmazdı," dedi. "Şimdi ne yapacaklar dersin?" İki adam uzun bir süre birbirlerine baktılar, ikisi de birbirinin ne düşündüğünü biliyordu.

Sanki uzun zamandır konuşuyormuşçasına sözlerini sürdürdü Orden: "Biliyorsun, istesem de durduramazdım."

"Biliyorum," dedi Winter, "ama onlar bilmiyorlar." Aklından geçen bir düşüncüyü anlatmaya başladı sonra: "Çok dakik insanlar" dedi, "zamanı da geldi artık. Tek bir önderleri, tek bir başları olduğu için bizim de onlar gibi olduğumuzu sanıyorlar. On kişinin başı uçurulduğunda sonlarının geleceğini biliyorlar, ama biz özgür insanlarız; kaç kişiye o denli de başımız var. Zor zamanlarda aramızdan mantar gibi önder biter bizim."

Orden elini, Winter'in omzuna koydu, "Sağ ol," dedi, "bunu ben de biliyordum. Ama senden de

duymak hoşuma gidiyor Küçük halkımız yenilmeyecek, öyle değil mi?" Winter'in yüzünü araştırdı merakla.

Doktor "Hayır, yenilmeyecek," diyerek güvence verdi ona. "Gerçekten de dışarıdan gelen yardımla daha da güçlenecekler "

Oda bir an için sessizliğe gömüldü. Nöbetçi, yavaşça duruşunu değiştirdi. Tüfeği düğmesine çarpıp şakırdadı.

Orden, "Seninle açık konuşabilirim, doktor," dedi, "Sanırım bir daha da konuşma olanağı bulamayacağım. Aklımdan küçük, utanılacak şeyler geçiyor." Öksürerek dirndik duran askere göz attı. Ama askerde konuşulanları işittiğine ilişkin, en küçük bir belirti bile yoktu. "Ölümümü düşünüyordum. Olayların doğal akışını izleyecek olurlarsa beni öldürmeleri gerekiyor, sonra da seni öldürmeleri gerekecek." Winter ses çıkarmayınca, "Öyle değil mi?" diye sordu.

"Evet, sanırım öyle." Winter yaldızlı koltuklardan birine doğru yürüdü. Tam oturacakken, döşemesinin yırtık olduğunu ayırımsadı, oturacak yeri sanki onaracakmışçasına parmaklarıyla okşadı. Sonra yırtık olduğu için, özen göstererek oturdu koltuğa.

Orden konuşmasını sürdürdü: "Biliyorsun, korkuyorum; kaçmanın, kurtulmanın yollarını düşünüp durdum. Kaçmayı düşünüyorum, yaşamımı bağışlamaları için onlara yalvarmayı düşünüyorum; bu düşünceden de utanıyorum."

Winter başını kaldırıp "Ama yapmadın bunu," dedi.

"Hayır, yapmadım."

"Yapmayacaksın da."

Orden duraksadı: "Hayır, yapmayacağım. Ama düşündüm yapmayı."

Winter yumuşak bir sesle, "Herkesin bunu düşünmediğini nereden bilebilirsin ki?" dedi. "Benim de bunu düşünmemiş olduğumu nasıl bilebilirsin?"

"Seni tutuklamalarının nedenini çok merak ediyorum," dedi Orden. "Sanırım seni de öldürmek zorunda kalacaklar."

"Ben de öyle sanıyorum," dedi Winter. Başparmaklarını birbirinin üzerinde döndürmeye başladı. Parmaklarının dönüşünü izliyordu.

"Sen de biliyorsun," Orden bir an sustu, sonra, "biliyorsun, doktor," dedi, "küçük bir adamım ben, burası da küçük bir kasaba. Ama küçük insanlarda büyük bir ateşe dönüşebilecek bir kıvılcım olmalı. Korkuyorum. Çok korkuyorum. Canımı kurtarabilmenin tüm yollarını düşündüm, sonra bunların hepsi silinip gitti. Şimdi arasıra bir tür kıvanç duyuyorum, sanki olduğumdan daha büyük, daha iyi bir insanmışım gibi geliyor bana. Ne düşündüğümü biliyor musun, doktor?" Düşündüğünü anımsayarak gülümsedi. "Okulda, *Sokrat'ın Savunması*'nı anımsıyor musun? Sokrat'ın sözlerini anımsıyor musun? 'Belki şöyle diyecek biri bana: Peki Sokrat, seni böyle ölüme sürükleyecek bir yaşam sürmekten utanç duymuyor musun? Bu adama şu yanıtla doğru karşılık verebilirim: İşte orada yanılıyorsun; bir adamın değeri ne denli az olursa olsun, ölür müyüm, kalır mıyım diye düşünmemelidir o adam; doğru mu yanlış mı yaptığını düşünmemelidir yalnızca', der." Orden duraksadı, anımsamaya çalışıyordu.

Doktor Winter biraz heyecanlanmış, oturduğu yerde öne doğru eğilmişti. Orden'in kaldığı yerden devam etti: " 'İyi bir adam gibi mi, yoksa kötü bir adam gibi mi davrandığını düşünmelidir yalnızca.' Tam olarak anımsayabileceğini sanmam. Hiç iyi bir öğrenci olamamıştın sen. Suçlamada da beceriksizdin."

Orden, yavaşça kendi kendine güldü: "Bunu da anımsıyorsun ha?"

"Evet," dedi Winter coşkuyla, "hem de çok iyi anımsıyorum. Tüm bir dizeyi ya da bir sözcüğü unutturdun hep. Bitirme sınavıydı. Öylesine heyecanlanmıştın ki, gömleğinin arkasını pantolonuna sokmayı unutmuştun. Gömleğinin kuyruğu dışarıdaydı. Sana bakıp gülmelerine şaşırmıştın."

Orden kendi kendine gülümsedi, elini gelişigüzel arkasına götürdü, gömlek ucunun sarkıp sarkmadığını araştırdı: "Ben, Sokrat'ım," dedi, "okul yönetimini yeriordum. Nasıl yermiştim onları! Canlarını çıkarmıştım, pancar gibi olmuşlardı."

Winter, "Gülmemek için soluklarını tutmaya çalışıyorlardı da ondan," dedi, "gömleğinin ucu dışarıdaydı."

Belediye Başkanı Orden gülmeye başladı: "Kaç yıl önceydi? Kırk mı?"

"Kırk altı."

Yatak odasının kapısında duran nöbetçi ses çıkarmaksızın dış kapının yanındaki nöbetçiye doğru yaklaştı. Okulda fısıldaşan çocuklar gibi ağızlarının kıyısından hafif bir sesle konuşmaya başladılar: "Ne kadardır nöbettesin?"

"Bütün gece nöbet tuttum. Göz kapaklarım kurşun gibi ağırlaştı."

"Al benden de o kadar. Dün gelen gemide karından mektup var mıydı?"

"Evet! Sana selamı var. Yaralandığını duymuş. Pek mektup yazdığı yok."

"İyi olduğumu söyle ona."

"Elbette, yazdığımda söylerim."

Belediye Başkanı başını kaldırdı, tavana bakıp mırıldandı: "Hımmm.. hımmm, anımsayabilecek miyim bakalım... nasıldı sonrası?"

Winter anımsattı ona: " 'Ve şimdi, ey...' "

Orden yumuşak bir sesle, " 'Ve şimdi, ey beni cezaya çarptıranlar' " dedi.

Bu arada Albay Lanser sessiz sedasız odaya girdi; nöbetçiler dikildiler. Orden'in konuşmasını duyan albay, durup dinlemeye başladı.

Orden tavana bakıyordu. Tarihin derinliklerinden gelen sözcükleri anımsama çabasına kendini iyice kaptırmış gibiydi. " 'Ve şimdi, ey beni cezaya çarptıranlar' " dedi, 'size gelecekte olacakları söylemek isterim... çünkü ölmek üzereyim... ve... ölüm gelip kapıyı çaldığında insanlar geleceği görme gücüne ulaşırlar. Beni öldürecek olan sizlere şunu söylerim ki.. ölümümden çok geçmeden... ölümümden...' "

Winter ayağa kalkıp, "Ayrılmak," dedi.

Orden adama baktı: "Ne?"

Winter, "Buradaki sözcük 'ayrılmak' olacak, 'ölüm' değil. Daha önce de aynı yanlışı yapmıştın," dedi, "bu yanlışı kırk altı yıl önce de yapmıştın."

"Hayır, 'ölüm'dü o sözcük. 'Ölüm'dü." Orden çevresine bakınınca Albay Lanser'in kendisini izlediğini gördü: " 'Ölüm' değil miydi oradaki sözcük?" diye sordu.

Albay Lanser, 'Ayrılık,'" dedi, 'ayrılmadan hemen sonra,' olacak."

Doktor Winter ayak diriyordu; "Gördün mü?" dedi, "İkiye karşı bir kaldın işte. Kullanman gereken sözcük, 'Ayrılık'tı. Aynı yanılsı daha önce de yapmıştın."

Orden, bomboş ileriye bakıyordu, gözleri belleğine gömülmüş, başka hiçbir şeyi görmüyordu. Sözlerini sürdürdü: " 'Beni öldürecek olan sizlere şunu söylerim ki, ayrılmamdan hemen sonra bana verdiğiniz cezadan daha ağır bir cezaya çarpılacaksınız siz.' "

Winter yüreklendirici biçimde başını sallıyordu; Albay Lanser de başını sallamaya başlamıştı. San-ki Orden'in anımsamasına yardımcı olmaya çalışıyorlardı. Orden sözlerini sürdürdü: 'Beni öldürmekle yaşamınızın hesabını vermekten, sizi suçlayan-
yandan kurtulacağınızı umuyorsunuz...' "

Teğmen Prackle heyecanla odaya girdi: "Albay Lanser!" diye bağırdı.

Albay Lanser, "Hişşt!..." dedi. Elini uzatıp teğmeni susturdu.

Orden yumuşak bir sesle devam ediyordu " 'Ama hiç de umduğunuz gibi olmayacak; tam tersine.' " Sesi gürleşiyordu giderek. " 'Çünkü bugün sizi suçlayanlardan daha çok insan suçlayacak sizi—söylev veriyormuşçasına eliyle bir hareket yaptı—şimdiye değin ayaklanmalarına engel olduğum insanlar çıkacak karşınıza; daha genç oldukları için daha acımasız olacaklardır size karşı; siz de daha çok yüksüneceksiniz onlardan'. " Kaşlarını çattı Orden, anımsamaya çalışıyordu.

Teğmen Prackle, "Albay Lanser," dedi, "üzerinde dinamit olan birtakım adamlar yakaladık."

Lanser, "Hişşt!" dedi.

Orden devam etti: " 'İnsanları öldürmekle, sürdüğünüz kötü yaşamın kınanmasına engel olacağınızı sanıyorsanız, yanıyorsunuz.' " Kaşlarını çatı, düşündü, tavana baktı, sıkıntıyla gülümseyerek, "Ancak bu kadarını anımsayabiliyorum," dedi. "Unutmuşum gerisini."

Doktor Winter, "Kırk altı yıl sonra bu kadarı da çok iyi; üstelik kırk altı yıl önce de pek beceremiyordun bu işi," dedi.

Teğmen Prackle araya girdi: "Adamların üzerinde dinamit var, Albay Lanser."

"Tutukladınız mı onları?"

"Evet, komutanım. Yüzbaşı Loft ile..."

"Yüzbaşı Loft'a söyle, adamların başına nöbetçi diksin," dedi Lanser. Kendine yeniden çekidüzen verdi. Odanın ortasına doğru yürüdü: "Orden, bütün bunların sona ermesi gerek artık," dedi.

Belediye Başkanı, umutsuzca gülümseyerek baktı albaya: "Sona erdirilemiyor, efendim."

Albay Lanser sert bir sesle, "Halkınızın uysal davranmasına karşılık, sizi tutukladım," dedi. "Benim emirlerim bunlar."

"Ama bir işe yaramayacaktır bu," dedi Orden yalnızca, "anlamıyorsunuz. Halka engel olmaya kalkıştığınızda, yollarına bensiz devam ederler."

"Ne düşündüğünüzü açıkça söyleyin bana," dedi Lanser. "Halk, tek bir dinamit fitilini bile ateşlediklerinde kurşuna dizileceğinizi bilse, ne yapar?"

Belediye Başkanı, ne yapacağını kestiremeden Doktor Winter'e baktı. O arada yatak odasının kapısı açıldı. Hanımefendi çıktı odadan; elinde Belediye Başkanının görev zincirini taşıyordu: "Bunu unutmuşsun," dedi kadın.

Orden, "Ne?" dedi, "Ha, evet." Sonra başını öne doğru eğdi. Hanımefendi, zinciri adamın başından geçirip boynuna taktı. Orden, "Teşekkür ederim, canım," dedi.

Hanımefendi yakınıp duruyordu: "Hep unutuyorsun bunu. Her zaman unutuyorsun."

Belediye Başkanı zincirin ucunu eline alıp baktı; üzerine belediye başkanlığını simgeleyen biçimlerin oyulduğu altın bir madalyon. Lanser, bastırarak sordu: "Ne yaparlar?"

"Bilmiyorum," dedi Belediye Başkanı, "ancak, sanırım fitili ateşlerler."

"Ya ateşlememelerini isterseniz onlardan?"

Winter, "Albay," dedi, "bu sabah küçük bir çocuk gördüm. Kardan adam yapıyordu. Sizin üç yetişkin askeriniz de çocuğun yaptığı kardan adamın, önderinizin karikatürüne benzememesi için durmuş bakıyorlardı. Askerler kardan adamı yok etmeden önce, çocuk onu önderinize benzetmeyi başarmıştı."

Lanser doktorun söylediklerine kulak asmadı: "Onlardan bunu yapmamalarını isterseniz ne olur?" diye yineledi sorusunu.

Orden yarı uyur gibiydi. Gözleri kapanmıştı, düşünmeye çalışıyordu. "Çok yürekli bir adam değilim ben, efendim," dedi. "Yine de fitili ateşleyecek-

lerdir sanırım." Zorluk çekerek konuşuyor gibiydi. "Umarım ateşleyeceklerdir ama bunu yapmamalarını istersem onlardan, çok üzülürler."

Hanımefendi, "Bütünü bunların anlamı nedir?" diye sordu.

"Biraz susar mısın, canım," dedi Belediye Başkanı.

Lanser, "Fitili ateşleyeceklerini mi düşünüyorsunuz?" diye üsteledi.

Belediye Başkanı, övünç dolu bir sesle konuşmaya başladı: "Evet, ateşleyeceklerdir fitili. Yaşamakla ölmek arasında bir seçim yapamıyorum, gördüğünüz gibi, efendim. Ama... bunu nasıl yapabileceğimi seçebilirim. Onlara savaşmamalarını söylersem, çok üzülürler; ama savaşmayı da sürdürürler. Onlara savaşmalarını söylersem, çok sevinirler; çok yürekli biri olmayan ben de onlara biraz daha yüreklilik kazandırmış olurum." Özür dilercesine gülümsedi. "Görüyorsunuz, ne kolay bunu yapmak, nasıl olsa benim için sonuç değişmiyor çünkü."

Lanser, "Evet deseniz de onlara hayır dediğinizi söyleyebiliriz," dedi. "Yaşamınızı bağışlamamız için, ayaklarımıza kapandığınızı söyleyebiliriz onlara."

Winter öfkeyle araya girdi: "Gerçeği öğreneceklerdir. Hiçbir şeyi saklayamazsınız onlardan. Adamlarınızdan biri kendini yitirip, sinekler sinek kâğıdını ele geçirdiler demiş, şimdi bütün ulus bu sözleri biliyor. Şarkı bile yapmışlar bu sözden. Sinekler sinek kâğıdını ele geçirdi. Hiçbir şeyi gizleyemezsiniz, albayım."

Madenin bulunduğu yönden, keskin bir düdük sesi duyuldu. Birdenbire bir esinti, pencerelerdeki kuru karı sürükleyip götürdü.

Orden parmaklarını altın madalyonun üzerinde gezdirdi. Dingin bir sesle, "Görüyorsunuz, efendim, hiçbir şey değiştiremez bunu. Yok edileceksiniz, sürülüp atılacaksınız buralardan." Sesi çok yumuşaktı. "Halk tutsak olmaktan hoşlanmıyor, efendim; bu nedenle de tutsak edilemeyecekler. Özgür insanlar savaş başlatamaz, ama bir kez başladığında da yenik bile olsalar savaşabilirler. Bir önderi izleyen sürü gibi insanlarsa, bunu yapamaz. İşte bunun için sürü insanları, küçük çatışmaları kazanır. Büyük savaşları kazanan ise, özgür insanlardır. Bunun böyle olduğunu siz de göreceksiniz, efendim."

Lanser dimdik duruyordu; kaskatı kesilmişti: "Emirlerim çok açık. Verdiğim süre saat on birde doluyor. Elimde tutsaklar var. Eğer şiddete başvurulacak olursa, tutsaklar öldürülecektir."

Doktor Winter, albaya dönerek, "Bir işe yaramayacağını bilseniz de emirleri yerine getirir misiniz?" diye sordu.

Lanser'in yüzünde en küçük bir kıpırtı bile yoktu: "Ne olursa olsun emirlerimi uygulatacağım. Ama, yapacağınız bir bildirinin birçok insanın yaşamını kurtaracağına inanıyorum efendim."

Hanımefendi, "Tüm bu saçmalıkların ne olduğunu bana anlatsanıza," diye sızlandı.

"Bir sürü saçmalık işte canım."

"Ama Belediye Başkanını tutuklayamazlar," diye açıklama yaptı kadın.

Orden, karısına gülümseyerek baktı: "Hayır," dedi, "Belediye Başkanını tutuklayamazlar. Belediye-

ye Başkanı özgür insanların kafalarında yaşayan bir fikirdir. O tutuklanamaz."

Uzaktan bir patlama sesi duyuldu. Patlamanın yankısı, tepelere çarpıp geri döndü. Kömür madeninde tiz, keskin bir sesle uyarı düdüğü öttü. Orden bir an için taş gibi oldu, sonra gülümsedi. Bu kez daha yakın, daha güçlü bir ikinci patlama oldu; sesi dağlarda yankılana yankılana uzaklaştı. Orden saatine baktı, sonra saatini, zincirini çıkarıp Doktor Winter'in avcuna koydu: "Sinekler ne yapmıştı?" diye sordu.

"Sinekler, sinek kâğıdını ele geçirdiler," diye karşılık verdi Winter.

Orden, "Annie," diye seslendi. Yatak odasının kapısı anında açılıverdi. Belediye Başkanı, "Konuşulanları dinliyordun, öyle mi?" dedi.

Annie sıkılmış gibiydi: "Evet efendim."

Çok daha yakınlarda bir patlama oldu; birtakım tahtaların parçalanmasına, camların kırılmasına benzeyen sesler duyuldu. Nöbetçilerin arkasındaki kapı, dışarıdan büyük bir esinti vurmuş gibi kendiliğinden açıldı. Orden, "Annie," dedi, "sana gerek duyduğun sürece Hanımefendinin yanından ayrılma. Onu yalnız bırakma." Sonra kollarını uzatıp Hanımefendiyi kucakladı, kadını alnından öptü. Yavaş yavaş yürüyerek Teğmen Prackle'ın durduğu kapıya doğru ilerledi. Kapının eşiğinde durup, Doktor Winter'e döndü. "Kriton*," dedi sevecen bir sesle, "Asklepios'a** bir horoz borçluyum. Borcumu ödemeyi unutmazsın, değil mi?"

Kriton: Sokrat'ın yandaşlarından, dostlarından biri, (çev.)
Asklepios Koronis ile Apollon'un oğlu, hekimlik tanrısı, (çev.)

Winter yanıt vermeden önce, bir an için gözlerini kapadı: "Borcun ödenecektir."

Orden kendi kendine gülümsedi: "Bak bunu iyi anımsadım işte. Unutmamışım." Elini Prackle'ın koluna koydu. Teğmen ürkerek geri çekildi.

Winter, ağır ağır başını salladı: "Evet, unutmamışsın. Borcun ödenecektir."

S O N

NOBEL ÖDÜLÜ steinbeck

BÜTÜN ESERLERİ 10

Amerikalı ünlü yazar John Steinbeck 1902'de Kaliforniya'da doğdu. Stanford Üniversitesinde okuyabilmek için ırgatlık, duvarcılık, laborantlık, gazetecilik gibi işlerde çalıştı. Daha sonra üniversiteyi bırakarak kendisini edebiyata verdi. İlk romanı, kor-san Henry Morgan'ın yaşamını anlatan Altın Kupa'dır (1929). Yoğun bir duygusallığın egemen olduğu bu kitabından sonra Kaliforniya kentlerinin çarpıcı, acımasız ve başdöndürücü yaşam serüvenlerini anlatan romanlarıyla büyük ün yaptı (1935 - Yukarı Mahalle). 1939'da Pulitzer, 1962'de Nobel edebiyat ödüllerini alan Steinbeck'in hemen bütün eserlerinde zorlamasız, yapmacıksız bir yücelik görülür. Yalın gerçeğin lirizmle, şiirselliğin ince bir güldürüyle içiçe bulunması, romanlarına etkisini yitirmeyen bir canlılık kazandırdı.

Başlıca eserleri: Yukarı Mahalle, Sardalye Sokağı, Tatlı Perşembe, Alev, Al Midilli, İnci, Fareler ve İnsanlar, Mutsuzluğumuzun Kışı, Cennet Çayırıları, Ay Battı, Gazap Üzümleri, Bilinmeyen Bir Tanrıya, Bitmeyen Kavga, Altın Kupa, Kısa Süren Saltanat, Aşk Otobüsü, Cennetin Doğusu.

Birçok eseri filme alınan Steinbeck, 1968'de öldü.

John Steinbeck, bu romanda değişik bir konuyla çıkıyor karşımıza. Savaşın insanı hem fiziksel, hem de ruhsal açıdan nasıl eritip bitirdiğini, tükettiğini büyük bir ustalıklarla anlatıyor. Tutsak edenlerle, edilenlerin neden savaştığını, ne zamana dek savaşıacağını kestiremeyen insanların içine düştükleri çıkmazı; bir başka deyişle, savaştan çok savaşılanları insancıl bir yaklaşımla ele alıyor, Steinbeck.

Ay Battı, küçük oylumlu, küçük bir kitap, ancak büyük bir roman. İnsan onurunu, yürekliliği, insan sevgisini her şeyin üstünde tutan, insanca yaşamının önemini vurgulayan büyük bir roman, Ay Battı.

Bir avuç insan tutsak edenler de edilenler de. Aylarca ve aylarca düşmanca duygular içinde yaşarlar. Gün gelir tutsak edenler, kendi tutsaklıklarını anlayıverirler. Çepeçevre kuşatılmışlardır düşmanca bakışlarla, davranışlarla. Ay Battı, koşullar ne olursa olsun insanın insansız olamayacağını anlatan büyük bir roman.

ISBN 975 - 494 - 207 - 2

90 . 06 . Y. 0105 . 0303

KDV dahil 7000 Lira